

ВЕЛИКА СРБИЈА

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

БАЊА ЛУКА, СЕПТЕМБАР 2002. ГОДИНЕ
ГОДИНА XIII, БРОЈ 1717

ЕКОНОМСКИ И СОЦИЈАЛНИ ПРОГРАМ

СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

СРПСКА СЛОБОДАРСКА МИСАО

ЧАСОПИС ЗА ФИЛОЗОФИЈУ, ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ И ПОЛИТИЧКУ КРИТИКУ

У четири броја часописа, на 3400 густо сложених страна, Српска слободарска мисао оставља будућим генерацијама сведочанство о монструозном процесу Слободану Милошевићу, процесу у којем се суди целокушном српском народу за измишљену кривицу. Достојанство овог човека који се потпуно сам супроставља безбројним, моћним и на све спремним непријатељима је обележило почетак 21. века. Зато су ови бројеви Српске слободарске мисли огледало тешке борбе и искушења једног малог, али поносног народа који тоталитарном америчком новом светском поретку смета зато што је слободољубив, усправан и непокоран

Часопис се може набавити у седишту Српске радикалне странке на Тргу победе бр. 3 у Земуну, као и у свим општинским одборима странке по цени од 300 динара за примерак

Све информације на тел: 316 46 21

ВЕЛИКА СРБИЈА

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ЗЕМУН
ТРГ ПОБЕДЕ 3

Оснивач и издавач
др Војислав Шешел

Главни и одговорни уредник
Синиша Аксентијевић

Заменик главног
и одговорног уредника
Марина Рагуш

Помоћници главног
и одговорног уредника
Елена Божић-Талијан,
Огњен Михајловић

Издање припремили
Огњен Михајловић

Техничко уређење
и компјутерски прелом
Саша Радовановић

Лектор
Зорица Илић

Секретар редакције
Злата Радовановић

Председник Издавачког савета
др Ђорђе Николић

Заменик председника
Издавачког савета
др Бранко Надовеза

Издавачки савет
др Војислав Шешел,
Томислав Николић,
др Никола Поплашен,
Маја Гојковић,
мр Небојша Величковић,

Александар Вучић,
Драган Тодоровић,
Мирко Благојевић, Ратко Гонди,
Момир Војводић, Стево Драгишић,
Драгољуб Стаменковић, Гордана
Поп-Лазич, др Бранислав Блажић

Штампа

„Етикета”, 20. октобра 2,
11307 Болеч, 011/806-30-28

За штампарију
Мирослав Драмлић

Редакција прима пошту на адресу

„Велика Србија”
Трг победе 3, 11080 Земун

Рукописи се не враћају

Новине „Велика Србија” уписане су
у Регистар средстава јавног информисања
Министарства за информације
под бројем 1104. од 5. јуна 1991. године

ПОСТОЈИ ШАНСА

Политички противници сврстали су Српску радикалну странку Републике Српске на крајњу десницу, етикетирајући је притом најцрњим придевима. Оваква флоскула подразумева недостатак било каквог озбиљног програма, изумимајући, и то само евентуално, некакве наводно прокламоване аспирације према туђим територијама.

Систематски грађена заблуда имала је првенствено за циљ да сакрије неспособност оних који су у српским радикалима видели опасност за своје позиције, било у Републици Српској, било у Србији или Црној Гори. Истина је да Српска радикална странка Републике Српске има уникатан програм који је могуће остварити у свим областима живота и рада.

Део тог јединственог програма односи се на економију и социјалну политику, области у којима српско друштво, и то са обеју обала Дрине, деценијама бележи катастрофалне неуспехе. Што је најважније, ове оригинално замишљене идеје доживеле су своју практичну проверу у Земуну, једној од највећих београдских општина где су српски радикали обављали локалну власт. Показало се да је све записано у овом тренутку заиста и једини пут којим се излази из кризе, да се у тачкама радикалног економског и социјалног програма крије прави кључ за коначни излазак из апатије и стагнације у којима таворимо од средине 20. века.

Читалац ће запазити да се наведена решења не ослањају на инострану помоћ, што је данас једини рецепт у кухињи великих произвођача магле, како у Београду, тако и у Бања Луци. Такође, после пажљивог читања произлази закључак да је Српска радикална странка у ствари странка социјалне правде, која свим грађанима гарантује право на рад и социјалну заштиту.

Овакав економски и социјални програм проистекао је из вере у сопствени народ, његове жеље и могућности да сам ради и привређује, као и коначног ослобађања сопствених ресурса. Ослобођених, пре свега, од корупције и неморала сваке врсте, што је у стању да уради само Српска радикална странка.

ЦЕНЕ ОГЛАСА ЗА ИЗДАЊА У 100.000 ПРИМЕРАКА:

- последња колорна страна корица 100.000 динара;
- унутрашња колорна страна корица 80.000 динара;
- унутрашња новинска страна 60.000 динара;
- 1/2 унутрашње новинске стране 30.000 динара;
- 1/4 унутрашње новинске стране 15.000 динара;

На наведене износе додати порез на промет.

ЕКОНОМСКИ ПРОГРАМ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1. Либерална тржишна привреда

Полазну претпоставку развоја друштва у програму Српске радикалне странке представља концепт либералне тржишне привреде. Социјализам, као историјски компромитован пројекат, заснован на друштвеном власништву, показао је све своје слабости које се могу укратко набројати: ниска стопа раста, висока незапосленост људи и капацитета, висока стопа инфлације, висока задуженост предузећа и државе, нето одлив капитала, платно-билансни дефицит, низак ниво дохотка и штедње, неразвијен економски и монетарни систем, непоштовање закона, слаба и неодговорна држава, слаб пословни морал, неразвијена тржишта – посебно новца и капитала, неефикасан укупан привредни систем и сл.

Друштвена својина – као монопол једне бирократске партије и тоталитарног начина управљања, остала је најјача полуга политичке манипулације и доминације над предузећем и појединцем. Партијска и државна бирократија, у свим социјалистичким привредама, створила је склеротичан социјални и економски систем, чија је основна карактеристика општа неефикасност и неспремност за промену. Либерална тржишна привреда, заснована на механизму политичко-економске приватизације и економског предузетништва, треба да буде стратешки правац обликовања новог привредног система.

Основни принципи либералне тржишне привреде је слободна предузимљивост предузетника на економском подручју. Тако заснована друштвена подела рада на приватном власништву омогућује свим привредним субјектима, мотивисаним интересом максимирања добити и минимизирања губитака, слободан избор места производње, врсте и обима производних добара. То ће принудити предузетнике да обезбеде оптималну и најекономичнију производњу чиме ће се вршити и најрационалнији распоред свих производних фактора на одређене гране привредне делатности.

У таквом економском поретку држава у највећој мери губи привредну функцију. Њена улога се ограничава на пружање заштите приватној својини и омогућавање слободне утакмице на тржишту, што значи на правну сигурност у унутрашњим односима и државну безбедност у односима према иностранству.

Сви производни фактори (рад, земља и капитал) као и њихови носиоци су слободни и међусобно равноправни. Слободним уговарањем услова размене постиже се на тржишту максималан положај свих учесника у размени, а цене добара и услуга формирају се по неспутаном деловању економских закона понуде и тражње. У том случају, било каква интервенција јавне власти у сфери образовања, цена је принудног карактера и нерегуларна. Интервенционизам државе и њен утицај своди се на дефинисање општег нивоа цена преко пореског механизма, система царинске заштите и стварања услова за улагања у областима дефинисаним економском политиком као приоритети.

Либерална тржишна привреда, са приватном својином као основним полазиштем, треба да оствари следеће циљеве: повећање економске ефикасности; ревитализацију тржишног механизма; смањивање улоге и расхода непрофитабилне и неефикасне државе; одређивање титулара својине; повећање индивидуалне слободе и демократије и сл.

Недефинисани власнички односи и изостанак приватног власништва и тржишно рационалне политике створили су неефикасну привреду и дугогодишњу кризу у развоју. Зато приватизација мора да реши бројне проблеме: недостатак правне државе, посебно непоштовање основних закона и пословних односа, неефикасну и нестабилну монетарну политику, слаб и неефикасан банкарски систем, нестимулативан и неконзистентан фискални систем, неподешен монетарно-кредитни систем, недостатак капитала и штедње за развој, високу кредитну и другу задуженост предузећа, недостатак пословног морала и свих облигационих односа, потпуно неразвијено тржиште капитала и хартија од вредности, привредни систем неприлагођен производно-предузетничком сектору и др.

2. Приватизација

Приватизација, по схватању српских радикала, има за основни циљ дефинисање власничких права и увођење тржишног система заснованог на конкуренцији која форсира општу ефикасност. Повећање економске ефикасности, бржи излазак из кризе или спречавање уласка у кризу подразумевају се сами по себи. У развијеним привредама данас се одвијају одређени процеси који доводе до великих структурних промена: 1) продаја државне имовине, децентрализација кроз продају државних акција, понуда акција приватном сектору уз смањење учешћа јавног сектора, 2) либерализација привреде, 3) државна подршка организовања и финансирања приватних

активности, уз редукцију бројних функција државе, 4) смањење буџетског дефицита и државне интервенције у привреди повећањем буџетских прихода продајом јавне имовине, 5) подстицање приватног сектора као општеприхваћен став јер је ефикаснији, предузетнији, са мотивом профита, а тиме и конкурентнији.

Ради се, пре свега, о реafirмацији тржишног механизма, уз истовремено потискивање државног интервенционизма. Економски императив је измена власничке структуре у смислу потпуне приватизације привреде, осим природних монопола (телекомуникације, производња и пренос електричне енергије, путна привреда) и сектора од стратешког значаја. Поред приватне егзистирала би државна својина, с тим што би приватна представљала преовладавајући тип.

Приватна својина је дуго третирана као другоразредно право, и у дугом временском периоду је укидана национализацијом или другим правним инструментима који су имали исти ефекат. Због тога је неопходна њена потпуна консолидација и заштита од државне арбитрарности. С тим у вези, потребно је преиспитати постојећи правни режим грађевинског земљишта: сузити могућност одузимања својине експропријацијом и другим сличним мерама, као и укидати разна јавно-правна и административна ограничења права својине.

Приватна својина успоставља ефикаснији систем управљања предузећем (заснован на максимизацији профита) од друштвене и државне својине. Друштвена својина, која и није својина у грађанскоправном смислу те речи, је, у ствари, механизам јавне власти. Држава се појављује као свеопшти, већински власник, а њен мотив није профит већ остваривање разних друштвених функција којима се остварује прикривен и сасвим лични, појединачни интерес.

Политика и пракса у земљама реалног социјализма произлазила је из темељних антидржавних одређеница: из несвојинског карактера највећег дела капитала, непрофитне мотивације привређивања, антиконкурентске тржишне структуре, запослености као социјалне функције. У таквим условима и социјално-економским приликама, друштвени циљеви и политичке намере увелико су биле „поправљане“ емисионим новцем, национализацијом добити и социјализацијом губитака.

Неефикасност система заснованог на друштвеној својини потврђена је у пракси, због чега се са приватизацијом не сме оклевати. У противном, рачун за неприхватање приватизације као економског императива, у најмању руку, биће плаћен дефинитивним застојем у развоју.

Институционалне промене у приватизацији, оне које су у току, а још више оне које предстоје, траже стабилне цене и здрав новац. Поред тога, нужан предуслов за приватизацију је и правна сигурност, као и јавни надзор владе и парламента над институцијама које контролишу овај процес.

Јасно је да решење није у номиналној форми приватизације, јер наводни „власници“ у деоничарским друштвима (банкарска форма приватизације) су заинтересовани за препродају, али не и за оплођење капитала. Оваквом формом трансформације добијена је додатна могућност утицаја над радом управних одбора састављених од представника „власника“, пропорционално њиховом учешћу у капиталу предузећа у друштвеној својини. Својини без власника која је по дефиницији свачија и ничија, па отуда и не постоји ико ко би био природно подстакнут да своје власништво штити и повећава, што нужно води ерозији и неефикасности.

На тај начин створене су институционалне основе за калемљење најгорих ефеката капиталистичке економије, односно могућност манипулације кумулирањем фотеља у више управних одбора. У прилог овој тврдњи су и резултати контроле Народне банке Југославије који показују високу концентрацију кредита банака код малог броја корисника – предузећа чији су директори чланови управног одбора банке.

Досадашњи модел је преферирао докапитализацију у односу на друге могућности, тако да се постављало питање ко-

лико ће његова примена довести до суштинске власничке трансформације, нарочито ако се примењује варијанта без управљачких права. Може се рећи да је ово решење нудило неку модификовану варијанту трајања владајућег својинског облика, што је потврда страха од радикалних промена.

Треба остварити отвореност модела трансформације за праве власнике капитала, али не треба гајити илузије о улагању иностраног капитала који, као „редак“ фактор, долази до нас руковођен једино профитом, што, у крајњој линији, подразумева одлив профитних ефеката у иностранство.

Приватизација се не сме обављати у предузећима која се данас налазе у монополском положају, што свакако може да оспори стварање тржишног амбијента пословања. У процес приватизације не ваља ући без створених услова конкуренције. Остајање на монополу подразумева понашање по свом нахођењу и диктирање таквих цена (на пример) којима се обезбеђује покриће свих нерационалности у пословању.

Огроман друштвени капитал треба учинити ефикасним, али то без улагања сопственог капитала руководећих структура и идентификације запослених са судбином предузећа, једноставно није могуће. Руководеће екипе својом имовином (па и остали део колектива) треба да одговарају за резултате управљања друштвеним–државним средствима.

Законодавство у овој области мора на новим критеријумима да обезбеди процену вредности имовине, која ће бити подложна контроли и оцени јавности, тако да се евентуално оспоравање заснива на економској аргументацији, а не на незадовољству сопственом позицијом, што је чест мотив „бранитеља“ друштвене својине. Законодавство, такође, мора да изради одбрамбени механизам како се не би десило преузимање контролног пакета акција од стране амбициозних али неспособних, богатих али нестручних, случајних наследника незаинтересованих за привредну активност.

Досадашња лоша искуства морају послужити за приватизацију по моделу који ће поштовати логику капитала, напуштањем општости модела и уважавањем специфичности појединих грана и области. Тржиште капитала једино има легитимитет непристрасности, све остало може бити бесцење или прецењеност. Досадашњи обрачун капитала има слабост суштинске природе. Предност је дата статичној методи која покушава да утврди стање имовине у датом тренутку, уместо да се вредност имовине утврђује првенствено са становишта очекиваног профита.

Агенција за процену вредности друштвеног капитала, која преузима контролу над целином процеса приватизације, претворила се у бирократизовану и неефикасну државну институцију, због чега је нужно обезбедити јавност њеног рада и надзор владе и парламента над њом.

Како приватизација представља процес у коме су међусобно супротстављени интереси појединца (запослених и грађана) и државе, врло је важно питање отворености модела за праве власнике капитала. Као купци имовине појављују се запослени радници, грађани, домаћи и страни инвеститори, због чега је врло важно одредити могуће учешће сваког од њих у капиталу.

Светска искуства показују да је 20–30% учешћа запослених радника у капиталу сасвим довољно да се одржи мотивисаност за ефикасно пословање. Међутим, свако друго ограничење (па и страних улагања) може имати за последицу одуговлачење процеса приватизације и даље пропадање капитала. Држава, као битан и заинтересован чинилац у овом процесу, свој интерес ће сачувати тако што ће преко акција обезбедити део средстава државних фондова који је својевремено пренет бесповратно приликом оснивања тих предузећа. Међутим, недопустиво је да држава изузима из вредности активне и капитала имовину која је том предузећу, на пример, пренета национализацијом.

Држава ће свој интерес сачувати инсистирањем на реализацији приватизације и добијањем новца од продаје који би се усмеравао у пензионе, социјалне и фондове за развој. Про-

ценат од 50 до 60% вредности, који се до сада преносио Фонду за развој, јесте разуман, јер подразумева улагање у будуће програме и развој, али начин рада овог фонда, критеријуми за доделу средстава и непрофитни принципи на којима фонд послује су промашаји који су у великој мери компромитовали идеју приватизације и оставили овај процес без конкретних учинака. Држава, у лику Фонда за развој, не сме бити само политички субјект. Она мора препознавати интересе привреде и повиновати се логици економских законитости, пре свега код улагања средстава.

Ефикасно спроведеним процесима приватизације производни сектор би се ослободио социјалне функције, елиминисала би се фиктивна запосленост, а технолошки вишак би се морао пребацити у домен социјалног старања. Посебним социјалним програмом држава би морала да реши проблем социјалних фондова, преквалификације радника и њихово усмеравање на дефицитарна радна места, као и стимулансе за оснивање нових предузетничких фирми чиме се решава питање запослености.

Успех приватизације подједнако зависи од расположивости и интереса за улагањем капитала, и од стабилности правног поретка. У том смислу, мора се одбацити баласт пререгулисаних економског простора и елиминисати могућност доношења прописа с ретроактивним дејством којима се поништава правна сигурност.

3. Пореска политика

Код нас је још увек на сцени привредни систем успостављен после Другог светског рата којим је спроведено рузирање привреде трошењем националног богатства. То је систем заснован на растућим и општим порезима на промет.

Ниво јавних расхода креће се 30–50% од друштвеног производа. Имајући у виду овакве пропорције друштвеног производа који савремена држава одузима, троши и редистрибуира системом својих прихода и расхода, није тешко схватити какве могућности пружају ефекти који се постижу инструментима јавног финансирања и остваривања макроекономских циљева друштва. Данас имамо превише државе тамо где је не треба (тоталитарно администрирање у привреди), а премало државе подстицајне интервенције где је нужна.

Српска радикална странка је уверена да је неопходно сложити битну полугу доминације политике и регионализма над економијом, не водити политику двојног буџета у коме највећи његов део остаје изван увида и ингеренција јавности, и прекинути с политиком „пропуштања“ мера које одговарају, а блокирањем мера које не иду у корист – што је већ дуже време пракса код нас.

Последња три века, привредна пракса није пронашла супериорнији нити ефикаснији механизам валоризације предузетничке активности од оног који се зове „механизам понуде и тражње“, заснован на водећој улози индивидуалних мотива који се постижу посредством производње и услуга. Тржишна филозофија подразумева изоштрену склоност ефикасној употреби производних фактора. Активност тржишта, које поред производа укључује рад и капитал, неизбежан је услов његове арбитрарне функције, односно, из цена фактора кристализују се цене производа и услуга. У таквим условима сва предузећа, а са њима и савремена држава, прихватају правила понашања садржана у логици приноса на ангажован капитал, прихватајући истовремено и економски ризик за финансијске ефекте.

Изворе јавних прихода за финансирање своје потрошње држава мора да обезбеди у оствареној добити у чијој подели учествује по основу одговорности за реализацију друштвено верификованих циљева и по основу деоничарства у јавним предузећима. Није тржиште у толикој мери перфектан и слепи регулатор да би се у потпуности искључило све што друштвено усмеравање привредне динамике. Предузећима је неопходна ангажованост државе на доношењу мера еко-

номске политике у оквиру које је значајна полуга тржишне способности предузећа баш пореска политика. Тржиште јесте регуларни арбитрар, али добар део алокативних и редистрибутивних функција обавља механизам фискалног система и пореске политике.

Државни циљеви треба да прекораче фискалне међе и уђу у сферу економског и социјалног развоја. Држава мора своје моћне инструменте, који јој стоје на располагању, да употреби на оптималан начин. Пре свих инструменте као што су јавни приходи, јавни расходи, буџетска равнотежа и друго. Битан предуслов спровођења тржишних принципа у привреди је синхронизација монетарне и фискалне политике.

У досадашњој пракси, у којој се Народна банка Југославије „бринула“ за домаћи новац, без могућности контроле паралелне емисије и сурогата новца, а држава за потпуно одвојен систем пореза у коме функционишу и бројни паракскалитети, при чему функционишу три одвојене сфере новца, кредита и пореза – нема никаквих могућности за ефикасну стабилizacionу и развојну политику.

Међутим, не може се под државном интервенцијом подразумевати присутна пракса производње под принудом, пуштање робе у промет претњом и снижавањем цена по наредби владе. Кључ ефикасне фискалне политике налази се у одговарајућој дискреционој активности тј. сврсисходној промени државних расхода и стопа (или основица) опорезивања. Изузетну пажњу треба поклонити избору пореске основице и стопа, јер се тиме битно утиче на понашање привредних субјеката, а самим тим и на њихову пословну активност.

У нашим условима и незавидним приликама понешто чак личи на поступну експропријацију путем опорезивања. Свефазни порез на промет уведен је сумњивом комбинацијом пореских закона који омогућавају да раст инфлације повећава државне приходе чији се лавовски део користи за интервенције у привреди ради очувања постојеће привредне структуре. Убирање неопходних државних прихода, на овај начин, не само да оптерећује резултате пословања, већ и успорава обрт и одузима имовину.

Не сме се превидети основно економско начело фискалне политике које захтева, пре свега, да порези не буду економски дестимулативни за интерес обвезника, да се могу плаћати из дела дохотка, а не смањењем имовине, као и да методе опорезивања не треба често и без велике потребе мењати. Треба избегавати порезе који имају оскудан ефекат и само оптерећују пореску администрацију и узнемирују обвезнике.

У ванредним околностима, какве су тренутно, задаци фискалне политике се умножавају, али то не значи да треба дозволити мултипликацију пореза, већ је основно обезбедити превођење сиве економије у легалне и опорезиве токове привређивања. То је могуће постићи успостављањем економичног, рационалног и кредибилног платног система. Финансијска дисциплина се заводи мерама монетарне политике.

Експанзивна фискална политика (велико и апсолутно нарастање буџетског дефицита и јавне потрошње) није у функцији јачања привредног сектора и његовог оспособљавања за развој, већ јавног сектора, односно сектора становништва – у којима доминира лична потрошња и чисти трансферни расходи.

Финансијске обавезе државе превазилазе капацитете постојећег фискалног система. Током непуних пола века, Југославија је пролазила кроз процес системског ширења једне богате лепезе разних права и овлашћеница, а да се није водило рачуна о њиховим материјалним импликацијама. Огроман је терет који је држава створила и који из очигледно политичких разлога не може, за сада, да смањи. Политика нагле фискалне рестрикције погодила би широке слојеве становништва који добрим делом живе на хипертрофираном редистрибутивном механизму.

Материјалне могућности за издржавање силно нараслог непродуктивног становништва су врло ограничене. Нужна је ревизија представе о границама могућег, па према томе и ра-

дикално обарање нивоа аспирација заједно са прихватањем далеко нижег животног стандарда од онога какав је превладавао у прошлости. Обилно акумулиране привилегије, са материјалним импликацијама које исцрпљеној привреди све теже и теже падају, морају да буду предмет радикалне ревизије. Јавни расходи су нееластични, што значи да су неподесни за манипулацију (плате у државном скетору, трошкови државног апарата, трансферна плаћања у социјалне сврхе итд.). Ова нееластичност је нарочито изражена код војних расхода. Како и сама држава представља једну врсту монопола, тако је могуће диктирање њене цене којом се обезбеђује покриће свих нерационалности државног апарата. Пигање је колика је стварна вредност једног замашног државног апарата који његова друштвена база одбија да финансира све масовнијом појавом утаје пореза.

Како од 1993. до краја 1995. године јавни приходи у друштвеном производу учествују са 16–20%, а јавни расходи чак са 50–60%, евидентно је постојање дефицита, који се због нееластичне природе покрива емисијом новца, јавним дугом или

ти расходе државног апарата; укинути плаћену незапосленост из емисије новца, која умањује радне и пословне рефлексе запослених, уз запошљавање на јавним радовима који за последицу морају имати непосредно деловање на већи обим, повољну структуру и квалитет понуде производа и свих производних фактора, и елиминисати гранску неуједначеност фискалног оптерећења, а при том водити рачуна да се његовом некритичком применом не створи стање демотивисаности за производњу друштвеног богатства одређене групе.

Скуп свих пореза уведених у земљи мора представљати конзистентну целину, којом се могу спроводити циљеви фискалне политике, водећи рачуна у укупној финансијској пресији која је од посебног значаја за односе у привреди. Висина фискалног оптерећења пореских обвезника има своје економске, политичке и психолошке лимите, па претерано оптерећење доводи до своје противречности – негативних ефеката. Порески систем, у оквиру система јавних финансија, мора бити постављен тако да омогућује испуњавање основних задатака: обезбеђење реалних извора јавних прихода; дефи-

буџетским дефицитом, а то све доводи до стварања синтетизоване монетарне и трошковне инфлације. Нужно је симултано применити низ мера за повећање јавних прихода на једној, и смањење јавних расхода, на другој страни, што значи: увести периодичну јавну парламентарну контролу државних (јавних) расхода и бруто и нето емисије примарног новца; продуктивно улагање капитала предузећа ослобађати пореза, уз олакшице за улагање у приоритете дефинисане економском политиком; изједначавати пореско оптерећење друштвеног, односно државног сектора и приватног, мешовитог и задружног сектора, као и њихов положај у увозу, извозу и систему кредитирања; пореском политиком и јавним издацима државе подстаћи процес приватизације, акционарства и реинвестирање добити уз стимулацију инвестирања; укинути порезе који имају оскудан učinak који није последица избегавања пореског захватања, већ лоше процене ефеката; избећи честе промене прописа који узрокују правну, економску и социјалну несигурност, максимално рационалисати и смањи-

нисање реалних и објективних јавних расхода; ликвидност и солвентност система јавних расхода; стабилну законску регулативу у систему јавних финансија.

Најважније претпоставке за спровођење новог пореског система су: регулисање питања својине – државне и приватне (као преовладавајуће), њихова потпуна правна заштита и једнакост у третману, функционисање слободног тржишта и слободна конкуренција, као и слободан проток капитала, робе и радне снаге; централна државна емисиона банка.

Наведене претпоставке значе да је нужно укинути друштвену својину и превести је – трансформисати у државну и приватну својину, упркос настраној политичкој свести која страхује да се смањивањем друштвене својине губи економска основа социјалистичког уређења, што рађа отпоре власти према приватизацији.

Српски радикали ће држави обезбедити јавне приходе од пореза, такси, накнаде за коришћење добара од општег интереса; доприноса за социјално осигурање – обавезни део; ло-

калних и осталих јавних прихода. Увешћемо порезе (на промет, имовину и порез на добит послодавца), таксе (административне, судске и регистрационе), и накнаде за коришћење добара од општег интереса, као на пример за коришћење вода, шума, путева, рудног блага и лековитих фактора.

Селективни порези потрошње су погодни за примену, а уводе се за нарочите производе од којих су најважнији алкохолна пића, дувански производи, нафта и нафтни деривати и моторна возила. То још могу бити и клађење, коцка, крзна, накит и услуге као што су забава и луксузни хотели. Увођење пореза на ове производе, за разлику од општих пореза потрошње, је базирано на мерама а не на њиховој вредности (јачина алкохола, јачина мотора и сл.). У условима инфлације, у последњих 25 година, порески приходи базирани на мерама реално су опадали. Селективно опорезивање специфичних роба и услуга годинама је обезбеђивало лако наплативе пореске приходе, јер потрошње пића и дувана подразумевају широк обим трансакција где је тражња нееластична, имају прецизност у одређивању, а немају блиску замену.

Укидају се порези на доходак грађана, порез на промет непокретности и права, порез на наслеђе и поклон, порез на акције, порез на залихе и плате, а радикално се мења основица опорезивања производа. Укидање посредних пореза и сужавање основице опорезивања промета довешће до општег пада цена, при чему ће приходи становништва номинално остати исти, али ће њихова реална куповна моћ порастати. Овакв порески систем ће допринети циркулацији капитала и његовом слободном протоку.

1. Порез на промет производа увео би се на следеће производе: нафта и деривати нафте, све врсте цигарета и дуван, алкохолна пића, накит и крзна, путнички аутомобили. Порез на промет производа плаћао би се у фази производње, а не у сфери промета. Сваки произвођач наведених врста робе обрачунава и плаћа порез на промет производа, те је цена на тржишту произвођачка цена са обрачунатим и плаћеним порезом на промет. Основица пореза на промет је продајна цена произвођача.

Број пореских обвезника је у великој мери смањен, рачуноводство се води прегледније и једноставније у поређењу са порезима на промет који су дефинисани на широј основи, као што је то, на пример, код пореза у фази малопродаје или пореза на додатну вредност. У случају увоза производа који су предмет опорезивања, пореска обавеза се измирује моментом царинења робе.

Право увоза и право куповине робе, чију потрошњу ћемо рационалисати, треба продавати као државне хартије од вредности. На тај начин ће се део новца повлачити из опција (ако је то потребно у датом тренутку), државни приходи учинити реалним, ликвидним. Поред тога, увоз је на овај начин могуће контролисати и он престаје да буде привилегија повлашћених. Пажљива емисија права увоза, уместо наплате царине, довешће до тога да се цена тог права утврђује на берзи, увоз једноставно ограничи (искључиво тамо где је то интерес привреде, а не одређеног монопола или лобија) и стави на располагање онима који га могу добро употребити.

Порез на промет услуга, као инструмент пореске политике, мора остати у примени, како због постојања слабијег пореског извора, тако и због контролисања заинтересованости за сељење капитала у ову сферу делатности, зато што би евентуално ослобађање ове делатности пореске обавезе довело до недопустивог сељења капитала из сфере производње.

2. Порез на добит послодавца треба да подстакне улагања у имовину и да ограничи просечну профитну стопу. Дефинисање стопе тог пореза треба да допринесе заинтересованости за приватизацију имовине (опreme, права и непокретности) уместо формалне приватизације. Основицу за плаћање пореза представља пословни приход умањен за износ амортизације и пореза на имовину.

3. Грађани – мушкарци који, из било којих разлога, не желе да служе војни рок, плаћали би порез држави сразмер-

но дужини трајања војног рока, утврђено за месец дана у динарској противвредности у висини од 1000 марака. Из овог извора се може финансирати професионализација војске.

4. Порез на имовину је облик опорезивања код којег се, као порески објект, узима имовина пореског обвезника. Опорезивање имовине дефинисане по датом пореском критеријуму (вредност, површина, капацитет) може се јавити у више облика. Најприхватљивија је варијанта увођења пореза само на непокретности, што је примерено земљама тржишне привреде. Основни приступ опорезивању имовине почива на становишту да пореске стопе треба да буду што ниже, а основица свеобухватна. Стопа пореза на имовину треба да буде у висини од 1% од тржишне вредности некретности. На овај начин порески терет постављен је тако да у њему партиципирају сва правна и физичка лица.

Порез на имовину плаћа се на право својине на непокретностима (земљиште, стамбене и пословне зграде, станови, пословне просторије, гараже и зграде, просторије за одмор и рекреацију и други грађевински објекти). Од пореске основице изузето би било само 15 м² по члану домаћинства за куће и станове. Порез на имовину плаћа власник, а основицу представља тржишна вредност непокретности. Пореска обавеза, у односу на порез на имовину, настаје даном стицања права на непокретностима.

Овакво решење подразумева изузимање од опорезивања следећих права: право плодуживања непокретности, право употребе непокретности и право становања, право дугорочног закупа стана и право дугорочног закупа пословне просторије и других непокретности. Оваквим решењем се основица за опорезивање не проширује на станарско право и право закупа, а укидају се порези на промет непокретности и права на наслеђе и поклон, што ће допринети слободном протоку капитала.

5. Инструментаријум опорезивања средстава за област социјалног осигурања треба разграничити од пореског инструментаријума, а притом задржати све заједничке елементе и принципе којима се конституише укупан систем јавних прихода. Стопе доприноса за социјално осигурање за сваког осигураника су пропорционалне, а прописују се посебно за пензијско и инвалидско осигурање, здравствено осигурање, и осигурање од незапослености. Доприносе за социјално осигурање плаћа послодавац за своје запослене на сопствени терет, а не на терет осигураника. Укупан износ наведених доприноса не сме прећи суму од 20% плате.

Категорија јавних расхода обухвата следеће намене: део расхода за одбрану и заштиту земље – војни расходи; расходи за делатност државних органа, организација и државних институција; расходи за социјално осигурање, инвестиције за социјална давања (социјалне помоћи, материјално обезбеђење и друго); расходи по основу дотација и субвенција.

Треба прекинути са праксом истицања права која се финансирају из буџета, јер се, пре свега, мора уважити економска моћ земље и границе социјалних давања. Друштво је обавезно да утврди минимум у вези са заштитом најугроженијих слојева становништва, без обзира што је реч о систему прerasподеле из датог, али све нижег друштвеног производа. Нужно је избегавати линеарно субвенционисање укупног становништва, већ помоћ треба давати најугроженијим, на основу утврђивања „економског статуса“ домаћинства који ће на основу реалних показатеља омогућити увид у степен социјалне угрожености појединих домаћинстава. (Критеријуми морају бити, пре свега, обим и структура свих прихода, имовинско стање и сл.). Међутим, држава и систем у целини не треба да омогуће живот без рада, већ треба да спроводе основно начело тржишне економије да грађанину треба дати шансу да ради.

4. Буџетска политика

Границе јавне потрошње су еластичне и због таквог карактера друштво мора да је верификује и да добије статус „призна-те потребе“ како би стекла право на буџетско покриће. Верификација се постиже у демократској процедури законодавне и извршне власти, на којој инсистира Српска радикална странка. Ова верификација је нужна јер је држава једна врста монопола који подразумева понашање по свом нахођењу и диктирање такве цене свог коштања којом обезбеђује покриће свих својих нерационалности. Скупштинска верификација сваке буџетске ставке је неопходна и зато што један велики изум приватног предузетништва, стечај, не може да буде примењен на државу.

Досадашње искуство показује да се власт у доношењу буџета и укупног обима јавних расхода служила следећим средствима: нереалном проценом друштвеног производа, увек увећаном како би учешће обима јавних расхода у друштвеном производу изгледало што ниже, конфузним и непрегледним ставкама трошкова у којима се бујање државног апарата и бирократије може назвати рационализацијом, некритичким преузимањем разних буџетских потрошача, деценијама уназад навикнутих на буџетско финансирање и сл., а половином 1995. године укинута је ревизија завршног рачуна буџета. Тиме је практично узинута скупштинска контрола законитости располагања средствима.

Последњих година, држава троши много више него што опорезивањем може да захвати од стварног дохотка, остварујући тако висок буџетски дефицит. Ради се о огромним прерасподелама дохотка, измени структуре потрошње али, пре свега, о губитку контроле над емисијом новца и новчане масе. Државно дефицитарно финансирање подстиче инфлаторне процесе и у фази успона, а посебно у фази привредне депресије. Зато се морају дати одговори на питања: докле се држава може задуживати, а да, при том, не настану трајне штете за привреду и друштво, нестабилност и инфлаторна напетост, да ли је бонитет државе као корисника кредита неограничен и где су границе задуживања државе.

Досадашња пракса у земљи показује да задуживање ради покрића буџетског дефицита има неизбежно инфлаторни карактер. Задужења државе према Народној банци се само трансформишу у дугорочне и одлажу, заједно са доспелим каматама. Инфлаторни карактер оваквог покрића био би избегнут једино у случају да држава обезбеди виши, додатни ниво јавних прихода, из којег би било могуће вратити кредите. Како се то у пракси оваквог привредног система и скупе државе, са високом јавном потрошњом, не може очекивати, то је начин за смањивање буџетског дефицита општро смањивање издатака из буџета.

Нужна је ревизија закона којима би се установљена одређена законска права која, се алиментирају из буџета, свела на неопходан ниво. Такође, могуће је ослободити се највећег дела давања за војску, продајом нефункционалне и непотребне војне имовине (домови армије, библиотеке, објекти за рекреацију, ловишта и сл.), чиме би се значајно смањили трошкови у буџету за ову намену.

Због домаћинске пореске политике држава отима од грађана и привреде, ови једни од других, а заједно се труде да украду од државе утајом пореза, увећава се администрација за контролу, за шта су потребне нове паре у буџету, и тако у недоглед. Поједностављењем пореске политике, решењима о наплати пореза у сфери производње, поједностављује се и контрола наплате пореза, што резултира мањим улагањима у администрирање око наплате и контроле јавних прихода. Законски треба регулисати ревизију буџетске потрошње, као и контролу наменског трошења буџетских средстава, са дефинисаним санкцијама макар у висини и мерама које се примењују према неуредним пореским обвезницима. У спровођењу буџета не сме се дозволити садашњи волонтаризам преношења средстава из једне у другу намену (раздели) што се сада чини и по одлуци секретара владе, нпр.

Посебан проблем представљају прикривени, такозвани квази-фискални дефицити, створени: невраћањем кредита од стране неефикасних предузећа, који већ у првом кругу завршавају у порезима, каматама и платама, што је финална а не репродукциона потрошња – расподела и прерасподела, а не стварања друштвеног капитала; губицима јавних предузећа, саобраћаја и пензионих и социјалних фондова, (ниским ценама у инфраструктури топљен је капитал у делатностима каква је електропривреда, што је општа штета за укупну економију; врло брзо ће се јавити снажан притисак на буџете да би се санирали огромни губици); губици у пензионим фондovima немају прецизирану цифру, тешкоће су очигледне, а недостатак средстава власт попуњава из „реалних“ извора увођењем пореза на финансијске трансакције. У време покушаја враћања сиве економије у легалне и опорезоване токове, циркулација депозитног новца кошта, јер при свакој трансакцији депозитни новац губи 0,3% вредности, а трговина готовим новцем не кошта ништа. Ради елиминације или макар смањења буџетског дефицита, неопходно је искључити могућност задуживања државе код пословних банака, што је данас стварност у нашем друштву.

Држава се преко својих фондова задужује код пословних банака конкуршићи за оскудни капитал привреди која кубури са мањком новца. То су стварни дефицити јавног сектора, где се фондови задужују код банака, а онда код централне банке на име побољшања ликвидности – што је само камуфлирани облик коришћења примарне емисије за финансирање јавног сектора, чији је крајњи учинак инфлација. Исти учинак су имали и кредити које је Служба за платни промет, ван контроле централне банке, емитовала. Недопустиви су и кредити који су одобравани од стране трезора федерације и из буџета.

Сви ти кредити заједно, због извора из којег потичу, цене по којој су узимани и корисника који су их добијали, представљају на специфичан начин прикривене дефиците јавног сектора и, у исто време, значе губитак контроле над емисијом новца и новчаном масом. Елиминисање ових негативних појава могуће је остварити, пре свега, стабилном и прецизном законском регулативом, контролом монетарних агрегата од деполитизоване, јединствене, централне емисионе банке која под својом контролом има све токове и стокове новца.

5. Народна банка и политика стабилног динара

Народна банка је у нашој земљи добила овлашћења која, у модерним привредама заснованим на тржишним принципима и са дугом традицијом, имају централне банке, и одговорна је за стабилност и здравље националне валуте. Упркос законским овлашћењима, монетарна сфера је традиционално под упливом политике. Да парадокс буде већи, од средине 1993. године, када је донет Закон о Народној банци, долази до продубљивања монетарног хаоса и драматичног обезвређивања националне валуте. Ово говори у прилог чињеници да је политичка снага и воља у вођењу монетарне политике и политике стабилног новца од изузетне важности.

До успостављања и јачања улоге тржишних механизма и јачег деловања економских критеријума, који ће се нужно десити приватизацијом друштвеног сектора, мере економске политике за спровођење политике стабилног динара, по мишљењу српских радикала, морају обухватити усаглашене мере: за стабилизацију цена и услуга; за усаглашено вредновање на финансијском тржишту (каматне стопе); у области девизног пословања (девизни курс динара) и у области вредновања рада (плате).

За стабилизацију цена треба примењивати мере које ће утицати на такав степен домаће тражње која је прилагођена расту друштвеног производа (раст друштвеног производа за око 6% дозвољава пораст домаће тражње изнад 5%). Међутим, треба избегавати примену директних мера регулисања цена, попут „замрзавања“ које су, по својој концепцији, увек

краткорочне, изазивају крупне поремећаје, „сива“ тржишта и диспаритет. За остваривање ових мера треба користити монетарну али и фискалну политику. У том смислу, нужно је испитивање привреде и дефицита јавног сектора који би требало покривати јавним зајмовима. Оваква политика би могла допринети покривању потрошње јавног сектора, као нај-ефикаснијем путу за значајније смањење државних издатака (јер је теже добити средства задуживањем на тржишту капитала него опорезивањем привреде и грађана) и, истовремено, допринети оживљавању финансијског тржишта.

Политика девизног курса у постојећим околностима морала би се водити прилагођавањем курса динара кретању стопе раста цена и услуга, режимом „пузајућег везивања“, чија је суштина у малим, али честим променама курса. Ниво кретања инфлације, као и промене у односима понуде и тражње девиза, утицали би на корекцију прилагођавања курса, чиме би се спречила појава „дрог“ тржишта и плаћања по „шпицованом“ курсу. Међутим, решење за повећање понуде девиза треба тражити у повећању размене са иностранством, али и одлучном и ефикасном отклањању елемената затворености према иностраним тржиштима, као једној од главних препрека за трајније одржавање стабилности девизног курса динара.

Неопходно би било поштовати принцип реално-позитивних каматних стопа. Ограничења у погледу формирања каматних стопа, административним мерама и „препорукама“, не доносе резултат, али ни либерализација каматних стопа у условима неадекватног функционисања финансијског тржишта и постојећег типа власништва (друштвена својина) где ниједна камата није висока ако се кредит не врати, такође није решење. Високе каматне стопе могле би допринети повећању раста, а њихова уградња у цене производа и услуга могла би знатно утицати на инфлацију. Привремено решење је у регулаторној улози Народне банке применом индиректних тржишних инструмената монетарне политике.

Право решење у области каматне политике налази се у успостављању тржишних односа, са својим позитивним индивидуалног власника, где функционише принцип еквивалент-

ности давања – узајмљивање капитала и новца има своју цену одређену односима понуде и тражње.

У финансијској области, рестриктиван курс монетарне политике мора се одржати без обзира на проблеме неликвидности привреде и банака. Банкама се могу одобравати кредити за ликвидност само на основу девизног покрића и то, пре свега, као подршка извозним пословима и на основу дефинитивне продаје девиза. Ти кредити за ликвидност (на бази девизне залог) морају имати највећу каматну стопу.

Новац може бити штампан само на бази девизног покрића. Штапање на бази робних фондова је могуће, али уз разрађене механизме којима ће се елиминисати финансирање фиктивних робних фондова. Потпуно се мора укинути бюджетско „субвенционисање“ и покривање губитака.

Међутим, задаци монетарне, па и фискалне политике сигурно би били мање компликовани у условима другачијег привредног система. У условима функционисања државно-друштвеног својинског монопола, системски уграђена неекономија тражи своју сатисфакцију у мерама пореске и монетарно-кредитне политике, условљава општу макроекономску неравнотежу. Инфлација је производ и симптом тог односа са свим негативним последицама на све остале секторе (курс, плате и камате). Стабилан новац претпоставља стабилну и јаку привреду, а она сигурно није могућа без приватизације, приватне иницијативе, предузетништва, елиминације „меког бюджетског ограничења“ и успостављања равнотеже у јавним финансијима.

6. Монетарна политика

Истраживања су показала да у структури инфлације, у принципу, преовлађују два генератора: монетарна политика (38%) и инфлациона очекивања – инерција (50%). Али, како инфлациона очекивања представљају прави ризик привређивања у смислу губитака капитала, она су, у ствари, реална рачуноводствена величина, а не психолошка компонента инфлације и као таква само су последица основног генератора – монетарне политике.

Инфлација је у нашој земљи проистекла из злоупотребе монетарне политике као посебног средства финансирања режима. Велики расходи државе, који премашују њене приходе, узрокују негативну разлику за коју се она задужује код централне банке емисионим кредитима – новим штампањем новца. Неумерено велики расходи, који су довели до бесомучног штампања новца, разарања монетарног ткива, и онемогућавања функционисања привреде, последице су политике која се водила без свести да су последице сваке, па и најгоре политике одложене. Неразумевање ове универзалне карактеристике економског система одлаже и замагљује погубност оваквог финансирања из емисије. Одустајање од великих државних издатака и њихово свођење на здраве фискалне приходе, није било предузето због страха од социјалних ломова и политичких потреса, што је узроковало и увођење инфлационог пореза, који је ноторно нелегитиман и ограничених могућности.

Неизбежан дефицит у државном буџету додатно је компликован дефицитима који се формирају у привреди и банкарству, а оба ова сектора, због ослонца на друштвену својину, имају полујавни карактер. Ти дефицити се, у крајњој линији, покривају топљењем друштвеног капитала, али се због потребе за ликвидношћу врло често морају, бар делимично, попуњавати готовином. Тако банке санирају бројна посрнула предузећа и, прелазећи границе свог кредитног потенцијала, креирају новац далеко преко границе опредељење уобичајеним процесима мултипликације.

Новчане супституте креирају и сама предузећа одлажући испуњење својих обавеза, акумулирајући доспеле дугове у својој пасиви. Реч је о синдрому неликвидности и ендемично уграђене финансијске недисциплине која је својствена свим облицима колективне својине, укључујући и друштвену.

Основни недостаци до сада вођене монетарно-кредитне политике су: пораст селективног кредитирања уз повољније услове, више регионалних и садржајних изузетака у коришћењу примарне емисије, употреба илегалних и полулегалних канала примарне емисије, неизмиривање доспелих обавеза према систему Народне банке, одлагање динарских плаћања увезене робе са клириншког подручја из ранијих периода (два последња наведена примера, мада се не воде као примарна емисија, фактички утичу на њено повећање). Ово говори да, поред нормативно приписаног емисионог механизма, паралелно живи и јача стварни неекономски механизам изузетака.

Текућа кретања – динамика кредита централне банке не даје ни изблиза слику стварних збивања. Због различитих изузетака, посебних третмана, ређе конверзије, финансијске дисциплине, понашања пословних банака према којима се не предузимају мере, свесно и несвесно допушта се емисија ван званичних канала. Тако остаје неиспуњен основни задатак монетарне политике – контрола раста монетарне масе и увид у количину новца у оптицају.

Српски радикали инсистирају да монетарна политика, а посебно примена емисије новца и сви токови емисије и повлачења новца, морају бити под контролом Народне банке, а она, опет, под јавном периодичном контролом Народне скупштине. Остваривање овог задатка могуће је уз снажну правну државу, одговорну владу и деполитизацију економске политике уопште. Најскупљи начин спровођења и одржавања неогворне власти је управо злоупотреба монетарне политике.

Основно опредељење мора бити рестриктивна монетарна политика у комбинацији са значајним структурним променама и приватизацијом највећег дела друштвеног капитала, тако да приватна имовина преовладава у националном капиталу. Ради остварења тог основног опредељења, најважније је не допустити поновну монетарну стимулацију „оживљавања производње” и досадашњи начин кредитирања. Нужно је повући линију испод које нема ни санација банака ни предузећа, односно тамо где је нужно спроводити поступак стечаја по закону.

7. Платни промет

Тржишна економија либералног типа, заснована на новим власничким односима (пуној приватизацији), поставља пред платни промет сложене задатке као што су: брз трансфер емитованог и готовог новца до његовог корисника; апсолутно спречавање свих појавних облика илегалне емисије у каналима платног промета: праћење и дневно информисање о висини, структури и дисперзији новчане масе; праћење обима и структуре коришћења новчаних сурогата у процесу плаћања; праћење и дневно информисање о ликвидности укупног финансијског система и његових појединачних учесника; брз и поуздан вишекратни дневни трансфер средстава између учесника у платном промету, ради смањења потребе за новом емисијом новца (повећањем коефицијента циркулације средстава) и друго.

Економска и финансијска трансформација захтева и даље прилагођавање платног промета са уважавањем чињеница да је Завод за обрачуна плаћања једини дневно-ажурни систем који функционише у земљи. Иницијатива да се обављање платног промета пренесе у банке, присутна је већ неколико година. Повод је увек био лоше стање у банкарском систему, што не би смело да опредељује судбину развоја монетарног и финансијског система земље, да би се решавали текући проблеми појединих банака, а још мање за упуштавање вишка радне снаге и отклањање нерационалности у њима.

Могућност да банке преузму обављање платног промета може да се оцени према следећем: 1. Банке немају изграђен јединствен систем рачуна на којима данас евидентирају средства физичких лица која код њих држе депозите. Евидентирање стања и промена на рачунима правних лица нужно захтева јединствени систем пословних рачуна, какав да-

нас има ЗОП. Због различитости својих информационалних аутоматизованих система, банке немају ни минималан степен јединства у нумеричком означавању (шифрирање) својих комитената, организационих делова, рачуна у контном плану, сврхе плаћања, система контролних бројева и сл.; 2. Банке, на мање разумејемим пословима платног промета, који обављају за становништво, немају јединствене инструменте платног промета, већ их свака од њих креира за себе. Платни промет за правна лица нужно захтева изграђен, развијен и угодан јединствени инструментариј платног промета, са прецизно утврђеним обликом, садржином и начином употребе, које у плаћању сви користе; 3. Методологија рада у банкама је за ту врсту посла врло различита; 4. Банке располажу врло хетерогеним техничким средствима за обраду и пренос података, што би било веома тешко повезати у јединствену рачунарско-комуникациону мрежу, без које је немогуће замислити електронска плаћања, која су данас већ развијена у платном промету ЗОП-а, због различите организације рада у свакој од банака, не би било могуће унапређивати систем плаћања и обављати платни промет на јединственим принципима масовне обраде података.

Платни промет у банкама сигурно би изгубио на својој ажурности, ефикасности, поузданости и неутралности, а потреба да се платни промет пренесе у банке није до сада ничим доказана. Разлози који се сада најчешће помињу могу се свести на следеће: 1. Преношење рачуна учесника у платном промету из ЗОП-а у банке, би, наводно, позитивно утицало на ликвидност и економски положај тих учесника, што је потпуно неосновано, јер се ликвидност и економски положај не креира у банкарској и кредитној сфери, већ у репродукционом процесу; 2. Развијеност депонената и депозитара која, наводно, постоји је у нашем систему плаћања. Ова тврдња не стоји, јер вођење рачуна и депонената и депозитара у истој неутралној институцији је управо снажан интегративни фактор слободних новчаних средстава и њиховог исказивања на рачунима банака – депозитара. Наиме, сва слободна новчана средства на рачунима учесника у платном промету у току и на крају дана, укључују се у кредитни потенцијал банке, као депозит по виђењу, код једне или више банака депозитара, сагласно закљученим уговорима. ЗОП обавештава банке о стању и промету на рачунима њихових депонената. Банке које су код ЗОП-а укључене у електронски пренос новца имају тренутне информације, после сваке трансакције, о стању средстава својих депонената, што сигурно, ако саме воде рачуне депонента, не могу да обезбеде, јер немају изграђену рачунарско-комуникациону мрежу, односно немају своје организационе јединице у свим местима где су лоцирани њихови депоненти; 3. Плаћање привредних субјеката преко пословних рачуна често се истиче као предност коју банке могу да понуде, ако се рачуни воде код њих. При томе се, намерно, скрива чињеница да је и сада плаћање преко пословних рачуна правних лица, који се воде код ЗОП, законски регулисано, тако да је немогуће трансформисање жиро-рачуна у текући рачун, увек када је банка са својим депонентом закључила уговор о текућем рачуну преко којег се обавља плаћање по систему оквирних кредита; 4. Светска пракса да се рачуни у неким земљама воде код банака често се експлоатише као разлог за преношење рачуна учесника у платном промету у банке. Међутим, кључно место у функционисању платног промета у земљама тржишне економије немају банке, већ централне банке, односно посебне неутралне институције, организоване као клириншке куће, жиро-службе и слично.

Последице преношења платног промета у банке биле би негативне, због следећих чињеница: 1. Ликвидност и економска активност привредних субјеката довела би се у апсолутну зависност од солвентности банкарског система, па би, због познатог стања у банкама, здравији део економије земље био оптерећен банкарским дубиозама и економски онеспособљен; 2. Новчани токови у земљи били би веома успорени, па и заустављени, када су у питању плаћања према депонентима дру-

гих банака. Банка би, као економски заинтересовани носилац платног промета, водећи рачуна, пре свега о својој ликвидности, спроводила само она плаћања која се обављају између депонената исте банке, док би плаћања ван круга својих депонената задржавала, односно учинила зависним од своје ликвидности (бројни примери за ово: вишедневна задржавања динарске противвредности откупљених девиза, пренос уплата грађана на рачуне примаоца средстава с одлагањем од више дана, неажурна плаћања по чековима текућих рачуна грађана и сл.); 3. Територијализација и парцелисање новчаних токова, због селективног понашања банака у плаћањима, утицало је негативно и на робне токове, јединственост тржишта и на укупну ефикасност привреде у земљи; 4. Привредни субјекти у земљи не би имали равноправан положај и не би обезбеђивали своје интересе под једнаким условима посебно у делу финансирања и сервисирања (одобравања и дозначавања кредита, давање гаранција, авалирање и есконтовање хартија од вредности и инструмената плаћања и сл.); 5. Преношење платног промета са јединственог на већи број стручно-технички и методолошки различитих носилаца, као што су банке, апсолутно би довело у питање могућност спровођења економске политике која би се водила преко система плаћања (редослед плаћања, ликвидност субјеката, блокада рачуна, пријаве за стечај и сл.); 6. Депозитни платни промет на већи број носилаца престао би да буде значајна информациона основа у земљи и извор многих података о финансијским токовима; 7. Разбило би се јединство финансијског информативног система на више неповезаних и за то неспремних субјеката и настали би велики трошкови организовања новог система; 8. Платни промет би се у целини учинио нерационалним, због паралелизма у његовом обављању, јер би, поред банака које би водиле рачуне учесника, морао да се формира и посебан обрачунски центар, са широким мрежом организационих јединица, који би водио рачуне банака и обављао међусобни обрачун и трансфер оних средстава којима се врше плаћања између субјеката чији се рачуни воде код различитих банака; 9. Платни промет би у целини изгубио на ефикасности, ажурности и поузданости, јер би свака подела овог посла, због свега наведеног, умањила његове ефекте.

Могућност обављања платног промета у ЗОП-у при Народној банци је опција за коју се залаже Српска радикална странка. У највећем броју развијених земаља, у системским законима којима се уређује монетарни систем и систем плаћања у земљи, централна улога у емисионој, монетарној, контролној и регулативној сфери дата је централној банци. Слична ситуација је и код нас, тако да Народна банка (засад у неким областима тек регулативно) утврђује обим и обавља емисију готовог и жироног новца; даје налоге за трансферисање емитованог новца његовим корисницима, преко рачуна који се воде код ЗОП-а; прима у депозит средства са рачуна банака, укључивањем ових средстава преко обрачунских рачуна који се воде код ЗОП-а; доноси одлуке о условима и начину плаћања готовим новцем; снабдева готовим новцем све учеснике и носиоце платног промета преко Службе за платни промет; утврђује мере монетарног регулисања које се спроводе преко Службе (обрачун, контрола и издвајање обавезне резерве); регулише начин утврђивања ликвидности банака и других финансијских организација који се дневно прати преко ЗОП-а; прописује критеријуме под којима носиоци платног промета стичу право да учествују у обављању платног промета; контролише обављање платног промета код свих носилаца платног промета, па самим тим и код ЗОП-а.

Из наведеног произлази да су послови платног промета, које обавља Народна банка (регулативни и контролни) и послови платног промета које обавља ЗОП (извршни) у тесној корелацији, поготово у функционалном смислу.

Поред функционалне повезаности нужно је ЗОП повезати и организационо са Народном банком, где би она представљала јединствену специјализовану организацију за обављање платног промета. При оваквом начину организовања, На-

родна банка, као јединствена независна монетарна установа, која има увид у све токове новца, било да се ради о депозитном или готовом новцу, може да одговори својој основној функцији – да преко мера монетарног регулисања обезбеди стабилне услове привређивања.

8. Банкарски систем

Банке су код нас продужена рука државе и установа за социјалну помоћ угроженим фирмама. Банкама се и даље резежује колико морају уложити у пољопривредну производњу, за откуп, за санације, за покретање производње или за смиривање незадовољства у великим колективима. Ако се тако настави неће бити ни банака, ни производње. Нема тржишне привреде уз административно управљање у банкама.

Креатори економске политике, па и монетарне, заборављају да су и банке предузећа, чија пословна политика треба да обезбеди три основна циља: остварити што већу дивиденду за своје акционаре; већу камату за штедише; повољне услове рада и солидне плате за запослене. Ова три циља подрумевају законом прописан услов да банка самостално обавља делатност ради остваривања добити. Улога банака атрофира и на финансијском тржишту и у привреди уопште. То је делом условљено њиховом ниском ликвидношћу (пре свега уништеном штедно-депозитном функцијом) односно општом неликвидношћу привреде, што је само последица репродуковања принципа „меког буџетског ограничења“.

У постојећим условима доминира ванинституционално тржиште новца, краткорочни пласмани, јер бројни привредно-системски деформитети у реалној привредној сфери, обесхрабрују дугорочне пласмане, а изостанак приватизације реално онемогућава ширење промета имовинских хартија од вредности. Алиментирање буџетских расхода из реалних извора намеће праксу задуживања државе на финансијском тржишту. То је начин за прекидање монетизације дефицита, али има и своје негативне ефекте, јер ангажује и онако оскудну акумулацију која се може продуктивно пласирати, а монополом истискује са тржишта друге, предузетничке „зајмотражице“.

Скривени инфлациони притисци и очекивања, политика реално негативних каматних стопа, атрофирана депозитна функција банака и висок ниво готовог новца у оптицају условљавају сељење токова новца у нелегалне канале и конверзију у девизе, кредитне конструкције са активном каматном стопом и друго. Уз то, нема неопходне правне сигурности, а у ширем смислу ни изгледног концепта структурних промена. Без измене власничких односа, не може бити ни сигурности да ће стечена права бити заштићена, односно да ретро-активном применом права неће бити сужена, поништена и слично.

Познато је да је друштвени сектор перманентно у позицији дефицитног субјекта, да се узајмљена средства у том сектору не користе економски, што ствара све већи јаз између нивоа штедне, односно акумулације, с једне, и новчане тражње, с друге стране. У условима рестриктивне монетарне политике, јавља се следећа ситуација: тржишна каматна стопа енормно расте, прогресивно расте број неликвидних и инсолвентних субјеката, еродира штедно-депозитна функција банака, новац се пласира искључиво краткорочно, токови новца се селе из канала платног промета и расте удео готовог новца у оптицају. Дешава се, само наизглед, парадоксална ситуација: снажан је притисак на ликвидна средства, а њих је реално све мање, а питање цене узајмљеног новца се ставља у други план, јер примарни проблем је како уопште доћи до новца.

У складу са логиком друштвене својине, проблем враћања узајмљених средстава није само проблем њиховог непосредног корисника. Из различитих, а најчешће социјално-политичких разлога толерише се узурпација туђе имовине, тако да кредитори не могу своја потраживања да реализују. Ри-

зик узајмљивања постаје изузетно висок, а средства обезбеђења плаћања неделотворна. Из таквог стања упада се у следећи парадокс: и кредитори имају интерес за одвртањем монетарне слаvine, иако су свесни да то значи и инфлацију, јер сматрају да само тако могу повратити бар део узајмљеног новца.

Претходно описани односи указују на нужне правце и карактер промена: прво, приватизација је неопходан услов пробоја тржишне логике, јер се само на таквој својинској основи може изграђивати систем тржишних односа. Друго, без стечајне санкције не постоји један од основних предуслова конкурентске утакмице и селекције, јер је стечај израз и последица непредузетничког понашања и економске одговорности. Треће, проблем финансијске недисциплине произлази из претходног, а правна држава треба том проблему, својим функционисањем, да да специфичну тежину.

С обзиром на природу промена, лако је закључити да је реч о стању сасвим супротном од онога које је наша тренутна стварност. Имајући то у виду, не изненађује зашто и данас не можемо говорити о тржишном карактеру система. У основи свега је својински основ (индивидуализовано власништво), док се други системски и економско-политички аспекти могу изводити из либералистичке премисе „што је добро за појединца, добро је и за друштво“.

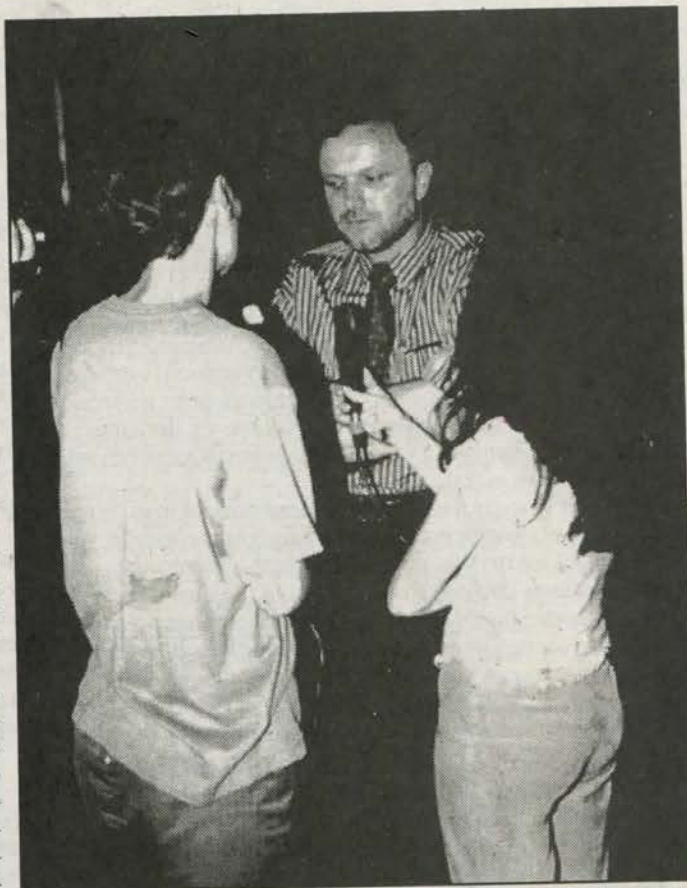
Данашња пракса показује да тамо где имамо власника имамо и јасне економске одговорности и заштиту економских интереса. Ма колико сфере таквих односа биле ограничене, оне показују економску супериорност и то са неколико аспеката: познат је носилац (извршавање обавеза), познат је и предузетник на страни права, њихови односи се мотивишу на економским резонима, што значи да се акумулација сели ка профитносним пласманима, односно тржишна кретања и критеријуми су од опредељујућег значаја за дефинисање односа. У оквиру оваквих односа постоје објективне претпоставке за либерализацију, смањење административних препрека и поједностављење нормативне регулативе и остављање слободе учесницима да дефинишу своје односе. Са либерализацијом се смањује и такозвани трансакциони трошак.

Са друге стране, квалитет оваквих односа огледа се у чињеници да они претпостављају макроекономску стабилност. Логика оваквих односа претпоставља и дезинфлациона кретања. Овако успостављени односи значе и раскид са праксом социјализације губитака и јавном потрошњом као средству национализације добитака.

Данашњу ситуацију у банкарству представљају два типа банака: „старе“ банке са заједничким слабостима: предимензиононим инфраструктуром, наслеђеним комитентима, лошом алокацијом средстава, девизним обавезама и чисто формалном трансформацијом, и „нове“ банке које карактерише конкурентност, финансирање малих профитабилних послова, флексибилност и рентабилност, али и мали потенцијал, фрагментарност – проблем цензуса и трансакције са повезаним странама, као и неразвијена билансна структура.

Губици банака у ситуацији монетарног хаоса, створеног под покровитељством економско-политичких чинилаца, практично су настали креирањем дужничке добити корисника кредита који су, по правилу, добијени новац претварали у девизе, набављали репроматеријал и исплаћивали плате. Билансе банака су признали одабрани, а онда држава предлаже да санира банке из буџета у чијем пуњењу учествују сви – очигледан пример социјализације губитака.

Одобравајући кредите које нису у могућности да наплате, банке су саме постале језгро губитака. Уместо да губици остану лоцирани у сфери реалне економије, где би се и покривали, или да се спроведе поступак стечаја, банке су својим пласманима покривале те губитке. У постојећој институционалној структури у банкарству друштвена предузећа, као акционари банака, показују већу заинтересованост за дужничку добит него за профит банке. Међутим, неопходан услов за афирмацију тржишне економије је стварање таквих власнич-

ких и институционалних структура које би покретале банке на принципима економских интереса.

Стечај, као последица економске одговорности за лоше пословање, у области банкарства још практично није примењен, делом због специфичности банкарства и његове органске везе по депозитној основи са привредом, а делом и због избегавања јавног признања државе и власти у оснивању тзв. приватних банака и њиховом довођењу у стање стечаја.

Међутим, ревитализација банкарства и постављање ове области економског живота на реалне основе, у условима тржишне економије, није могуће без решавања питања старе девизне штедне, решавања питања иностраних дугова и без структурне примене сасвим прихватљивог, и за нове услове, Закона о банкама и другим финансијским институцијама.

Како је највећи део активне банака пласиран у велике социјалистичке гиганте (десет највећих предузећа креирају половину губитака у банкама и половину иностране задужености) то се реструктурирање тих великих предузећа намеће као једино решење проблема и неефикасне привреде и банкарства. Предузећа која немају тржишну перспективу разбијала би се на мање целине гашењем оних делова који немају тржишну оправданост и који би били продати системом јавне лицитације. Одређена предузећа, ако се то покаже као једино решење, морају у целини бити угашена.

Исти поступак, у складу са оваквим програмским опредељењима српских радикала, мора бити примењен и на банке које не одржава предузетнички мотив са јасно дефинисаним економским одговорностима и заштитом економских интереса. Народна банка и правна држава, својим функционисањем, морају потпомагати процес обнове банкарског система на новим својинским основама. С правом се може поставити питање: да ли треба пустити многа велика предузећа да пропадне, да пољопривреда остане без средстава за сетву, жетву и сл. И у таквим областима банка може улагати очекујући дугорочно добит, али то мора бити одлучено на бази стручне економске анализе, а не на бази било чијег налога. Питање је шта са онима који, по оцени банака, нису кредитно способ-

ни, а друштву су потребни, или друштво жели да их сачува од пропадања? – О таквим фирмама и делатностима треба да брине држава и њени органи. Наравно, не под условом буџетских покрића и нових пореских извора, већ рационалном употребом буџетских депозита.

9. Финансијско тржиште

Развој финансијског тржишта у нашој земљи је у најделикатнијој фази: на средишту путева његовог даљег развоја или таворења у оквирима најелементарнијих форми. Пракса показује да се обавља тржишни трансфер новца и кредита, да се на тржишту котирају дуговне хартије од вредности и привреде, али да тржиште не функционише у сегменту власничких хартија од вредности, односно средњорочних и дугорочних финансијских инструмената. Једном речју, финансијско тржиште је неразвијено, а у делу власничких хартија од вредности га готово и нема.

Будућност тржишта капитала (власничких хартија од вредности) одређена је карактером и динамиком својинских трансформација. Пошто у условима постојања и опстајања друштвене /државне својине доминира однос невластничког привајања, односно раубовање капитала којег нема ко да штити, то се са том својином може тако и поступати. Међутим, овакви односи важе и у доминирајућем државном сектору јавних предузећа. У том сектору се, исто тако, очигледно испољавају све економске аномалије социјализованог облика властичтва. То, пре свега, у оном делу односа који непосредно потенцира социјалну функцију – циљеве социјално-политичког, а не економског карактера.

Управо је доминантност државног сектора данас једна од основних препрека за пробој тржишне логике и то са више аспеката: широко схватање јавног интереса који искључује приватну иницијативу, искључује конкуренцију и приватизацију због државне доминације, принцип „меког буџетског ограничења” и буџетског покривања губитака, државна јавна предузећа за своје обавезе не гарантују само својом имовином, него је држава у позицији „авалисте”, „јемца-платиоца” и сл. и неекономија државног сектора (јавних предузећа) нивелише се растом пореског оптерећења. Са аспекта тржишта капитала, системска позиција и друштвеног и државног сектора резултира једном далекосежном последицом: њих нема на акцијском тржишту, што је логична последица тога да друштвени сектор није приватизован, а да јавна предузећа нису организована као друштвена, нити држава свој власнички портфељ излаже промету. Предузећа оба сектора су тако „затворене компаније”.

Неефикасна држава, са исто таквим јавним и друштвеним предузећима, своје нерационалности покрива мерама пореске и монетарно-кредитне политике, социјализујући своје губитке и узрокујући инфлацију. Стварањем инфлације, уништава се основни предуслов за функционисање тржишта, јер се инфлацијом замагљују економски параметри, номиналне вредности о бонитету партнера су искривљене, а економски мотив профита је крајње релативизиран немогућношћу да се трансферисани капитал оплоди. С друге стране, постоји уска веза између стопе привредног раста и развоја тржишта капитала. До значајнијег трансферисања имовинских хартија од вредности долази на узлазној линији привредног раста, што се доводи у везу са рационалним очекивањима о општој способности привреде да одбацује профит, односно власника капитала да може дисконтовати приходе (профит, дивиденду).

Код нас није испуњен ни један од два услова за функционисање тржишта капитала, трансфер се карактерише уским асортиманом и ниским обимом промета. Српска радикална странка је уверена да ће, у светлу нужних системских промена, тржиште капитала налазити своје место и остваривати своје функције у складу са пробојем приватизационе логике. Што је приватизација динамичнија и свеобухватнија, а економски индикатори бољи, то јача предузетнички дух манифестован

у развијеном тржишту капитала. С друге стране, што се приватизацији прилази са више сумње, оклевања и ишчекивања, односно административирањем се амортизују неминовни падови у привредној активности, то се и елементарни пробој тржишности ванинституционално каналише и тече стихијно.

Овај други случај је врло карактеристичан за нашу ситуацију, а са приватизационог аспекта делује контрапродуктивно, зато што може и саму приватизацију – која тече нерегулисано, стихијно, коришћењем повлашћеног положаја, каналима сиве економије – социјално и политички дискредитовати, приватизацији претпоставити национализацију; тржишност сместити у етатизацију. Још је један битан фактор ограничења у исказивању позитивних ефеката приватизације – онемогућена тржишност производних фактора. Једно без другог не иде, индивидуализована својина тражи и подразумева тржишност производних фактора. Само под тим условима могуће је остварити функцију тржишта капитала: сељење акумулације ка најрентабилнијим пласманима.

Тржиште капитала, као део финансијског тржишта, подразумева три основна услова: 1. Приватизацију, јер се само на тој основи могу развијати прави односи, 2. Стечај, без кога нема конкурентске утакмице и селекције, јер је он израз и последица непредузетничког понашања и економске одговорности и 3. Финансијску дисциплину, која произлази из претходна два услова, а која треба да буде обезбеђена функционисањем правне државе.

10. Решавање проблема старе девизне штедње

Из биланса банака треба искључити, пре свега, депоновану девизну штедњу код Народне банке Југославије, која се сада води као пласман банака у њиховој активи и из пасиве издвојити обавезе према штедишама. Овим поступком би се из биланса банака елиминисали фиктивни приходи и расходи по основу курсних разлика, и, што је још важније, утврдио би се дужник по депонованој девизној штедњи – Савезна Република Југославија.

Искључивање депоноване девизне штедње код Народне банке из активе банака износило би 3.962 милиона долара (стање на дан 31. 12. 1992.) и укупних обавеза по девизној штедњи у пасиви банака у износу од 4.089 милиона долара (укупна штедња свих банака; „стара” и „нова”). Пословне банке нису у стању да испуне обавезе по депонованој девизној штедњи, ни материјално ни формално. У постојећим условима ни једна банка не обезбеђује дивиденду, а највећи број оних које имају обавезе по штедњи, ни реално очување капитала. Пословне банке немају сопствени девизни прилив, а не зна се ни на ком би то девизном тржишту и са којим дохотком куповале одређене девизе. Уосталом, како је реч о штедњи депонованој код Народне банке то је и логично да се као дужник утврди Савезна Република Југославија.

Српски радикали ће се залагати да Савезна Република Југославија овласти Народну банку да у њено име изда обвезнице у износу укупних обавеза по девизној штедњи, у доларима или маркама, зависно од структуре штедње, и каматом по домицилној стопи за одговарајућу валуту у моменту емисије. Обвезнице би гласиле на доносиоца. Номиналну вредност, број ануитетских купона, структуру по валутама и услове дистрибуције и наплате, утврдила би Народна банка.

Обвезнице по старој девизној штедњи би представљале право на куповину државне имовине (земљиште, зграде које нису неопходне за функционисање државе и њених органа, имовина која је бесправно наслеђена или узурпирана – имовина Савеза комуниста коју су узурпирани социјалисти и СК-покрет за Југославију, ЈУЛ, Нова демократија и сл.). Обвезницама ће се трговати на отвореном финансијском тржишту. Потребно је омогућити удруживање штедиша са стигијом апоенском структуром обвезница ради бржег и лакшег трансферисања обвезница. Било који други механизам исплате девизне штедње имао би инфлаторни карактер. У случа-

ју коришћења обвезница као средства плаћања пореских обавеза, царинских дажбина, залога за узимање кредита, плаћања обавеза по кредитима или наплате од Народне банке, неминовно би долазило до монетаризације јавног дуга са инфлаторним карактером.

Такође, било би нереално очекивати коришћење обвезница за куповину деоница банака у ситуацији уништеног поверења и у банкарски систем и у креаторе економске политике. Зато је неопходно да држава, пре свих, покаже одговорност за преузете и створене обавезе, измирујући својом имовином обавезе по девизној штедњи, али уз пуну финансијску дисциплину и без угрожавања монетарног, а тиме и економског система.

11. Државни дугови

Српска радикална странка је разрадила комплексан концепт ликвидације спољних дугова. Конверзије спољног дуга земље су један од начина за смањење дела дуга. Тим пословима продаје се дуг на секундарном тржишту уз попуст, значи испод номиналне вредности, чиме треба да се реше два проблема: смањење кредита и долажење до нових инвестиција. Основни начини конверзије који се помињу су: откуп девиза, извоз са наплатом динара из конверзије, извоз ради откупа сопственог дуга, наплата извоза на кредит, продаја дуга ради улога у неку домаћу фирму.

У оквиру садашње међународне дужничке стратегије, у светској пракси постоји неколико начина редукције дугова и то: трампа или конверзија дуга у акцијски капитал, замена потраживања, откупи дугова и смањено сервисирање дугова. Конверзија дуга у акције је једна од техника смањења спољних дугова који се употребљавају у међународној пракси дужничко-поверилачких односа. Заоштравањем светске кризе дугова, финансијска тржишта су се развила за продају дела дугова земаља у развоју, које ове имају према међународним комерцијалним банкама, У последње време расте број трансакција ове врсте које су корисне за све учеснике: комерцијалне банке, инвестиционе компаније и земље дужника. Фи-

нансијска трансакција „улог уместо дуга“ састоји се у следећем: – комерцијалне банке продају са попустом одобрени а неизмирени дуг, који је начинила нека јавна агенција или приватно предузеће у земљи дужника. Страни инвеститор, најчешће мултинационална производна компанија, купује га са попустом и подноси централној банци земље дужника, која га откупљује по пуној или нешто нижој вредности у домаћој валути по текућем девизном курсу. На тај начин инвеститор је дошао до акцијског капитала у домаћој валути који улаже у неко профитабилно предузеће у тој земљи.

Практично, финансијска операција би изгледала овако: земља дужник има спољни дуг према комерцијалној банци 100 милиона долара. Пошто је свесна да га тешко може наплатити због неликвидности свог клијента, банка одлучује да ово своје потраживање прода некој другој финансијској институцији или компанији по нижој тржишној цени од рецимо 60 милиона долара. Тако банка добије одмах бар 60 милиона долара, али пристаје и на губитак од 40 милиона долара, јер постоји опасност да због тежине проблема не добије ништа. Купљени дуг од 60 милиона долара компанија замењује за рецимо 80 милиона долара код банке земље дужника, у националној валути, и куповином акција улаже их у њену привреду. Тако се банка поверилац ослобађа несигурног кредитног потраживања, међународна компанија која је откупила дуг такође има корист, а земља дужник олакшава терет свог задужења.

Присуство страног инвеститора може да побољша раст националног производа дужника, управљање у привреди и банкама, увоз технологије и знања и да ојача секундарно тржиште хартија од вредности и акционарство. Интерес могу да нађу банке повериоци, улагачи, као и фирма и банка које су раније узимале кредите и тако се задуживале. На тај начин иностране банке се ослобађају проблематичних дугова, могу прилив поново да инвестирају у неки посао (који би покрио дисконт и створио нови профит). Што се инвеститора тиче, они под повољним условима, добијају локалну валуту уласком на тржиште земље дужника, доносе нову технологију, менаџмент и додатни капитал. Сама земља дужник тиме смањује спољни дуг, може да очува девизне резерве, репатрира одбегли капитал и да се врати на међународно тржиште капитала.

За овакве послове битна је и одговарајућа општа политичка клима, спровођење системских промена и спремност да се иде у приватизацију, правна сигурност и сл. Неосноване су примедбе да земље дужници губе суверенитет контроле над банкама и предузећима чије су деонице предмет конверзије (ако се добије контролни пакет акција) и да се тако „распродаје“ национална привреда и доводи у потчињени положај према иностраним повериоцима. Неосноване, баш из разлога да су велике светске банке више заинтересоване за деонице које не дају својинска и управљачка права у домаћој привреди, већ право у наплати приноса.

Иностранци повериоци могу да претворе своје потраживање у власништво над домаћом фирмом (делимично или у целини). Промена дуга за власничка права не значи и ново улагање, сем ако страни акционар није посебно стимулисан за то како би остварио профит. Држава би у овом делу могла да интервенише дефинисањем сектора где акционарски капитал (иностранци) не би могао да се ангажује због стратешких интереса земље.

Евидентно је да велики број земаља у развоју, дужника, због проблема солвентности и ликвидности није у стању да врати спољни дуг, па настоји да заинтересује иностране кредиторе за сопствени привредни развој. Пошто повериоци у многим случајевима не могу да наплате своја потраживања, они се често одлучују на санацију самих дужничких фирми, како би повратили уложена средства и евентуално остварили добит. Све у свему, не постоји универзални приступ за проблематику међународних дуговања.

Наша земља би понудила страним зајмодавцима, уместо отплате кредита, адекватне фабрике у друштвеној својини попут „Заставе“, Електронске индустрије и сличних великих, не-

продуктивних система. Приликом одлучивања о овом питању не треба се заваравати да су такви системи, у једном временском периоду, представљали ефикасну привреду и значили просперитет друштва. Такав привид није стваран на економској ефикасности, већ на бази велике кредитне подршке Запада, чије рачуне данас морамо намиривати. Најбоље је са измиривањем тих рачуна почети што пре и на предложени начин и не акумулирати дугове будућим генерацијама у наслеђе.

12. Улагања страног капитала

Инострана средства не играју значајну улогу у финансирању развоја привреде са структуром и власничким односима попут наше економске и привредне стварности. Права, директна улагања деле судбину домаће привреде. У околностима где држава може, употребом експропријативних пореза, да одузме део имовине неопходно је да се однос државе и иностраног власника посебно регулише. У оваквим околностима страни партнери посежу за механизмом трансферних цена да би брзо изнели своју имовину и одговарајући власник имовине до кога се коришћењем несавршености домаћих тржишта може доћи, пошто држава омогућује тај процес она кроз посредне порезе учествује у расподели. Због тога је потребно посебним законом регулисати односе државе и улагача.

Апсорпциона моћ за инострана улагања у једној привреди са примењеним посредним порезима је ограничена. Без испуњења економских услова, од којих је први коренита измена економског система – приватизација, немогуће је очекивати прилив страног капитала. Уколико се не покаже спремност за овакву врсту промена повезивање наше земље са светом свешће се на трговину. Готово је искључена могућност рачунања на значајнију страну помоћ, што је, на неки начин, и добро за земљу, јер би та средства при садашњем стању ствари само повећала ионако огроман дуг. Српски радикали су убеђени да је једина могућност дотока страних средстава у концесијама.

Концесије, као специфичан вид међународне економске сарадње су за земљу попут наше, једини могући пут мобилизације свих расположивих средстава за убрзавање привредног развоја (почев од природних богатстава до радне снаге). Само прихватање концесионарских односа сведочи о немогућности наше земље, која располаже природним ресурсима и осталим факторима, да обезбеди њихову експлоатацију сопственим средствима. Позитивне последице и разлог за остварење оваквих односа састоје се у томе што држава не улази у инвестициони ризик и што нема издатке око пласмана производа.

Како концесиони односи подразумевају накнаду за коришћење права експлоатације природних богатстава, таксу која се плаћа власнику земљишта (држави), али и одређени проценат прихода од продаје природних богатстава, то је сасвим разумљива битка која се води око концепције југословенске привредне политике и економских односа са иностранством. Ником није свеједно ко ће странцима продавати друштвену својину, концесије и монополе, и ко ће за то добити визију, „перценте и дискреције”. У систему корумпиране државе и владе, концепција југословенске привредне политике своди се на „гурање пред страним новчаницима”. Како су, углавном, одбачене све југословенске понуде за улазак у послове са странцима на темељу заједничких улагања јасно је да су концесије искључиви пут за страна улагања.

Приликом доношења закона о концесијама и склапању уговора, потребно је настојати да се ти уговори закључују са роком трајања довољно стимулативним за страна улагања али и да тај рок може да обезбеди ревизију уговора због пораста цена и повећане тражње за производима који се на овој основи производе. Оно најбоље што наша земља може да понуди странцима јесу инфраструктурни пројекти: телекомуникације, енергетика, друмски и железнички саобраћај. Будућност такође имају и нафтна индустрија, фармација, пољопривреда, прехранбена индустрија, машиноградња, производња бакра, текстила и туризам. Једино ангажовањем страног капитала, по принципу чистих рачуна и обостране користи, могуће је запослити презадужене индустријске капацитете, технолошки застареле са стопом искоришћености нешто преко 40%.

Ангажовањем страног капитала решава се питање увођења модерних технологија, јер власник, као улагач без ограничења, неће имати интереса да уноси застареле технологије, које са собом носи и корупцију, а, са друге стране, постижу се европски стандарди у примени и експлоатацији технологије. Ако као земља по законској регулативи и општем економском амбијенту (измена власничких односа-приватизација) поставемо атрактивни за страна улагања, можемо да понудимо још и тржиште од око 12 милиона људи, јединствен географски положај у средишту Балкана и јефтину, квалификовану радну снагу. Капитал који буде стизао у земљу не сме имати никаква ограничења, ни у погледу порекла новца, али ни у погледу стицања профита и његовог изношења. Због тога је нужно и у овој области изградити поједностављену законску регулативу која би важила на дужи рок и тако обезбеђивала правну сигурност.

13. Привредни развој и његово финансирање

Српским радикалима је јасно да су развојни проблеми тако велики и тако сложени да финансирање привредног развоја више не може бити једнострано. Привредни развој подразумева бољи квалитет живота за већину становника, као и очекивање да им квалитет живота и даље расте. Најважнија последица досадашњег привредног развоја је чињеница да он више није могућ без развијених и сложених финансијских тржишта.

Број становника чији квалитет живота треба побољшавати је већи него икада. Досадашње побољшање квалитета жи-

вота довело је до тога да је данас просечна старост становника већа него икада. Исто тако, еколошки проблеми, које може изазвати и изазива примена нових технологија, данас су већи него раније. Мали поремећаји у променама националних производа које у прошлости нико не би приметио данас утичу на живот великог броја људи. Модерна средства комуникације су довела до тога да су животни захтеви већине људи знатно другачији и већи него икада раније. Наш доживљај квалитета живота постао је веома сложена имагинација. Економски систем мора да одговори на многе, разноврсне, комплексне, старе и нове захтеве. Једини начин да се то постигне је развој сложених финансијских тржишта. Робно-новчана привреда је, до сада, најбољи начин привређивања, јер у таквој привреди постоје и робна и новчана тржишта.

Основна обележја привредног развоја су: раст укупног националног производа, раст нето националног производа, раст нето националног производа по становнику, раст продуктивности економског система и раст ефикасности економског система. Раст ефикасности и продуктивности су темељ увећања развојних способности. Процес привредног развоја је, у ствари, процес организационих промена.

У досад вишеој социјалистичкој привреди, финансирање привредног развоја се одвијало релативно једноставно, управљање овим развојем скупо, а везе националног богатства и привредног развоја се губе. С обзиром да је држава једини власник имовине она се не оптерећује проблемима власничке структуре и њен једини проблем постаје посредно пореско захватање што већег дела националног производа, организовање формалних и неформалних инвестиционих фондова и креирање нове структуре средстава.

Међутим, временом се показало да је систем посредних пореза релативно лош финансијски механизам. Тако данас имамо привреду која је дуго била изложена посредним порезима са следећим основним карактеристикама: мали обим националног богатства, стационарано, релативно старо становништво са малом радном покретљивошћу, мали коефицијент обрта, велика задуженост према становништву, иностранству и природном окружењу, неадекватни управљачки механизми и неразвијена финансијска тржишта. Очигледно да оваква структура привредних карактеристика, у великој мери, ограничава привредни развој, као и ограничен избор метода његовог финансирања и мале шансе за улагање спољних актера.

Међутим, домаћи ресурси се могу боље организовати. Производна, управљачка и власничка структура расположивих средстава се могу и морају мењати. Прелаз имовине у вештије руке могао би бити и дефиниција привредног развоја. Уколико се директним порезима стимулише развој тржишта и фактор производње, и ваљано економски вреднују средства, могло би се остварити преузимање средстава од стране оних који ће их ефикасније употребити. Тржишна привреда има велику способност саморегулације.

Основна полуга развоја тржишних привреда су предузетништво и дозирања улога државе у стварању услова привређивања. Улога државе се, пре свега, мора огледати у стварању стратегије која обезбеђује привредни раст и структурне промене у привреди, уз стабилност домаћих цена, контролу инфлације и уравнивојен платни биланс земље.

Доминантна улога у привредном развоју мора припадати развоју тржишта капитала. Деонице и обвезнице предузећа и пословних подухвата се купују и продају на финансијском тржишту. Велики коефицијенти обрта на финансијском тржишту траже и налазе себи одговарајуће коефицијенте обрта капитала у реалном сектору. На тај начин се радикално увећава стопа раста продуктивности привреде и ефикасности система. Предузетништво и брза примена организационих иновација помажу да се са што мањом имовином, енергијом и другим расположивим средствима оствари велики укупни производ. Захваљујући великој флексибилности и погодној расподелу ризика, ово је најуспешнији модел финансирања при-

вредног развоја, чијом применом долази до крупних технолошких и организационих промена.

Тржиште капитала и друга финансијска тржишта могу да омогуће да се побољша употреба расположиве имовине и да се заиста користе расположиви извори развоја. Кад се од мале имовине жели начинити велики производ, то се постиже само увећањем коефицијента обрта имовине. Финансијска тржишта то омогућавају. Увећање продуктивности и ефикасности ће произићи из тога. Основни предуслов за овакав модел привредног развоја и постојања тржишта капитала и других финансијских тржишта јесте измена власничке структуре – приватна својина и тржишност, као полазна основа економски рационалног система.

Улога савремене државе у домену привредног развоја се састоји у мерама посредног регулисања привредних токова и то: политиком прерасподеле националног дохотка кроз буџет, порезе, царине и таксе, спољнотрговинску размену и друге економске односе са иностранством, научна истраживања и технолошки развој, рационално коришћење простора и привредних ресурса, заштиту и унапређење животне средине. Како постоје сектори привреде у којима тржишни механизам не обезбеђује стабилност понуде, државни сектор заснован на власништву и сувласништву државе, где се она јавља као инвеститор или суинвеститор и носилац пословне политике, јесте нужан али мора бити сведен на најмању могућу меру због чињенице да је држава лош предузетник.

14. Регионални развој

Регионална политика у визији српских радикала чини важну компоненту развојне политике, при чему се њен циљ своди на постизање прихватљиве толеранције регионалних разлика. Активна регионална политика мора бити у функцији: потпунијег коришћења укупних привредних потенцијала: смањења притисака на „градску“ запосленост; смањења укупних друштвених трошкова (због екстремне концентрације економских и других активности); смањења разлика у нивоу, односно квалитету животног стандарда и равномернијег економског оптерећења животног простора.

Отежано задовољавање егзистенцијалних потреба и нижа социјална сигурност у животном амбијенту мање развијених, не може бити надокнађена никаквим акцијама на кратак рок и мерама субвенционизма. Минимални инфраструктурни стандард је предуслов заснивања ма које економске активности и минималне социјалне сигурности. Инвестиције (јавне) у инфраструктуру неразвијеним подручјима треба да обезбеде такве животне стандарде и радне услове који, бар у скромној мери, прате достигнућа епохе. Територијална равномерност економских активности биће условљена територијалном дистрибуцијом нових инвестиција.

У тржишној привреди би спонтани процеси довели до фаворизовања развијених делова концентрацијом развоја, а на штету мање развијених. Међутим, постоје мере којима се може утицати на равномерност активности у територијалном смислу: услови инвестиционог кредитирања, обезбеђење допунских инвестиционих средстава из јавних финансијских извора, фискална политика и јавне инвестиције.

Поред економских критеријума интензивирања економских активности у мање развијеним подручјима, који морају обухватити и секторски и територијални аспект, мора се водити рачуна о ванекономским мотивима регионалног развоја: задржавање становништва на стратешки важним подручјима, промена демографске односно етничке структуре и стишавање социјалних напетости, солидарност и слично.

Интензивирањем развоја одређених подручја морају се реално сагледавати основни локациони чиниоци конкретне производње, а нарочито расположивост потребне радне снаге, њена производна знања и искуства, као и близина, обим и квалитет потребних сировина. Инвестиције ће имати подстицајно дејство на укупну економску активност одређеног подручја.

ја ако, пре свега, ангажују локалну радну снагу и омогућују локалну дистрибуцију доходака, односно, повећања дохотка становништва у непосредном окружењу.

Веома је битно стимулисање приватних инвеститора са подручја локације инвестиционих објеката или одговарајућег завичајног порекла. Ова категорија инвеститора може бити најистрајнија у инвестиционом подухвату на подручју са којим постоје њихове емоционалне везе. Оживљавање економске активности има значајних могућности и у повратку економских емиграната. Значајан допринос равномернијем регионалном развоју може дати и децентрализација престонице са стварањем неколико метропола у земљи.

15. Спољна трговина

Тешкоће које се манифестују у спољној трговини делом су последица досадашњег модела привредног развоја, који је, због предимензионаности различитих облика непроизводне потрошње, учинио југословенске производе и услуге мање конкурентним у иностранству, а делом због санкција међународне заједнице.

Српским радикалима је јасно да се излаз из постојећих тешкоћа у спољној трговини не може наћи ограничавањем увоза, нити политиком извоза по сваку цену, већ, пре свега, предузимањем потребних мера за стварање ефикаснијег система, повећање продуктивности рада и смањење трошкова производње. Либерализација спољне трговине је нужност која се мора спроводити врло брзо, али не и моментално. Одређене мере заштите домаћег тржишта морају се спровести ради оспособљавања земље за равноправно учешће у конкуренцији на светском тржишту.

Међутим, пракса је показала да једном уведене протекционистичке мере имају тенденцију да се на отворен или мање видљив начин задржавају што је могуће дуже. Таква тенденција настаје због тога што се у условима протекционистичке спољнотрговинске политике формирају одређени интереси, како послодавца и радника, тако и региона у којима су лоциране заштићене гране индустрије. Протекционизам време-

ном постаје део нормалне атмосфере за производњу, запошљавање, стицање профита и надница, односно дохотка свих врста, те сви друштвени слојеви имају заједничку склоност да, без обзира на друге интересе, задржавају протекционизам што је могуће дуже. Врло често тај протекционизам води монополистичком протекционизму и на ту замку се озбиљно мора рачунати.

Нецаринске баријере и њихова све већа улога у спољнотрговинској политици, све ређа примена клаузуле највећег повлашћења, трговински уговори на све краће рокове – све су то одреднице спољнотрговинске политике у светским размерама. Међутим, нашу специфичност представљају и непотиснуте царине, као врло важан инструмент спољнотрговинске политике а и увођење широке лепезе тзв. нецаринских баријера, почев од робних континената до увођења девизних ограничења. Системом увозно-извозних дозвола и континената створен је систем монопола у спољнотрговинском пословању где престају сви објективни критеријуми за бављење овим послом и где власт нескривено, системски, уводи корупцију, без много оправдања за платно-билансне тешкоће и заштити домаћег тржишта.

Листе робе која ће бити ограничена, морају бити предмет темељне анализе и процене и ослобођене свих ванекономских и спекулативних разлога за ограничен спољнотрговински промет. Царине, квоте и друге врсте регулације увоза треба заменити пажљиво уређеним системом хартија од вредности права увоза. Ове хартије би имале различите апоене и различите кратке рокове доспећа. Хартија права увоза би имаоцу гарантовала право да увезе робу у вредности која је назначена на хартији у оквиру рока доспећа хартије. Укупан збир вредности емитованих хартија у једном периоду мора бити мањи од оствареног девизног прилива, али само до постицања што већег нивоа либерализације спољне трговине која представља нормално стање, које би наступило после периода структурних промена у земљи и нужног прелазног периода делимичне протекционистичке заштите одређених делова привреде.

Спољна трговина и економска сарадња са иностранством уопште, треба да се базира на вишим облицима економске сарадње: страна улагања, прибављање и уступање материјалног права на технологију, сервисирање односно пружање услуга за одржавање увезене опреме и трајних потрошних добара за личну потрошњу, извођење инвестиционих радова у иностранству, уступање изградње инвестиционих објеката страном извођачу, сарадња на бази лизинг послова, заједнички наступ партнера из више земаља на трећим тржиштима и сл.

Неспорне су предности оваквог вида сарадње, а то су, углавном: позитивни утицај на платни биланс земље уколико су извозно оријентисани или су се засновали на супституцији увоза; допринос стабилности укупних економских односа; омогућавање наступа и пласмана производа на иностраним тржиштима која су у принципу максимално заштићена; омогућавање активирања слободних, односно недовољно успелних капацитета, а тиме и снижење трошкова и повећање конкурентности; набавка савремене производне технологије; директно и индиректно се стичу савремена знања из области организације производње, маркетинга, стручне обуке кадрова и сл.; повећање квалитета производње, јер се обавља у условима примене много строжих норматива и стандарда на међународном нивоу; повећање степена продуктивности рада, специјализација у производњи и ефикасније изражавање позитивних ефеката економије.

16. Трговина

Област трговине показује у правом светлу државну регулисаност зато што се системски не решавају битни предуслови за успешно праћење ове делатности. Погрешним дефинисањем места наплате пореза на промет (у малопродаји уместо у производњи) држава оптерећује предузетнике из ове области, а и читавају област, законском материјом о наплати и контроли наплате пореза, коју врло често мења стварајући конфузију око примене. Фискална решења и висина пореских обавеза системски присиљавају предузетнике да на масовну утају пореза, држава опет увећава свој апарат за контролу за шта су јој потребна нова средства која се могу обезбедити увођењем нових фискалних обавеза и тако у круг.

Карактеристику садашњег стања представља: солидна законска регулатива основним Законом о трговини који је потпуно дерогиран масом других закона и подзаконских аката, тако да основна одређења из закона и не функционишу; добрим делом приватизован сектор трговине који показује изузетну виталност у односу на трговину у друштвеној својини; сељење промета ван институционалних канала, са плаћањем у набавци и продају мимо пословних рачуна и малопродајне евиденције, а због високог пореског оптерећења и монопола у трговини на велико које држава директно и индиректно ствара; подржавањем својинских односа код великих произвођача који производе виталне или атрактивне производе; свесном заштитом домаћих неконкурентних произвођача – онемогућавањем увоза или нефункционисањем и злоупотребом система робних резерви.

Либерална тржишна привреда представља најбољу основу за развој и ове области са слободном иницијативом без претераног државног утицаја у директно регулисање. Мере државе се морају сводити на једноставну и ефикасну пореску политику која ће онемогућити утају пореза, што је могуће постићи изменом места наплата пореских дажбина и прописивањем услова који се морају испунити у овој области, а тичу се обезбеђења одређеног квалитета и узанси код пружања услуга и квалитета производа (санитарни и слични услови).

Држава мора својом пореском политиком да онемогући претерано сељење капитала из производне сфере у област трговине и ту се исцрпљује њен утицај на ову област. Никаква друга ограничења (броја посредника, трговинске мреже, замрзавање цена и сл.) не могу, у условима слободног тржишта, да дају резултате. Напротив, држава мора омогућити да се тр-

говци баве трговином слободно и под једнаким условима, у складу са пословним обичајима и пословним моралом. Државни органи не могу својим актима ограничавати слободу трговине и стављати у неравноправан положај на тржишту поједине трговце и купце.

Не сме се прибегавати ограничењу слободне трговине и верификацији монополског положаја под изговором привремености мера које се уводе због поремећаја на тржишту, јер озбиљна држава, готово по правилу, има механизме економске политике којима те поремећаје мора и треба да решава. Таквим ограничењима се увек ускраћује шанса на рад и стварају услови за појаву монопола и корупције.

17. Робне резерве

Из друштвеног производа привреде неопходно је издвојити један део као резерву која служи за отклањање непријатних поремећаја који могу наступити у кретању производње и потрошње у привреди, као и за отклањање тежих последица већих штета које могу наступити (земљотреси, поплаве, епидемије и сл.) и за потребе одбране земље. Употреба резерви треба да омогући отклањање неповољних дејстава појединих поремећаја.

Код нас је, до сада, политика резерви вођена на два нивоа, преко савезних и републичких влада и одговарајућих дирекција за робне резерве. Питање образовања резерви и начин њиховог коришћења регулисани су посебним законом којим су дирекције за робне резерве претворене у шпекулантска предузећа владе и њених министара, при чему су изгубиле свој основни смисао и претвориле се у институције за дестабилизацију тржишта.

Користећи специфичну природу података, дирекције за робне резерве, у постојећим околностима, манипулишу нивоом залиха позајмљујући их предузећима чији су власници водеће личности политичко-привредне олигархије. Чак је и законом регулисана камата (2% месечно) на позајмицу робе, која је иначе купљена средствима обезбеђеним у буџету. Позајмице се иначе дешавају у време створених нестајица робе најатрактивније за трговину (витални производи – брашно, уље, шећер и сл.), што комбиновано са ограничењима за увоз тих производа, о којима одлучују опет исте привредно-политичке олигархије, ствара услове за екстра-профите предузећа која од дирекција добијају ту робу. Држава и њен буџет остају без прихода, без резерви робе, али државни експоненти и њихови најужи кругови имају екстра зараде. Законом установљена камата на позајмице из дирекције за робне резерве у буџету се не приказује као приход, иако је јасно да се ради о изузетним износима.

Српски радикали су уверени да је неопходно постојање јединствене дирекције за робне резерве да би остваривала своју основну функцију отклањања поремећаја на тржишту, као непрофитне државне организације која би била под контролом владе, али и периодичном скупштинском контролом, са прецизно разрађеним механизмима контроле пословања и залиха робе.

Са друге стране, измена привредне структуре, приватизација, либерална тржишна привреда и побољшање политичког положаја земље у међународним односима морају утицати на већу способност привреде да из текуће производње издваја за резерве.

18. Пољопривреда

Аграрна политика, која се води у континуитету преко 50 година, довела је до поражавајућих резултата у овој области: уништена је материјална основа и економски мотиви за бављење овом производњом су потпуно нестали. То је довело до њене крајње екстензивне структуре, пада физичког обима и приноса, као и до пада квалитета производа. Низак ниво агротехничких мера условљен је недостатком обртних средстава, неадекватном политиком цена као и погрешним мера-

ма кредитно-монетарне политике. Све је више необрађеног (напуштеног и запуштеног) земљишта које је у процесу деградације производних особина и плодности. Сточари су смањили производњу испод критичног нивоа. Несташица производа пољопривредног порекла је све израженија, поскупљења све видљивија, а оријентација на увоз неминовна, уз непотребно трошење девизних резерви.

Актуелном режиму не пада на памет да стимулише пољопривредну производњу и да је препусти условима слободног тржишта. Он ће и даље настављати контролу увоза репроматеријала уз изречене намете произвођачима (царине, таксе, акцизе). Извоз атрактивних производа обављају људи из врха привредно-политичке олигархије, при чему се из ове области око 300-400 милиона динара годишње прелива у приватне џелове, уз испражњење капацитета дирекција за робне резерве.

Неопходно је приступити радикалним реформама у свим сегментима мера економске политике према аграру. Што се политике тржишта и цена тиче, неопходно је уклонити све баријере за слободан проток робе, рада и капитала. Српски радикали инсистирају да политика цена мора уважавати вредности које владају на међународном тржишту. Између социјале и економије предност треба дати економији. Искључив мотив за производњу мора бити профит.

Стратегију развоја пољопривреде и аграрног комплекса треба поставити тако да се задовоље основни циљеви: задовољавање домаће тражње, обезбеђивање одговарајућих резерви основних пољопривредних производа, како би се обезбедила стабилност на домаћем тржишту и омогућавање раста извоза, нарочито воћа и поврћа, јер наша земља има природне погодности да постане значајни извозник хране и пољопривредних производа. Да би се ови стратешки циљеви могли остварити нужно је дефинисање разлога за стратегију пољопривреде код нас. Један од значајних разлога је сигурно производ постојања пољопривредних комбината у друштвеном власништву, који остварују високе приносе, али уз високе укупне и јединичне трошкове.

Прерађивачка индустрија са друштвеном својином као основном је неефикасна, лоцирана између приватног произвођача и грађанина, и са финалним ценама прехранбених производа које су изузетно високе, и узрок је лошег стања у аграру уопште. Цену такве неефикасне прерађивачке индустрије у једном случају плаћају приватни произвођачи, а у другом грађани-потрошачи. У том случају произвођачи нису стимулисани да повећају производњу, а високе цене финалних производа смањују домаћу тражњу. И у једном и у другом случају резултат је исти, пошто цео сектор губи развојне перспективе.

Аграрна политика се мора заснивати на мерама које, пре свега, подразумевају стабилне услове привређивања, а у домену су економске политике (тржишна привреда, стабилан курс и новац). Те мере подразумевају неколико основних постулата који се морају реализовати што пре: приватизација агроиндустријског комплекса; остављање пуне слободе за развој задругарства, на бази приватно својинских односа; увођење стимулативних мера које ће подстицати укрупњавање приватних посела и развој приватних пољопривредних газдинстава; обезбеђење заштитних цена за основне пољопривредне производе, којим би држава практично одређивала услове производње у појединим секторима пољопривреде; увођење других облика развојних подстицаја (премије, регреси, извозни стимуланси) са циљем да се услови пословања у пољопривреди изједначе са оним у непољопривредним делатностима и тако стимулише запошљавање у овом сектору; фомирање робних резерви пољопривредних производа; опорезивање реалних прихода, а не претпостављене добити.

19. Шумарство, лов и риболов

За газдовање шумама као добрима од општег интереса, неопходно је прописати стручан надзор квалификованог ка-

дра, а неопходно је спречити и неоправдано крчење шума које је вршено просторним плановима. Бесправна сеча се мора, мерама правне државе, спречавати и строжије санкционисати. Из накнада за коришћење шумског добра, неопходно је финансирати изградњу шумских и прилазних сеоских путева. У природна добра која се обнављају нужно је улагати макар онолико колико се из њих добија. Зато је неопходно да јавна предузећа, која стичу приход по основу статуса корисника шума, много више улажу у њихову репродукцију, јер се на шумарству, као сировинској основи, развија индустрија дрвета, целулозе, хартије, синтетичких влакана и др. и јер шуме имају изузетну заштитну улогу.

Ловство, потпомогнуто подстицајним средствима друштва, мора прерасти из спортско-рекреативне активности – у привредну грану. Зато је неопходно мерама законске регулативе, створити претпоставке за његово брже унапређење. То подразумева јединствено уређење свих питања из ове области како би се створиле претпоставке за ефикасније газдовање ловиштима, бољу заштиту, рационалније коришћење и брже унапређивање фонда дивљачи. Потпуније треба регулисати и начин установљења и доделе ловишта, при чему треба елиминисати тенденцију уситњавања ловних површина, уз настојање да се природна целина која се простире на одређеној територији сачува као таква. Ради спречавања да се ловом или на други начин уништи или угрози опстанак било које врсте дивљачи у природи, дивљач треба да се заштити трајном забраном лова, забраном лова у одређеном периоду (ловостај) и сличним мерама. Ради тога се и установљавају ловишта, а газдовање њима мора бити под надзором државе како би се обезбедило рационално коришћење овог природног богатства.

Рибарска подручја, која чине хидролошку, биолошку и економску целину подесну за рационално обављање рибарства, морају дефинисати државни органи који и прописују ова подручја, као и услове за њихово коришћење уз накнаду. Делом и одређивањем граница риболовног подручја морају се спречити уочене појаве стварања монопола појединих корисника, као и заштита и повећање квалитета и квантитета рибљег фонда. Мора се успоставити ефикасан систем надзора и контроле коришћења риболовног подручја и порибљавања, с обзиром на исцрпљивост овог природног богатства.

20. Индустрија

Радикалне промене за побољшање стања у индустрији и њен развој подразумевају три основна облика реструктурирања: својинско, техничко-технолошко и производно, и организационо-пословно. Најцелисходнији начин власничке трансформације подразумева продају правим власницима капитала, уз пуно право учешћа и страног капитала, као и акционарство запослених чиме се постиже боља мотивација за развој због идентификације запослених са предузећем (са ограничењем расподеле деоница без улагања – расподела акција над мртвим капиталом предузећа).

Што се тиче техничко-технолошког и производног модалитета, решење треба тражити у преоријентацији производње на бази програма чију садржину чине потенцијални, сопствени ресурси. За неке активности техничко-технолошких процеса треба постављати програме за краће периоде, а за неке дуже, најмање три до пет година. Први се састоје у постављању мера и акција у циљу краткорочног прилагођавања текуће производње датим условима, а ови други у постављању таквих решења која ће доводити до веће производње и пласмана на домаћем и иностраном тржишту, до веће ликвидности предузећа, коначно до добити која може да се расподељује за развојне циљеве и сврхе.

Чињеница је да је велики део уграђене опреме у постојеће капацитете наших предузећа пореклом из иностранства. Оваква структура условљена је бројним разлозима, а пре свега: недостатком домаће производње, могућношћу набавке

комплетне опреме у иностранству, повољним условима кредитирања, краћим роковима испоруке, као и недовољном сарадњом индустрије са другим привредним гранама. Зато је неопходно постојеће индустријске капацитете максимално укључити у модернизацију, реконструкцију и проширење постојећих капацитета, као и обезбеђивање резервним деловима за њихово текуће и инвестиционо одржавање.

Најзад, трећи модалитет подразумева унутрашњу организацију пословања са аспекта свих пословних функција: набавке, производње и пласмана, финансија, рекламе и пропаганде и администрације. Будући да савремено тржишно пословање захтева креативност у послу, стручност, покретљивост и пуну слободу у предузимању и реализацији акција и мера, то се нужно намеће потреба за јачањем менаџмента и маркетинга.

У склопу изнетих облика реструктурирања, кооперација, као посебан облик сарадње између пословних субјеката, треба да нађе одговарајуће место. У нашој индустрији она још увек не наилази на ширу и сталну примену, изузев код неких већих предузећа која производе сложеније производе. Зато код нас у већини предузећа, како у друштвеном тако и у приватном власништву, имамо неискоришћености капацитета, чак и код неких предузећа која су по природи ствари и структури производа упућена на међусобну сарадњу.

Ако нам досадашње искуство постојећих својинских односа и државне пререгулисаности у овој области показује да се држава бавила дефинисањем производно-финансијских планова у индустријским предузећима, обезбеђивањем пласмана производа, наплатом потраживања, смањењем залиха, обезбеђењем средстава за измирење доспелих обавеза према кооперантима и исплатом зарада – и да се показало да је држава лош предузетник, јасно је да су промене нужне и хитне. Једина алтернатива у решавању проблема предимензионарности неефикасне индустрије, је свакако приватизација.

Пракса социјализације губитака, који се великим делом стварају баш у области индустрије, а потреба да држава и привреда троше само онолико колико тржишна утакмица дозвољава, кредитирање залиха производа који немају тржиште и платежно способне купце, куповина социјалног мира финансирањем производње која се дуго година не може појавити на међународном тржишту, због ниске конкурентности или високе увозне зависности, административно регулисање цена и маржи, затвореност тржишта системом увозно-извозних дозвола – све су то проблеми неадекватне економске политике, који имају негативне директне последице на све области индустријске производње: од прехранбене, преко хемијске-металопреправачке, електро, производње грађевинског материјала, аутомобилске и др.

21. Електропривреда

Стање у коме се електропривреда налази захтева комплексан програм мера, како би се систем ослободио свих нерационалности управљања и производње. Специфичност гране условљава нужност промена неадекватне структуре и регулације електропривреде што треба да доведе до пораста конкуренције у грани. Поред тог постоје и мере које се морају, у својству краткорочних, спроводити одмах.

Опоравак електропривреде треба започети усаглашавањем цена са европским просеком. Нужно је формулисати модел за одређивање цене, а тарифни систем уредити тако да одражава стварне трошкове које поједине категорије потрошача намећу систему. Из цене електричне енергије избацити ставке које немају никакве везе са електропривредом – плаћање ТВ претплате и пореза за железницу. Када би се то учинило створио би се простор за пораст прихода електропривреде без раста цена.

Измена структуре електропривреде је свакако неизбежна. То се мора учинити на начин да се сачува економски потенцијал, али и смањи вертикална интегрисаност, неопходна је другачија интерна организација и врло еластична економска регулација. Улога државе у овом процесу је неспорна, али то не значи да електропривреда треба да остане у државном власништву, без обзира на чињеницу да постоји велики број предузећа у свету која су у државном власништву, а послују успешно. Приватизација долази после процеса структурних измена које би биле извршене на бази економских и техничких студија, а обухватале питање степена вертикалне и хоризонталне интегрисаности, могуће конкуренције у производњи и дистрибуцији евентуалних тржишта енергије, као и облике регулације природног монопола у преносу и делу дистрибуције.

С обзиром на значај и стање електропривреде, посебно је важно питање потребних инвестиција које се процењују на 2 милијарде долара. Ову процену треба узети с резервом, јер земља нема концепт енергетске стратегије. Застарео концепт економске регулације одбија стране инвеститоре и чини тешко примењивим алтернативне концепте градње и финансирања електроенергетских објеката.

У свету постоји тренд појачаног инвестирања приватних инвеститора за улагања у електроенергетику. Да би их привукли потребно је изменити прописе о електропривреди у смислу да и друге фирме, сем државних, могу да производе, преносе и дистрибуирају електричну енергију. Измењом структуре у електропривреди, и уз страна улагања, електропривреда би поново могла постати систем који ствара профит, што би олакшало приватизацију дела система. Стварање флексибилније структуре гране уз појачану концентрацију треба да буде циљ и саме државе у овој области у којој има значајне компаративне предности.

22. Рударство

Рудно богатство и енергија, са својим постојећим потенцијалом, морају претрпети трансформације у циљу рационал-

нијег коришћења минералних сировина и електричне енергије. У области металних сировина (минералних) главни рудници који се баве експлоатацијом и прерадом металних минералних сировина, треба да се трансформишу из друштвене својине у државни и приватни својински облик и то у оптималном односу. Наиме, нова истраживања треба понудити тржишту концесијама. Минералне сировине би експлоатисала предузећа и друга страна лица добијањем концесија уз одговарајућу накнаду, и ту је простор за државу и државно власништво. У осталим фазама производње могуће је укључивање приватног капитала. У перспективи треба рачунати и на концесије и слична улагања на страним територијама, теренима који до сада нису довољно истраживани, а то је област Африке и Азије.

Треба заштитити ретке, лаке и племените метале и на тај начин сачувати ове драгоцености. Неметалне сировине, као што су металуршке, хемијске, ватросталне сировине, шљунак, песак, керамичка глина итд. треба препустити тржишту без ограничења врсте својине у њиховој експлоатацији, уз законско обавезивање на експлоатацију на рационалан начин, уз примену савремених достигнућа и обавезно поседовање планова експлоатације и организовање послова заштите животне средине, с обавезом плаћања накнаде за коришћење рудног блага.

Посебну пажњу треба посветити истраживању и експлоатацији енергичних минералних сировина као што су: угаљ, битуминозни шкриљци, нафта, гас, геотермална и термална енергија. Угаљ је главни ослонац наше енергетике и због тога треба озбиљно приступити његовој експлоатацији, истраживању и валоризацији резерви. Акцент треба да буде на геолошко-економским одликама лежишта угља, на модерним методама за одређивање развоја рудника и механизацији откопавања у јамским рудницима. У развоју великих копова и подземних рудника, уз мало више улагања, могу се постићи европски резултати експлоатације.

Истраживање примарних облика енергије чврстих фаза, као што су камени угаљ, мрки угаљ и лигнит, мора бити дугорочно. Треба одредити титулар својине над свим рудницима угља, што значи укинути друштвену својину и донети нов закон о свим рудницима угља и ставити их под исти критеријум, како у геолошком истраживању тако и у експлоатацији јамских и довршинских копова.

Што се тиче течне и гасовите компоненте енергетских минералних сировина, основна пажња мора се поклонити потреби и могућностима за даљу интензификацију истраживања нафте и гаса, што је битна претпоставка за повећање производње. Посебан проблем у овој области представља предимензионисаност рафинерија. Делови источне Србије веома су интересантни за геолошка истраживања битуминозних шкриљаца из којих се могу добити нафтне компоненте. То је, за сада, веома мало истражена област, као што се веома мало примењује експлоатација термалних енергија. Истраживања термалних вода су у почетку, а овај вид енергије даје велику могућност замене постојећих енергија, а добит је вишеструка (могућност грејања индустријских хала, станова, топлих деја и пластеника), као и развој бањско-рекреативног туризма.

Енергетски извори не представљају ограничавајући фактор развоја земље до краја овог века и касније. По расположивим резервама, још неколико деценија се може рачунати са изворима довољним за обезбеђење 3/4 потребне енергије. У томе далеко предњачи угаљ, затим нафта и гас у мањим процентима. Основе будућег развоја енергетике треба да представљају међусобно комплементарни програми развоја, пре свега градња енергетских и електроенергетских капацитета, развијање и увођење нових технологија. Реализацијом таквих и сличних програма обезбедило би се потпуно задовољавање енергетских потреба, уз остваривање одређења и проналажење начина да сваки будући потрошач партиципира у средствима за градњу таквих капацитета, односно да развој енергетике буде виталан интерес појединца и државе.

Из наведеног се намећу следеће промене у области законске регулативе о рударству: укидање друштвене својине у области рударства и рудног блага, могућност експлоатације минералних сировина од предузећа и страних лица која добијају концесију, коришћење минералних сировина уз плаћање накнаде, поопштравање мера заштите на раду и заштите животне средине у експлоатацији минералних сировина, омогућавање приватним власницима изградње малих електрана које ће се уклапати у енергетски систем, потпуна приватизација неметалних сировина, стимулисање предузећа која истражују и експлоатишу минералне сировине, нафту, гас и воду, као и стимулисање и подстицање пројеката истраживања енергије у земљи и иностранству.

23. Саобраћај

Ради обезбеђења максималне проточности и безбедности саобраћаја нужно је утврдити целовите и темељне програме радова на одржавању и развоју магистралних и регионалних путева. Неопходно је појачати инспекцијски надзор и поопштити услове за обављање јавног превоза у смислу већих захтева техничке опремљености и кадровске оспособљености, а због безбедног и квалитетног обављања превоза путника. Даље је потребно поопштити политику издавања одобрења за извођење радова у подручју путног земљишта, предложити увођење одређених дажбина за заузећа саобраћајних површина и ометања текућег саобраћаја из било ког разлога.

Укупна ситуација намеће ревизију многих постојећих планова развоја у оквиру чега је потребно одредити политику интензивније модернизације мреже локалних путева. Ово треба да омогући убрзани развој многих сеоских подручја која су била запостављена и без адекватних саобраћајних веза остала потпуно неразвијена. За развој земље важна је градња аутопутева ка Мађарској, Македонији и Бугарској. У изградњу ових саобраћајница треба укључивати заинтересована државе по систему концесија, како у градњи тако и у области превоза. При кондипирању развоја путне мреже приоритет треба да имају одређени стратешки путни правци.

Један од важнијих развојних планова у овој области је развој јавног градског саобраћаја у свим већим градовима где треба ићи на развој шинског, као и тролејбуског превоза. Циљ наведеног је супституција енергије и сви економски ефекти који из тога проистичу, као и ефекти заштите и очувања животне средине. Саставни део овога је организовање производње возила са електричном вучом у домаћим фабрикама, које су иначе највећим делом оспособљене за то, али за сада нису производиле ова возила зато што није вођена организована политика за постизање тог циља. Исто важи за разноврсну опрему јавног градског саобраћаја коју треба стандардизовати и прописима захтевати њену употребу.

Железнички саобраћај данас нема ни изблиза положај који би требало да заузима с обзиром на рационалност и технолошку и економску ефикасност. Овај вид превоза је потпуно под државном контролом и недопустиво је да се систем који сачињава 12% од укупног националног капитала нађе у ситуацији изузетно ниске репродуктивне и акумулативне способности. Наиме, транспортни капацитети су технички застарели и економски са високим степеном отписаности. Приходи од транспортне делатности ни изблиза не покривају трошкове експлоатације остварујући врло високе губитке у пословању.

На неповољан положај железница деловали су како узроци општег привредног карактера, тако и узроци који су настали у самој железници као последица лошег стања капацитета, њиховог неадекватног одржавања и високог степена имобилизације вучних и вучених транспортних средстава. Најважнији узроци који директно утичу на лоше стање су: опадање обима превоза робе услед општих привредних кретања, прекидање токова репродукције проузрокованих санкцијама; недостатак дизел горива за превозе на пругама које нису елек-

трифициране; недостатак појединих специјалних врста кола за превоз, нарочито цистерни; висок степен имобилизације како вучних тако и вучених возила; диспаратна цена превозних услуга са кретањем цена репроматеријала и погонске енергије.

У путничком саобраћају је знатно опао квалитет услуга и ефикасност превоза, а од укупне дужине пруга електрифицирано је тек 31%, што условљава честа отказивања знатног броја возова на пругама које нису електрифициране. Зато један од основних праваца развојне политике железнице мора бити електрификација пруга. За развој железнице неопходно је наставити разраду пројекта модернизације магистралних пруга Београд – Нови Сад – Суботица и Београд – Ниш – Димитровград ка Бугарској, чиме се остварује неопходан услов за укључивање у магистралну мрежу европских железница са свим техничким условима.

Такође, неопходна је реформа организационих структура рационализацијом свих технолошких процеса, побољшавање квалитета услуга, ефикасније наплаћивање возарине, како у робном, тако и у превозу путника, возарину за превозе у међународном саобраћају наплаћивати у девизама и сл. У домену економије наставити са мерама рационализација смањењем броја запослених и организовати јавне радове у изградњи инфраструктурних објеката, ради запошљавања радника.

Финансирање железнице из посебног пореза на промет у висини од 2% (које функционише од 1993.) као додатног извора, намеће посебну обавезу у рационализацији пословања, нарочито у области организације рада, коришћењу простора и имовине, побољшању квалитета услуга, нарочито у доменима где се то може постићи без додатних улагања.

Речни саобраћај је изузетно значајан вид саобраћаја, а предузећа која се баве овом врстом превоза нису јавног карактера. За будући развој речног саобраћаја у нашој земљи, битна је чињеница да се отварањем канала Дунав – Рајна – Мајна умногоме скраћује пут између земаља западне Европе и Блиског истока, те се убудуће очекује вишеструко повећање превоза робе. Овим се испуњавају услови за експанзију речног саобраћаја. С обзиром да речни саобраћај има великих могућности за одвијање на територији земље и да подразумева најлакши и најјефтинији вид транспорта, јер се остварује природним путевима, и то између земаља развијеног Запада и земаља Истока богатих сировинама, неопходно је да држава својим мерама регулисања уреди ову област, не ограничавајући се на вођење уписника за одређене пловне објекте и пловидбене дозволе.

Ваздушни саобраћај се налази под потпуном контролом државе у форми јавног предузећа, које је оптерећено високим иностраним дуговима, и представља једно од већих жаришта континуираних губитака који се покривају преко буџета, стварајући тако високе износе што јавних, што прикривених дефицита. Нужно је, у што краћем року, донети прописе којима би се овој области вратили тржишни односи, односно укинуло ово јавно предузеће. То би свакако смањило губитке државе и умањило притиске на буџет.

Поштански, телеграфски и телефонски саобраћај је област коју карактерише постојање јединственог техничког процеса, који није и јединствено регулисан, што би било рационално. Овај вид саобраћаја далеко заостаје за потребама, а основни разлог је недостатак средстава, иако је од области где је, због конјунктуре и атрактивности тржишта, најлакше довести страни капитал, посебно у систем мобилне телефоније.

24. Урбанизам и просторно планирање

У овој области је нужно преиспитати организационе и стручне потенцијале, а такође и постојање и делатност многих установа, које су се у име и за рачун државних органа, бавиле питањима урбанизма и просторног планирања. У том правцу доћи ће до укидања или престанка финансирања средствима буџета већег броја регионалних завода за ур-

банизам. С обзиром да су урбанистичка решења, по правилу, вишегодишња, некад и трајна, то подразумева задржавање ваљаних и корисних решења, са настављањем њиховог континуитета.

Нужно је решавање проблема бесправне градње и дефинисање услова за санирање тог стања у смислу могуће легализације, уз финансијску накнаду, тамо где је то технички могуће.

Просторно планирање и просторни план, као докуменат трајне вредности по својим решењима, мора да задовољи неколико услова: целовит стратешки и управљачки документ, којим се успоставља однос према коришћењу и очувању укупног простора са прецизним одређењима према пројектима који имају национални значај; како би се постигао циљ дугорочног социјалног и економског развоја нужно је планом фаворизовати све оне сегменте који ће економски најоправданије и временски најбрже допринети остварењу тог циља; планом је нужно дефинисати величину хидропотенцијала и њихов квалитет, као и предвиђање ревитализације постојећих термо и хидроелектрана; за одређене просторне јединице неопходно је дефинисати основне проблеме и потенцијале, природне, демографске и економске, а онда и циљеве и приоритете у реализацији; приоритет у изради просторног плана треба да имају подручја од изузетног значаја, што подразумева дефинисање листе подручја приоритетног развоја итд.

25. Стамбена политика и грађевинарство

У овој области је нужно изнајажње могућности за решавање стамбених питања првенствено одређених категорија угрожених, младих и способних кадрова, а на начин и у складу са материјалним приликама. У том правцу, сагласно политици Српске радикалне странке, предложити се локације за индивидуалну стамбену изградњу одређеном кругу и категорији грађана, уз стварање услова да се то и реализује, а да се истовремено, у границама могућности, ангажују и лична средства. У овој области, као што је то случај у свим савременим државама, посебна пажња биће посвећена најугроженијој категорији становништва, као и оним делатностима које су од виталног интереса за одбрану и безбедност државе. За ове категорије грађине се станови који ће имати посебан својински третман (државни станови) и моћи ће да се користе само док траје стање угрожености, односно одређени службени позив (војска, милиција). У сарадњи са пословима везаним за просторно планирање ствараће се услови за правилније и равномерније насељавање и ванградских подручја. У том циљу даће се приоритет насељавању ванградских подручја, посебно у великим и сада пренатрпаним градовима.

Област грађевинарства је изузетно значајна за земљу у целини, имајући при том у виду постојећу оперативу, као и огромна стручна знања која спадају у ред водећих у свету. Као доказ овог навода може послужити и податак да се, и поред тешких услова привређивања, ова грана одржава и изводи радове не само у земљи, већ и на светском тржишту. Што се тиче саме изградње објеката она је у непосредној вези са осталим делатностима привреде и само представља њихову реализацију. У овој делатности нагомилани су значајни проблеми за чије решавање су неопходна значајна средства, која су највећим делом, свесно или несвесно, испуштена кроз решења која су уређивала стамбене односе и комуналну делатност. Уместо да се потребна средства кумулирају за даљу изградњу, продајом и откупом станова, или наплатом путарина и других извора усмере у даљи развој, односно даљу изградњу објеката, то није учињено па је ова делатност доведена у крајње незавидан положај, очекујући подстицајна средства, пре свега из разних буџета. Изградња објеката, у овом тренутку, спада у област најзначајнијих и најпрофитабилнијих делатности, па ће јој се, у складу с тим, посветити посебна пажња, како кроз нормативна решења, тако и кроз конкретну реализацију одређених програма.

26. Комуналне делатности

Основна карактеристика досадашњег уређивања односа у комуналној делатности је да су конкретне радње, а тиме и одговорност, пренете са државе на градове и општине, чиме се доказује неспособност за целовито и јединствено уређење односа у овој области. Доношењем јединствених прописа за целу територију државе не би се довело у питање уставно право нижих територијалних јединица, везано за питања локалне самоуправе, с обзиром да је питање уређивања одређених специфичности, као питање извршења задатака, свакако у њиховој надлежности. Међутим, питање уређивања основних односа, као и питање контроле надзора над њиховом реализацијом, мора бити у надлежности републичких органа управе. Јединственим уређењем ових односа не доводи се у питање централизација власти, већ стварање услова за потпуну једнакост грађана, без обзира да ли су корисници комуналних услуга у великом или малом насељу.

27. Водопривреда

Трансформисање делатности у вези са водом, са статуса хидротехничке службе и пасивне водопривреде у активну у функционалну водопривреду, природно повлачи за собом формирање адекватне водопривредне оперативе, преко које се реализује процес водопривређивања. У нашим условима водопривредна оператива је у надлежности јавних водопривредних предузећа – на бази коришћења монопола над природним ресурсима воде.

По својој суштини, водна рента представља екстрадобит, односно екстрадоходак у условима робно-новчаних односа. Она се јавља као последица околности што се водопривређивање остварује у условима робне привреде, где се вода не појављује као нетржишно природно добро, већ има својство робе при њеном искоришћавању. Законски је водна рента регулисана на начин да држави, преко система накнада за коришћење вода и за заштиту вода као и већег дела (90%) накнаде за коришћење минералних вода, припадне непроцентни износ остварене акумулације у односу на општепривредни просек акумулативности и то као последица природног монопола. Заузврат, држава из тих средстава и из буџета финансира изградњу водопривредних објеката, објеката за заштиту од поплава и за заштиту од загађивања. Колико ефикасно држава то остварује говоре подаци о броју већих градова који имају проблеме са водоснабдевањем. О ефикасној употреби средстава говоре и примери загађивања вода, како инцидентни случајеви тако и континуирани, од стране индустријских загађивача.

Средства од накнаде за наводњавање, накнаде за одвођење сувишних вода, накнаде за извађени материјал из водотока и накнаде за коришћење водопривредних објеката, приход су јавног водопривредног предузећа. Ова предузећа су дужна да обезбеде одржавање објеката водопривредне инфраструктуре, као и да наплаћују накнаде. Поред проблематичних критеријума за утврђивање висине накнада за коришћење вода, као посебан проблем појављује се наплата накнаде за наводњавање и то како од индивидуалних корисника, тако и великих система у друштвеној својини.

Држава се не може задовољити доношењем регулативе чије је спровођење у пракси без икаквих резултата, не само што је реч о јавним водопривредним предузећима, већ и зато што су такви системи, у највећем броју случајева, оптерећени високим девизним кредитима, који ће, пре или касније, морати да се отплаћују. Логично је да се држава макар не одриче прихода који јој припадају у области водопривреде.

28. Туризам

Туризам, као привредна грана, у условима тржишне привреде и потпуне приватизације, мора себи да обезбеди изворну акумулативност. Ослањање на државу се мора ограничити у обезбеђивању стабилних услова привређивања – здрав новац, солидна пореска политика, тржишност и слободна кон-

куренција. У тим условима могуће је планирати и остваривати туристичке услуге без кредита из примарне емисије и на основама предузетничке добити.

Улога државе у обезбеђивању нормалног функционисања туризма огледа се још и у обезбеђивању услова за изградњу привредне и комуналне инфраструктуре и саобраћаја. Социјалистички систем стварања и неговања привилегија у овој области је погубан и мора бити елиминисан што пре отварањем врата правим власницима капитала, како домаћим тако и страним, за приватизацију у потпуности. То се не може постићи простом изменом законске регулативе која регулише нпр. страна улагања, а блокадом тих процеса неспровођењем измене власничке структуре. Нису потребне три националне организације у области туризма, као ни велики број туристичких савеза и организација на свим нивоима, које су пратиле разгранату бирократску структуру скупе и неефикасне државе. Баласт прошлости се не може правдати ни потребом јединственог организовања и спровођења туристичке информативне пропаганде на инотржишту.

Туризму треба, пре свега изменом својинских односа, омогућити конкурентност укупне туристичке понуде и подизање нивоа квалитета услуга, што ће се постићи законским дефинисањем приватизације и прописивањем минимума услова за оснивање предузећа у овој области (где значајну улогу, поред материјалних услова, има и квалитет и кадровска оспособљеност људи који ће се бавити овим послом). Све остало треба да регулише тржиште својим санкцијама и правна држава поштовањем института уговорних односа.

29. Занатство

Развој занатства, и производног и услужног, систематски је занемариван дуго година, првенствено због заснованости на приватној својини и аверзији власти према њој. Чак и данас се не прихвата чињеница да је приватизација једини излаз из постојеће ситуације, па се уз занатство, у законе о приватном предузетништву, смешта целокупна активност приватног сектора, без обзира на врсте делатности и видове организације, као и уставом дефинисану равноправност свих облика својине. Поред тога, доношење закона се образлаже нужношћу сузбијања сиве економије, чиме се између приватног сектора и сиве економије ставља знак једнакости, а сам назив закона, који првенствено треба да елиминише досада важећу ограничену слободу предузетништва, деградира основни принцип либерално-тржишне привреде – слободну предузимљивост предузетника, свођењем на овако узак оквир.

Организовање занатства у форми радње без својства правног лица, без ограничења броја радника које запошљава и са прописивањем минимума услова за обављање одређене врсте посла, сасвим је довољно државно регулисање. Мерама пореске политике треба дефинисати захватање државе из реално оствареног промета, односно прихода, а осталим законским нормама се регулише немогућност злоупотребе повлашћеног пореског статуса у односу на правна лица (ограничење количине робе која се може набавити по повлашћеној цени за потребе обављања делатности, без могућности да она служи за шпекулативну трговину). Перспективе развоја занатства, уз стимулативну – неограничавајућу законску регулативу су у области услужног занатства, уметничких предмета и домаће радиности.

30. Заштита животне средине

Циљ Српске радикалне странке је квалитетан ниво заштите и унапређења животне средине. Сложеност и међузависност процеса у природној средини, чињеница да је људско друштво нераздвојни део тог система, и да се основни узроци деградације животне средине налазе у области људског деловања, упућују на то да се у решавању садашњих и будућих проблема заштите и унапређења животне средине, мора поћи од сазнања о узајамној повезаности економског развоја и стања животне средине. Уколико не заштитимо структуру, функ-

ције и разноликост природних система нашег света, од којих зависе све друге, па и наша врста, развој ће нас предодредити за неуспех.

Уколико ресурсе земље не будемо користили мудро и умерено, будућим генерацијама, без икаквог оправдања, одузимамо право на будућност. Систем заштите и унапређења животне средине мора садржати и одређене мере заштите, поступак стављања под заштиту и управљање заштићеним добрима, мере и поступке заштите од штетних утицаја делатности на животну средину, финансирање заштите и унапређивања животне средине и сл.

Било који вид интервенције у животnoj средини, квалификован као коришћење природних богатстава, може бити предузиман само под условом да се елиминише нарушавање животне средине, како би се избегла трајна оштећења или значајне промене природних облика, загађивања или деградација животне средине. Ову обавезу, односно обавезу испуњења превентивних мера заштите животне средине, најбоље је лоцирати на инвеститора.

Мере заштите треба дефинисати још у планирању и изградњи. Потребно је дефинисати начелну обавезу да се уређење простора, коришћење природних богатстава, биљног и животињског света, одређено просторним и урбанистичким планом (као и другим плановима) обавља уз очување и унапређење природних богатстава, обезбеђење заштите природних добара, очување биолошке разноврсности, одређивање мере заштите од удеса и елементарних непогода ширих размера. У овим плановима треба дефинисати режим очувања и коришћења одређених подручја, одређивање подручја угрожених делова животне средине (загађена, подручја угрожена ерозијом, експлоатацијом минералних сировина) са мерама за њихову санацију. Изузетно је важна и област која се односи на потврђивање мера и услова заштите животне средине

не које одређују коришћење простора намењеног експлоатацији минералних сировина, изградњи индустријских и енергетских објеката, објеката за одлагање отпада, објеката инфраструктуре и других објеката чијом изградњом или коришћењем се може угрозити животна средина.

Како спровођење ових мера заштите подразумева давање сагласности државног органа надлежног за ове послове, то се критеријуми за анализу утицаја објеката и радова на животну средину морају детаљно дефинисати, ради елиминисања могућности дискриминације инвеститора према произвољној оцени, као и спречавања корупције која нужно прати систем дозвола и сагласности.

Средства неопходна за обезбеђивање и подстицање мера превенције и санације у заштити животне средине у земљи, треба обезбедити из следећих извора: средства буџета прикупљена од пореза на цигарете, пластичну амбалажу, пестициде, моторна возила и сл., као и из средстава инвестиција за објекте за које је прописана обавеза израде анализе утицаја на животну средину. Такође је могуће, преусмеравањем дела буџетских средстава, обезбедити додатна средства за ове потребе, на пример елиминацијом буџетских потрошача попут разних удружења из комунистичких времена. Извор би могао бити и порез на застареле и прљаве технологије чиме би се њихови корисници стимулисали на њихову замену, као и из наплаћених казни за непридржавање прописаних правила заштите животне средине.

Посебним казним мерама би требало санкционисати увоз, прераду, складиштење и одлагање радиоактивног и другог отпада који има својство опасних материјала иностраног порекла, што у међународним размерама постаје предмет најunosније трговине на највишим државним нивоима. Исто тако, нужно је предвидети најстроже санкције за државне органе задужене за послове заштите и унапређења животне средине, који не објаве истините податке који се односе на квалитет животне средине.

СОЦИЈАЛНИ ПРОГРАМ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1. Основна начела социјалне политике

Данас, на прагу XXI века, налазимо се у сличној социјалној ситуацији као на крају XIX века. Храна и одећа поново су постале значајан политички идеал, јер се наше посткомунистичко друштво раслојило на око 90% сиромашних и око 10% изузетно богатих грађана. Социјална политика вођена протеклих 50 година показала се крајње неуспешном а резултати те и такве политике манифестују се кроз врло упечатљиве показатеље. Око 500.000 грађана гладује, око 2.000.000 грађана је на ивици егзистенције – сиромаштва, око 1.000.000 радно способних је без посла или са статусом запослених на принудним плаћеним одморима, око 1.300.000 пензионера је у тешком материјалном положају, јер су пензије минималне и исплаћују се са вишемесечним закашњењем. Тежина материјалног положаја пензионера потпуније се сагледава тек када се зна да преко 2.200.000 грађана живи од пензије као јединог извора прихода. Податак да 75% грађана од месечних прихода (зарада, плата, пензија, социјална примања итд.) једва обезбеђује само храну, најбоље показује какав је квалитет живота у нашој земљи. Сви облици социјалних давања постали су симболични и крајње неизвесни.

Овакав социјални статус грађана створио је социјалистички режим, коме су пуна уста хвале како брине о човеку и спроводи социјалну правду. На основу квалитета живота у нашој земљи (животни стандард), потврђује се правило да сиромаштво и болест никада нису последица личних моралних мана појединаца, већ последица тешке друштвене болести и друштвеног зла. Полазећи од грађанина појединца и његове умне, материјалне и моралне снаге, као изворишта укупног напретка народа и друштва, социјални програм Српске радикалне странке има за циљ да понуди јавности ставове и смернице српских радикала како да се уреде закони и управа ради постизања бољег квалитета живота наших грађана и искорени друштвена болест и зло који су нас довели у ово стање. Сматрамо да главни напори државе и државне политике морају бити усмерени на успостављање народног благостања, јачањем произвођачке народне снаге и правичном поделом државних терета уз стално неговање грађанских слобода, што је и услов живота достојног човека. Једино народно благостање може бити гаранција стабилне социјалне сигурности грађана, а тај циљ се може постићи на основу следећих начела:

1. Лични интерес појединаца је покретач свих активности. Интерес гони човека на активности, а самим тим отвара му нове просторе за деловање и умножавање интереса и области интересовања. Лични интерес чини човека далеко одговорнијим за активности које предузима јер, у крајњем, сви резултати се превасходно њега тичу, погађају га или награђују. Средство за остваривање личног интереса и аниматора активности је конкуренција – тржиште. Слобода је услов који треба да омогући живот достојан човека. Лични интерес није могуће остварити уколико нема истинских слобода.
2. Лична одговорност са санкцијама које погађају појединца и представљају његов ризик поводом неког деловања које има карактер друштвено непризнатог начина остваривања интереса.

3. Материјална сигурност, која искључује болест и сиромаштво, могућа је уколико се човеку дозволи да се слободно размахне својом способношћу, интересовањем и врлинама. Природна неједнакост људи, што подразумева различите способности и могућности, намеће потребу постојања државних гаранција минимума виталних интереса грађана, као норме стандарда обавезујуће за сва социјална права човека.
4. Држава мора бити опозиција сиромаштву и болести. Средства за финансирање државе треба да обезбеђују грађани према својој економској снази, односно имовном стању. Из овог начела следе бројни принципи који треба да успоставе јефтину и ефикасну државу која може испуњавати социјалну функцију и у којој државни терети неће бити намет чије испуњење доводи у питање егзистенцију грађана.
5. Ефикасност социјалне заштите постиже се законима, који обезбеђују механизме који спречавају понирање социјалног стања човека којима се обавља правовремена социјална интервенција државе. О социјалном стању превасходну бригу мора да води појединац и породица, а држава у изузетним случајевима, прописаним законом, када природне неједнакости и неспособност угрожавају, пре свега, живот појединца.

2. Здравство

Наше здравство се може окарактерисати као веома скупа делатност која ни издалека не пружа квалитетну здравствену заштиту становништву. Организација здравства је круто и гломазно постављена, а финансира се, превасходно, обавезним доприносима за здравствено осигурање, који су један од јавних прихода. Обавезним здравственим осигурањем и доприносима који се уплаћују, обавља се tzv. текуће финансирање здравствене заштите као државне функције која се остварује преко парадржавних органа и институција. То доводи појединца у ситуацију да годинама издваја за здравство а када треба да оствари право на здравствену заштиту улази у лавиринт прописа који га ограничавају и мора да плаћа специјалистичке прегледе и лекове. Питања, зашто је онда та средства издвајао, где су та средства, зашто мора у државном здравству и државним апотекама да плаћа, остају без одговора. Са друге стране, постоје категорије становништва које годинама само користе здравствене услуге, а ништа не уплаћују, нити финансирају здравствену заштиту. Наравно, све се то правда високим степеном социјалне заштите и узајамне солидарности корисника здравствених услуга. Здравствене установе су тако организоване и територијално размештене да је огромна разлика у квалитету услуга и могућности њиховог коришћења. У општој декаденцији и криминализацији, готово да делује нормално што поједини здравствени радници државне ординације претварају у своје личне ординације, где за пружену здравствену услугу примају скупocene поклоне у знак захвалности. Начин финансирања здравства није омогућио развој капацитета (објеката, уређаја, опреме) и њихово обнављање. Модернизација, која је спорадично чињена, била је недовољна, јер систем није омогућио репродуктивност у здравству. Институти и рехабилитациони центри налазе се у тешком материјалном положају, а слична ситуација је и са високоспецијализованим институцијама. Основно здравство и превенција нису у стању да испуне функције. После обавезног стажа лекари су препуштени сналажљивости и умешности при запошљавању. Специјализација, магистеријум и докторат постају привилегија и дар. Тако сада имамо ситуацију да се на медицинским факултетима запошљавају већином деца професора тог факултета. Материјални положај здравствених радника је тежак и он представља јак дестимулациони фактор. Генерално стање у здравству поклапа се са стањем у држави и друштву. Због тога српски радикали сматрају да је у нашој земљи неопходна свеобухватна реформа здравства.

3. Основне здравствене заштите и осигурања

Српски радикали су уверења да би се најефикасније спровела здравствена заштита по следећим принципима:

1. Основна бригаа о здравственом стању превасходна је брига појединца, његове породице, па тек онда државе. Држава се (као универзални гарант) јавља у законом прописаним случајевима када појединац није способан или нема средства за здравствену заштиту. Овим решењем држава онемогућава појаву ситуације да неко због природне неједнакости умре од болести зато што није у могућности да обезбеди средства за лечење.
2. Средства за здравствено осигурање обезбеђује грађанин добровољним осигурањем. Све уплате евидентирају се у посебном картону за појединца. То је уједно својеврсни облик штедње наменских средстава за здравство.
3. Појединац има апсолутну слободу избора лекара и здравствене установе у којој ће користити здравствену заштиту.
4. Лица и установе које пружају здравствене услуге послују на тржишним принципима. Без обзира на својински облик, сви који нуде здравствене услуге су равноправни и учествују на тржишту. То значи да је битна здравствена услуга, њен квалитет, ефикасност заштите и други параметри способности и вредности, а не својински облик.

5. О коришћењу средстава са здравственог картона одлучује појединац. На овај начин избегава се свака врста лажне солидарности, која је до сада имала карактер отимања средстава. На овај начин се максимално поштује право личне својине сваког појединца.
6. Организације здравственог осигурања овлашћене су да издају гаранције да ће пружена здравствена услуга бити наплаћена. Њоме се гарантује сигурност организацији која пружа здравствене услуге да може наплатити цену услуге, а уједно се пружа сигурност појединцу да, без обзира на стање средстава на његовом картону, може да користи здравствену услугу. У пракси то може да значи и својеврстан облик кредитирања појединца који нема довољно средстава на свом картону.
7. Овај начин обезбеђивања и коришћења средстава намењених здравству неминовно доводи до конкуренције и успостављања здравственог тржишта. Конкуренција, пак, доводи до пада цена здравствених услуга. Профит гони здравствене установе да саме проналазе најоптималнију организацију и да се боре за пацијенте. Ту нема места за неспособне, нерационалне и неефикасне. Лечење постаје доступно сваком грађанину и он, руководећи се пре свега личним интересом, бира здравствену организацију која ће му пружити здравствену услугу.
8. Сва права која се остварују из здравственог осигурања зависе од стања средстава на картону појединца. Тако појединац кроз здравствено осигурање, у суштини, обезбеђује себи средства за боловање, односно наменски штеди за случај болести као ризика. Дакле, нема могућности, као што је данас често пракса, одласка на боловање иако не постоји болест, јер болест напада људе без одређене закономерности, па је потребно чувати средства на картону као сталну резерву за случај стварне потребе.
9. У свим областима здравствене заштите мора постојати конкуренција установа које пружају здравствену услугу, а поред државних мора се дозволити и организација и пословање здравствених установа у приватној својини. Установе за пружање здравствених услуга могу започети своје делатности тек пошто специјализована организација, којој су пренети послови бриге о здрављу становништва, изда решење да су испуњени сви законом утврђени услови.
10. Труднице, деца до 18 година живота и грађани старији од 65 година, имају право на здравствену заштиту из јавних прихода. То значи да здравствене услуге, које користе наведене категорије становништва, плаћа држава средствима буџета. Тако држава испуњава своју функцију универзалног гаранта. Тежња за повећањем natalитета налаже држави да посебно води рачуна о деци, а са 65 година живота губи се радна способност те нема могућности да појединац сам о себи води бригу. Уколико ове категорије становништва желе да користе услуге приватних установа, разлику у цени коштања услуга (државна – приватна) плаћају сами.
11. Заводи за заштиту здравља били би надлежни за спровођење вакцинасања становништва, превентивну здравствену заштиту, а и контролисали би стручно усавршавање здравствених кадрова, здравствену исправност воде, хране, ваздуха и отпадних вода која се испуштају у реке. Како би се предупредиле епидемије, елиминисали протагонисти нестручног рада, смањила стопа смртности становништва, установе које пружају здравствене услуге морају свакодневно достављати податке за здравствену статистику.
12. Картон осигурањика постаје водич кроз права која се остварују на тржишту заснованом на конкуренцији, а то чини беспредметним већином права која се данас административно реализују уз многе бирократске препреке.

13. На основу ових принципа лекар се максимално враћа струци – лечењу болесника, а послови организације и стварања услова за рад струке поверавају се другим професијама.
14. Категорија становништва која је неспособна за рад и незапослени који немају средства за живот, здравствене услуге могу користити само у државним установама, а средства за њихово лечење обезбеђују се у буџету државе.
15. Болести које угрожавају здравље на целој територији државе и оне болести за које не постоји ефикасан лек (рак, сида итд.) обавезно се пријављују заводу. За њих држава увек обезбеђује средства за лечење уколико су она недовољна на картону осигураника.
16. Постојећу мрежу здравствених станица и амбулантита треба одржати на сеоским подручјима уз стварање услова за приватну иницијативу.
17. Велики број незапослених здравствених радника може решити питање запослења кроз институт кућних лекара који, осим интервентне прве помоћи, прегледа, уобичајене терапије, постају и здравствени водичи целој породици преузимајући потпуну бригу о здравственом стању својих пацијената.
18. Рехабилитациони центри и бање, које су до сада биле привилегије у лечењу, средствима постојећих фондова постају доступнији свим грађанима, а за њихово коришћење нису одлучујући упуту администрације.
19. Све инвестиције у здравствену заштиту имају апсолутно пореско ослобађање, без обзира да ли су уложене у државне или приватне установе. Процес приватизације је нужан и у овој области али са њим треба почети тек пошто се ураде нове основе здравственог осигурања на бази овог програма.
20. Како су здравствене услуге на тржишту, овај начин организовања здравства ствара велике могућности за укључивање на међународно тржиште. Бројне бање, рехабилитациони центри и високо специјализоване

здравствене установе са својим кадровским потенцијалом, уз одговарајући маркетинг, могу привући стране пацијенте.

21. Недозвољено је, у цивилизованим земљама, да се лекови издају без рецепта, а самим тим и без одговарајуће здравствене дијагностике. Због нерегулисаних односа између приватних апотека и фондова здравства то је код нас уобичајена пракса. И у овој области се морају увести ригорозне мере контроле.

Средње медицинске школе и медицински факултети могу се оснивати у свим облицима својине. Обавезни стаж може се обавити у свим здравственим установама које испуњавају прописане услове у погледу врсте здравствених услуга које пружају, опреме, уређаја и кадрова. Средства за специјализацију лекара обезбеђује држава за лекаре запослене у државним здравственим установама, односно приватни власници којима су потребни специјалистички кадрови.

4. Социјална политика

Страховито раслојавање друштва последица је погубне владавине социјалиста. Званична политика није нашла одговарајуће механизме заштите социјалног положаја грађана или није хтела, како би социјално угрожене грађане држала што дуже у зависности од званичне политике и њене „социјалне правде“. Пад свих привредних активности и недостатак решења за њихово подстицање, договорна економија као облик организовања и функционисања привреде, друштвена својина, занемаривање економских законитости и њихово подређивање погрешним идеолошким примесима, узроци су драстичног пада стандарда грађана и довођења великог дела становништва на руб егзистенције.

Тамо где је политика власник, управљач, порезник, контролор па и тржиште, проблеми и апсурди су неминовни.

Пад привредних активности и чињеница да социјалистички покретачи не постоје, довели су до пада прихода запослених и повећања броја незапослених. Да апсурд буде већи, међу незапосленима се налазе најшколованији и млађи који би,

по логици ствари, морали да буду најпродуктивнији део популације. Култ нерада и неодговорности социјалисти негују као признату вредност. Култ идеолошке припадности, послушности, подобности и флексибилности негује се као вредност која се цени и валоризује распоређивањем на боља радна места. Стручни кадрови на руководећим местима скоро да и нису потребни јер партија „води бригу о свему”. И могу се предлагати „промене”, само се не сме дирати у друштвену својину и монопол власти. Неконтролисано пензионисање (старосне, инвалидске пензије), запошљавање без стварних потреба привреде у друштвеним предузећима, материјално обезбеђивање запослених без стварања нових вредности, уз сталан пад производње, само су продубљивали економску кризу и нису значајније спречили суноврат социјалног положаја становништва. Флоскула социјалистичког режима о активној социјалној политици показала је сву бесмисленост социјалистичке власти. Зато српски радикали променом власти и увођењем либералног концепта привреде пројектују услове за вођење рационалне и успешне социјалне политике.

5. Зарада

Рад и запослење треба ослободити свих административних стега. Закони у овој области морају бити јасни и гарантовати минимум заштите слободе и права. Радни однос треба јединствено регулисати на целом простору наше земље, као јединственом привредном подручју. Пошто је рад на тржишту, уговором о раду ангажују се радне способности на један општи и трајан начин који омогућава непосредно коришћење радних способности. Код уговора о раду, зарада се јавља као награда која се периодично даје зависно од вредности уложеног рада. Зарада је оно што мотивише појединца да свој рад нуди на тржишту. Њена сигурност и висина су за већину грађана готово једини извор материјалне егзистенције и материјална претпоставка свеукупног развоја личности. Запослени који, поред зараде, имају могућности да обезбеде средства на друге начине (имовина, рад на „дрно”, шверц, рентирање итд.), неупоредиво су у бољем положају од оних којима је зарада једини извор средстава егзистенције. С обзиром да је узрок и последица социјалистичке владавине губитак имовине појединца, односно лишавање права својине и слобода, онда је разумљиво зашто је зарада изузетно значајна економска, а нарочито социјална категорија у овом тренутку. Социјалистички режим се плаши економски јаког и самосталног грађанина, па зато платама и зарадама грађане држи у поданичком односу. Општа карактеристика постојећег (социјалистичког) система зарада је општа конфузија, драстичне разлике, нестабилност и неизвесност.

Ради наводне заштите стандарда уведен је и систем гарантованих зарада. Зараде у монополским предузећима (било државних или приватних) су неупоредиво више од просечних, а та разлика се не темељи на економским ефектима рада, већ, пре свега, на блискости са социјалистичким режимом. У држави апсурда могуће је да и банке губиташи деле неоправдано велике зараде, поједини запослени на плаћеним одуствима примају веће накнаде него што су зараде њихових колега који раде. Најнижа цена рада постала је имажинарна категорија за већину запослених, било да раде или су на принудним одморима, зато што због лоших резултата пословања и неликвидности предузећа нису у стању ни то да исплате.

Драстичне разлике у зарадама запослених по секторима, унутар гране и разним својинским облицима организованој привредних субјеката, последице су конфузије, задржавања по сваку цену друштвене својине и нефункционисања привреде на принципима тржишне економије. Прехранити породицу постало је ноћна мора за већину запослених. На другој страни налази се мали број оних који примају пристojне зараде (или се баве неким радом на „дрно”) па немају проблема са егзистенцијом.

По концепту српских радикала, зарада мора бити, пре свега, економска категорија која само једним делом има социјалну компоненту, тако да се социјала максимално сели из привређивања и стварања нове вредности намењене тржишту. Не сме се заборавити да је рад на тржишту и да зарада мора пратити ефекте рада који се такође верификују на тржишту рада или услуга. Зараде запослених у државним службама и јавном сектору, где је оснивач држава, поделићемо у 15 платних разреда, с тим да плата службеника 15. разреда буде највише 5 пута већа од плате службеника 1. платног разреда. Успостављени норматив није лимит већ оквир који се мора доказати а натпросечно увек и адекватно стимулисати. Зараде се морају утврђивати на основу цене рада и оствареног учинка по основу норматива, стандарда и других критеријума и мерила на основу којих се оцењује квалитет и квантитет рада. Критеријуми морају бити унутрашња ствар послодавца и запослених јер се тичу унутрашњег уговарања расподеле масе која је намењена за зараде. Повећано издвајање за зараде мора се порески стимулисати, а адекватно на добит корпорације треба грамзивост обуздавати већим издвајањем за финансирање државе и правичну расподелу државног терета према економској снази и могућности.

Значајан фактор стабилности и сигурности зараде мора бити систем колективног уговарања. Централни колективни уговор мора бити општи колективни уговор који се закључује на нивоу државе. Најважније питање тог уговора је најнижа цена рада и механизми за њено очување. Механизмима за заштиту најниже цене рада штити се минимум зараде који се исплаћује и гарантује да се и зарадом за најједноставнији рад може обезбедити солидна егзистенција. То је лимит испод кога се не сме ићи. Поред послодавца и запослених, страна уговорница је и влада која гарантује да својом економском, монетарном, фискалном и другим политикама неће обезвредити најнижу цену рада. Механизам колективног уговарања мора садржати и јасне правце обезбеђења најниже цене рада за случај пословања са губитком. Такво пословање неминовно доводи до угрожавања зарада које, ипак, не смеју пасти у амбис симболичне награде која се прима реда ради. Ако предузеће послује са губитком, најнижа зарада може да се исплаћује умањена за највише 15%, али најдуже три месеца. После тог рока послодавац неминовно иде у стечај, јер када није могао своје интересе да реализује очигледно је неспособан да привређује.

Највећи проблеми у систему зарада наступају баш у случајевима пословања са губитком, које доводи до стечаја или ликвидације послодавца, и у случају технолошких, организационих и економских промена које наступе код послодавца. Поред реалног губитка и нарушавања интереса послодавца, јавља се и угрожавање права на запослење и права на зараду. Први начин анулирања стања насталог престанком потребе за радом упосленог мора бити најактивнији однос брзог успостављања нове упослености. На располагању су две мере: а) запослење код другог послодавца, б) преквалификација и доквалификација ради запослења код истог или другог послодавца. То су мере које мора да понуди и обезбеди послодавац код кога престаје потреба за радом запослених. Мерама економске и пореске политике та активност послодавца се уважава а запослени санкционише уколико је не прихвати.

Следећа мера која може, донекле, поправити положај запосленог за чијим радом престаје потреба је једнократна отпремнина коју уговарају послодавац и запослени. Та отпремнина је трошак послодавца, после чије исплате престаје радни однос запосленог. Исплата ове отпремнине има други приоритет у редоследу исплате из стечајне масе. За случај привремене незапослености (престанак радног односа) установљава се материјално обезбеђење као облик заштите социјалне сигурности грађана. Средства за овај вид социјалне сигурности обезбеђују запослени по основу добровољног осигурања за случај незапослености. Запослени, док су у радном односу, добровољно издвајају за своју социјалну сигурност за

случај незапослености. То је облик штедне и каско осигурања чији је циљ да запослени, док је у радном односу, издваја и штеди средства преко тржишта рада за случај да остане без посла и да буде нарушена његова егзистенција.

Резултати привређивања и порески подстицај морају стимулисати послодавца да квалитетну радну снагу адекватно награди. Један од значајних фактора у систему зарада је минули рад, који, такође, мора да претрпи корениту промену. Минули рад треба напустити и преформулисати га у сталност и верност на раду. Њега треба вредновати са 1% цене рада за сваку пуну годину радног стажа код послодавца. Овом мером се отвара простор за послодавца да награђује, а губе се до сада присутни разлози постојања минулог рада као доказа да је дугогодишњим радом запослени учествовао у подизању послодавца и друштва. Такво тумачење минулог рада је неприхватљиво јер је рад на тржишту економска категорија.

Да би тржиште рада оживело мора да буде концентрисано као место где се сусрећу све понуде и потражње за радном снагом и где се добијају најосновније информације, обавештења и препоруке како, где и под којим условима могу да се реше захтеви радника и послодавца. Оспособљавање, преквалификација, доквалификација, тестирања и анализе ради потребе запослења су основне услуге. Те делатности финансира буџет, а у делу додатних захтева и посебних интереса послодавца и наградом, на основу уговора који закључују тржиште рада и заинтересовани послодавац. У евиденцију лица која траже да им тржиште посредује у запошљавању уносе се сви грађани који имају потребу да се запосле или промене послодавца. Само приликом запошљавања лица која се по први пут примају у радни однос послодавац може користити пореске бенефиције. Том мером се једино стимулише запошљавање младих. Никако не треба искључити постојање наменских фондова који се финансирају добровољно (за запошљавање на недовољно развијеним подручјима, за запошљавање изузетних талената, итд.) као и фонд за случај привремене незапослености.

Дугогодишњим и добровољним издвајањем средстава запослени преузима својевољно бригу о свом материјалном положају уколико дође у ситуацију да нема средстава по основу зараде. Та средства, која издваја месечно, не би требало да представљају терет, а после дуго година она постају значајна и стално се увећавају по основу каматног приноса. Та средства тржишта рада треба да пласира као инвестициони фонд и стално увећава. Овакав начин обезбеђења средстава због престанка запослења, а самим тим и ускраћивања зараде, одраз је личне одговорности појединца који је дужан да, пре свих, сам води бригу о себи и о својој породици. Зато је потребно пореским мерама стимулисати штедњу и аутосигурност о којој запослени размишља и у релативном благостању. Тај облик штедне преко тржишта рада, којим запослени обезбеђују материјално обезбеђење за случај незапослености, признаје се и не улази у пореску основу грађана. За то постоје два крупна разлога. Први, обезбеђење сигурности на овај начин је, у ствари, делегирање социјалне компоненте државе на појединца и други, што се на тај начин штеде средства која би била намењена личној потрошњи, чиме се акумулира капитал неопходан за тржиште капитала, а тиме се снижава укупна каматна стопа и стабилизује домаће средство плаћања.

6. Пензије

Систем пензијског и инвалидског осигурања мора бити јединствено решен на читавој територији државе. Обавезност осигурања мора се трансформисати у добровољност, а издвајање појединца за пензије мора представљати његову штедњу и уједно својину која у држави ужива апсолутну заштиту. Окамаћени доприноси увећавају средства појединца и друштвена брига постаје лична имовинска брига и категорија. Права из пензијског осигурања такође треба ставити у зависност од дужине и обима (висине) улагања. Један део пензије, који не зависи од доприноса појединца, припада сваком грађанину који наврши 65 година живота или има 40 година стажа осигурања. Тај део пензије има исти износ, а средства се обезбеђују у буџету државе.

Други, далеко већи део пензије зависи од висине и дужине трајања добровољног улагања и увећан је дугогодишњим окамаћивањем. Окамаћени доприноси за осигурање за случај незапослености моментом остваривања права на пензију приписују се такође добровољно издвојеним окамаћеним доприносима за пензијско осигурање.

Институт превремене пензије, до 5 недостајућих година пре стицања права на пуну пензију треба задржати, с тим што се умањење пензије мора кретати од 1,5% до 2% за сваку недостајућу годину. Када се наврше године старости за стицање права на пуну пензију умањење пензије се прекида и она практично зависи, као и старосна пензија, од дужине и висине улагања. Овај систем пензијског осигурања у суштини признаје само 3 категорије права и то личну старосну пензију, инвалидску пензију и породичну пензију. Сва досадашња права попут накнаде за телесно оштећење, право по основу смањења радне способности (друга и трећа категорија), помоћ и нега, права на друштвени стандард губе се јер у суштини не представљају осигурани случај и њихова акцесорност се чини непотребном јер по основи добровољности пензијског осигурања појединац је у прилици да на време реши већину социјалних потреба. Добровољност осигурања омогућава да на почетку радног века, када су радне способности израженије, појединац реши бројна питања друштвеног положаја и социјалног статуса (обезбеђење куће, стана, стицања имовине, уштеђевине, прихода од акција итд.). Сви доприноси који се уплаћују за добровољно пензијско осигурање не урачунавају се у пореску основу.

За прелазак са текућег финансирања пензија на окамаћене добровољно уплаћене доприноси постоје решења. Прво решење је у домену државне гаранције исплате пензија за све садашње и будуће пензионере у сразмери с временом које су провели у обавезном пензијском осигурању. Средства за исплату пензија држава треба да обезбеди кроз финансијске кредите, распродајом државне имовине која није непосредно у функцији испуњавања државних послова, делом по обављеној приватизацији друштвене имовине, а делом по основу пореза.

Овај систем захтева да се организатори пензијског осигурања поставе као моћан инвестициони фонд који је стимулисан да средства ангажује на тржишту капитала ради окамаћења, улаже у акције ради дивиденде, па чак и оснива профитабилна предузећа из области производње и услуга, а нарочито институције које би повратно нудиле услуге пензионерима на тржишним принципима па у замену за пензију или један њен део водили комплетну бригу о социјалном стању пензионера. По правилу, на Западу су пензионерски фондови најмоћнији инвестициони фондови који одржавају стабилност привредног система, како уплаћени доприноси из ранијих година не би били обезвређени.

7. Борачка заштита

Борачко-инвалидску заштиту учесника рата, војних и цивилних жртава оружаних сукоба и чланова њихових породица данас карактерише велика државна небрига. Сва права која се остварују на свим нивоима, недовољна су и крајње неизвесна. Тренутно су најугроженија права бораца и инвалида оружаних сукоба после 17. 8. 1991. године. Споро и недоследно решавање њиховог статуса, поред социјалних проблема, ствара и много спорних питања – патриотизма, националног и људског достојанства, што погубно делује на задовољство и квалитет живота. Социјалистички режим са својим идеолошким предрасудама има посебног интереса да заштиту бораца последњег рата маргинализује јер једино тако може одржавати и продубљивати конфликтно стање у земљи.

Грађани који су на позив надлежног државног органа мобилисани или добровољно укључени у оружане сукобе, заслужују апсолутну заштиту социјалних права од државе. Сва права која треба да остваре по основу борачко-инвалидске зашти-

те могу се сврстати у неколико група у зависности од корисника права. Прву групу чине права која припадају свим борцима без обзира на инвалидитет. Њима се из државног буџета морају обезбеђивати: средства за приоритетно запошљавање, бесплатан превоз у градском саобраћају, бенифициран превоз (до 50%) у јавном друмском, речном и железничком саобраћају), коришћење бесплатне здравствене заштите, смањења старосне границе за одлазак у пензију сразмерно времену проведеном на ратишту.

Другу групу права чине права која су израз инвалидитета, ратног или мирнодопског. Лицима која су у потпуности изгубила радну способност из буџета државе треба обезбедити право на инвалидску пензију, бесплатне лекове, помагала, помоћ у кући и смештај у одговарајуће установе. За лица која су радну способност изгубила делимично треба обезбедити помоћ при преквалификацији, доквалификацији, помоћ при оспособљавању и запошљавању као и право на личну инвалиднину. Трећа група тиче се права породица палих бораца којима из државног буџета треба обезбедити породичну инвалиднину која ће пратити социјално стање и потребе породице.

Све наведене мере су нужне како би грађани увек знали да због патриотског чина и испуњавања дужности одбране земље неће бити у стању нерешеног социјалног статуса. Ратни и мирнодопски инвалиди морају бити државна брита, јер је на позив државе грађанин дошао у ситуацију да губитком дела тела или на други сличан начин наруши своје здравствено стање а самим тим и своју радну способност.

8. Инвалидска заштита

Нарушена радна способност је објективни хендикеп појединца који га чини неравноправним са онима чија радна способност није нарушена. Нарушена радна способност је изведени облик природне неједнакости и зато заслужује посебну пажњу државе, као политичке организације свих грађана. Нарушавање радне способности је зло за грађанина појединца, његову породицу и државу. Она оштећује појединца јер му је отежан рад, а због ниже цене на тржишту рада не може да обезбеди средства за задовољавајућу егзистенцију ва себе и породицу. Нарушена радна способност битно утиче на стварање нових вредности чиме угрожава интересе послодавца и државе. Лако се може закључити да је нарушена радна способност друштвено зло које треба уклонити, спречити могућност настајања, а уколико наступи потребно је на одговарајући начин ублажити штетне ефекте који носи.

По узроцима који су довели до инвалидности разликују се инвалидност која је наступила због разлога непосредног дејства услова и догађаја на радном месту: повреда на раду и професионална болест, инвалидност која је наступила због повреде ван рада или због болести.

По схватању српских радикала, за случај повреде на раду или професионалне болести учешће послодавца и државе у санирању последица смањења радне способности мора да буде њихова обавеза. Инвалид рада може остварити право на преквалификацију, доквалификацију и оспособљавање ради запослења код истог или другог послодавца, о трешку послодавца код кога је претрпео повреду на раду или задобио професионално обољење. Једно од права које може остварити је распоређивање на послове који одговарају преосталој радној способности инвалида рада, са пуним или скраћеним радним временом. Накнаде које послодавац исплаћује инвалидима рада не улазе у основу за опорезивање, јер сва давања по овом основу у суштини имају карактер накнаде штете. Запошљавање инвалида рада мора бити уважено у пореској политици.

Ради ефикасније заштите запослених и спречавања настанка инвалидности потребна је ревизија свих радних места на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем. Пошто мерама заштите на раду није могуће отклонити штетне

последике тог посла обавезно треба прописати обавезу послодавца да осигура запослене који раде на тим местима код организације здравственог осигурања. Ова средства се користе за исплату права по основу инвалидности и бенефиција у остваривању пензија.

За случај повреде ван рада или болести ситуација је слична као у случају повреде на раду или професионалне болести, с тим што накнаде не обезбеђује послодавац већ организација здравственог осигурања где је запослени добровољно осигуран. Инвалидску заштиту деце, учесника јавних акција и акција спасавања преузима држава којој стоје на располагању сличне мере.

9. Заштита и раст стандарда становништва

Посебан предмет овог дела програма су механизми заштите стандарда грађана неспособних за рад који не располажу средствима за издржавање, и грађана и породица које не могу да обезбеде довољно средстава за задовољавање виталних животних потреба. То је систем материјалног обезбеђења, односно социјалне помоћи. Дакле, уколико појединац и породица немају прихода по основу зараде, имовине или располагања имовином, обавезе издржавања и сл., њима се обезбеђује социјална помоћ из буџета државе. Социјална помоћ одређује се у висини недостајућих средстава којима се обезбеђује задовољење виталних интереса.

Лицима која примају социјалну помоћ, зато што немају средстава за издржавање, социјални положај држава решава приоритетним упошљавањем. Дакле, доквалификацијама и посредовањем ради запослења из средстава буџета, појединац и његова породица се доводе у стање да самостално обезбеђују средства за своју егзистенцију. Развијањем система обезбеђења стамбеног простора за смештај, народних кухиња, дневних прихватилишта за скитнице помоћи ће се најугроженијима. Развијањем система пружања социјалних услуга, који послују на тржишним принципима, помоћи ће се и грађанима који су материјално ситуирани али су због неког хендикепа (болест, дубока старост и др.) принуђени да користе ове услуге.

10. Породица и политика наталитета

Традиционална српска породица је стуб који је омогућио ослобођење, уједињење и просперитет генерација, стварање и развој слободне личности, патриотизма, моралности и одговорности. Својом економском снагом увек је била гарант личног суверенитета и велика сметња политичком авантуризму званом социјализам. Ти стубови су морали темељно да се униште како би се створио простор за колективизацију у беди, облик ненародне владавине једне партије. За социјализам је потребна поданичка и безлична маса, а пошто традиционална српска православна породица не производи такву масу, јасно је зашто је морала бити уништена.

„Нова“ социјалистичка породица никада се није одликовала економском снагом, моралношћу, патриотизмом, узајамним поштовањем и православлем. Она је „рашчистила“ са традицијом и родбинским поштовањем. „Нова“ породица је постала максимално зависна од воље државе и парламентарних органа. Она готово да и не расподаже имовином, а једини приходи те породице су плате и зараде супружника који претежно раде у друштвеним предузећима. „Нова“ породица се смањила, тако да у просеку има 3–5 чланова.

Разним мерама социјалистички режим је успео да испразни читаву пространства и самим тим створи простор за нарушавање српске државности. Не треба подсећати на све миграције изазване економским и националним разлозима. У нашем окружењу и на појединим просторима наше земље постоје етничке групе и националне мањине који чине демографску експанзију, а бројне студије указују да ће за неколико десетина година, уколико се не промени политика заштите српске породице и наталитета, Срби у Србији бити национална мањина.

Дужина просечног века се повећала, али озбиљну сметњу просперитету представља ниска стопа наталитета, а у неким крајевима и дугогодишња негативна стопа. Каква је политика била најбоље се може видети на примерима да су се људи одрицали очевине и дедовине ради дечјег додатка. Дакле, друштво је награђивало одрицање од узајамне љубави, поштовања, међусобног помагања и издржавања, а све ради бриге о радном човеку.

Постављени циљ „треће дете“ се не остварује, јер на сваком кораку родитеље срећу бројни проблеми који дестимулативно делују на рађање. Постојећи прописи о заштити трудница и породиља, здравственој заштити трудница, породица и новорођенчади, друштвеној заштити деце, образовању, пензијском и инвалидском осигурању, пореском систему, стамбеној изградњи, социјалној заштити не дају позитивне резултате. Економска независност породица не постоји, оне зависе од минималних зарада које се нередовно исплаћују.

Дечји додаток представља симболично признање које се исплаћује са закашњењем те не представља никакву помоћ породици. Накнаде које се исплаћују трудницама и породиљама су такође симболичне и нередовно се исплаћују. Образовање и васпитање преко постојећих институција је маргинализовано, а знања и способност која се „стичу“ у школи готово су непримењива у процесу радног ангажовања. Стамбена изградња, саобраћај, регионални развој и информисање такође значајно утичу на наталитет и значајно су допринели стању породице и наталитета.

Породица треба да постане темељ друштва. Овај програм има за циљ да поврати углед и значај српске породице, како би јака и стабилна породица постала извор свих умних, моралних, слободарских, способних и хуманих појединаца за стварање народног благостања. Овим програмом се нуде мере из области економског живота, фискалне политике, образовања, заштите здравља, дечје заштите, брака и породичних односа, информисања, стамбене изградње, саобраћаја, комуналне инфраструктуре и равномерног развоја подручја, које би требало да допринесу заштити породице и подизања наталитета.

1. Породица мора да буде што независнија од деловања државе. Егзистенцију и материјална добра породица мора сама да обезбеђује, па је потребно створити амбијент како би способности, капитал и предузетништво могли на тржишту да остваре одговарајућу сатисфакцију. Што се сеоских домаћинстава тиче мораће се укинути сви лимити у погледу величине земљишног поседа.
2. Обезбедити стабилност прихода чланова породичног домаћинства. Запослени чланови породице морају имати гаранцију да се њихов рад налази на тржишту и да су у прилици да, сходно својим способностима, остварују адекватну плату или зараду.
3. Мисија сваког брака и породице је подизање потомства. Онолико колико је овај догађај важан за породицу једнако је важан и за државу. Да би се повећао natalitet, у појединим земљама врло упечатљиво обележавају тај дан, како симболичним мерама тако и значајном помоћу. Поред породичног одсуства, обиласка патронажних служби, деџег додатка, бесплатног лечења и лекова, јефтине деџе хране и одеће, значајних пореских ослобођења у првим годинама живота, у свакој јединици локалне самоуправе треба формирати фонд детета који би делом из буџетских средстава, делом путем спонзорства и донација, традиционалним аукцијама и другим манифестацијама обезбеђивао средства за симболично обележавање захвалности поводом рођења и поклон пакетима значајније помогао родитеље.
4. До 15 година живота детета треба признати право на деџи додаток без обзира на материјални положај и приход родитеља. Износ треба прилагодити узрасту детета јер су потребе различите у зависности од година живота. Од 15 до 18 година деџи додаток треба условљавати само школовањем детета. Рођена и усвојена деца морају имати иста права. Средства за деџи додаток треба да се обезбеде у буџету државе а јединице локалне самоуправе треба само да раде поверени посао. Право на деџи додаток могу користити само деца наших држављања који су пописани.
5. Све трошкове породице намењене образовању и васпитању деце, и здравственој заштити деце, одећи, обући, храни за новорођенчад итд. треба признати у трошкове који не улазе у основу за опорезивање, а основица се смањује; најмање за 30% за свако дете до 2 године живота, за дете од 2 до 15 година најмање 15% а за свако дете старије од 15 година по 10% уколико се школује. Овим пореским олакшицама не дира се у постојећа пореска ослобођења за сваког издржаваног члана домаћинства.
6. Чињеница је да су многе породице усмерене на обезбеђење индустријске хране за одојчад. Предузећа која производе ову храну морају бити под најстрожијом контролом квалитета и здравствене исправности. Ти производи морају бити ослобођени пореза на промет, а предузећа која их производе за добит коју остваре из те производње неће плаћати порез на добит корпорације.
7. Обезбеђење одеће и обуће за децу представља високу ставку у породичним буџетима. Потребно је организовати контролу промета тих артикала јер не мали број предузећа под наводно деџим бројевима продаје гардеробу за одрасле, чиме избегава порез на промет. Одећу и обућу за децу треба ослободити пореза на промет, а произвођаче дела пореза на добит корпорације.
8. Када су у питању деца не сме бити никаквог ограничења и оправдања што лека нема и није доступан родитељима. Лекови за децу до 15 година се не плаћају, њихова цена се надокнађује установама и апотекама из буџета, а држава је гарант њиховог обезбеђивања.
9. Патронажну службу треба тако организовати да дете до 2 године старости буде под непрестаном контролом стручних кадрова. Најмање једном месечно, према унапред заказиваним терминима, родитељи морају децу до две године старости доводити на редовне контроле без обзира на здравствено стање детета. Уколико родитељи не дозвољавају преглед и контролу детета прекршајно их кажњавати. Вакцинисање и систематске прегледе треба много ефикасније спроводити у обдаништима и школама. Мора се водити посебно рачуна о здравственим специфичностима појединих подручја где патронажне службе морају превентивно деловати по налозима завода за здравствену заштиту. Здравствене екипе морају бити у обдаништима и школама неколико пута месечно ради контроле хигијенских и осталих услова неопходних за здрав боравак деце тог узраста.
10. У зависности од специфичности појединих средина, потребно је организовати рад установа за смештај деце предшколског узраста. Брига о деци док су родитељи на послу заслужује посебну пажњу. Цену боравка деце предшколског узраста мора одређивати и контролисати локална самоуправа и према критеријумима материјалног положаја родитеља субвенционисати. Уколико се тим послом баве физичка лица треба им омогућити бесплатно коришћење просторија за боравак деце. Поред контрола санитарних и смештајних услова, потребне су и контроле програма васпитања и едукације деце која су смештена у предшколске установе.
11. Рађање, подизање и васпитавање рођене или усвојене деце је основна мисија сваког брака. Издржавање, васпитавање и подизање деце, имовински однос и издржавање супружника после развода су, свакако најболнија питања сваког брачног бродолома. Решавање ових питања мора бити далеко ефикасније јер одуговлачење само продубљује поремећене односе супружника, а уколико постоје и деца из тог брака врло неповољно се односи на њихов будући живот.
12. Старатељство породица над малолетном децом, уколико се обавља истовремено и са заједницом живота са малолетним штићеником, мора бити стимулисано пореским ослобађањем сличним као и за рођену или усвојену децу.
13. Сва донаторства и спонзорства у установе за смештај деце треба ослободити свих пореских обавеза у неограниченом износу.
14. Локална самоуправа, уз помоћ државе, мора да обезбеди средства за бесплатан градски превоз мајке деце до две године живота, мајке која је родила троје и више деце као и свој деци до 18 година старости. Деца са сеоских подручја морају имати апсолутну предност у обезбеђењу бесплатног превоза. Пуним пореским ослобађањем правних и физичких лица која превозе ове категорије грађана битно се смањују трошкови.
15. Чињеница је да се многи туристички капацитети на планинама и језерима користе само неколико месеци у години, током сезоне. Потребно је, бдрењеним мерама, омогућити боравак школске деце у тим објектима у вансезони. Власнике тих објеката треба ослободити свих пореза за услуге у вансезони и уз већ постојеће попусте за превоз омладине трошкови боравка деце се знатно смањују.
16. Собзиром да најмање 1/4 популације чине деца потребно је програме државних медија прилагодити њима. Преко образовних и културних програма за децу стално ћемо потенцирати традиционалне вредности српске породице, православље, наше манастире, наше природне лепоте и значајне догађаје из историје српског народа.
17. Познато је да нешто што представља тзв. ваннаставне активности више не постоји. С друге стране, деца су све више препуштена штетном утицају улице. Да би се смањило штетно дејство тог непријатеља породичног васпитања потребно је упорно радити на новим средствима

ма за анимацију деце и омладине. Очигледно је да су то спорт и сви облици стваралаштва, зависно од афинитета и склоности деце. Потребно је све институције и сва лица која се баве анимацијом деце стимулисати и обезбедити им услове за овај важан посао.

18. У општинама или деловима општина са негативним natalitetом, жена која је родила три детета или више, очувала их и васпитала, урадила је најзначајнији државни посао и зато јој, када наврши 60 година, припада национална пензија. Жена усвојилац под истим условима може остварити наведено право. Та пензија се не урачунава у пореску основицу.
19. Запослена жена и мајка мора имати посебну заштиту на раду. Накнаде због одсуствовања запослене жене са посла због одржавања трудноће или неге болесног детета не смеју бити поражавајуће по жену и породицу. Накнада мора бити у висини износа зараде и од првог дана се мора исплаћивати на терет организација које спроводе здравствено осигурање. Запослена жена-мајка за свако рођено или усвојено дете над којим има старатељство има право на увећање годишњег одмора у трајању најмање 10 дана за децу до 3 године живота, односно 5 дана за децу од 3 до 15 година живота. Ту накнаду зараде због увећаног трајања годишњег одмора послодавцу надокнађује надлежни орган локалне самоуправе који обавља државне послове бриге о деци.
20. Урбана породица, у нас, станује у простору просечне величине од око 55 м². То су откупљени друштвени станови у вишеспратницама или породичне зграде са једним или два стана. Наша традиционална породица, са јаким израженом потребом за широким простором, ка-

да се нађе у стамбеном простору од 55 м² не може задовољити ни најосновније потребе. Нашем духу и менталитету одговара велика породица са неколико генерација на окупу, унутар једног домаћинства, као и јако изражен осећај и потреба за својином. За нашу породицу је потребно урбанистичким стандардима предвидети изградњу породичних стамбених зграда са два до три стана и већим кућним плацем. Такав објекат омогућава да најмање три генерације слободно и комотно живе у заједничком домаћинству, што подразумева снажну породицу, јако изражен родбински осећај и пружа много практичних предности. За најмању децу обезбеђено је током целог дана чување и пристојно васпитање, а за најстарије брига деце. На тај начин се смањује брига родитеља, притисак на обданишта, кућну негу и домове за старе.

Да би се ојачала породица, као најјачи ослонац нашег друштва, потребно је стимулисати изградњу оваквих породичних објеката. По обављеној категоризацији грађевинског земљишта, уз минималне накнаде, а за поједине категорије становника и бесплатно, треба доделити грађевинске парцеле уз услов да се гради објекат који ће задовољити већ наведене захтеве у погледу габарита и величине грађевинске парцеле. Сви уплаћени прикључци приликом добијања дозвола за градњу, морају бити обезбеђени најкасније у року од 6 месеци од добијања дозволе. Грађевински материјал мора бити ослобођен пореза на промет. Посебним прописима утврдити да је изградња вишеспратница изузетак. У пројектовању насеља посебну пажњу обратити на изградњу паркова и уређених простора за игру и обављање спортских активности деце.

КОНТРОЛНА ФУНКЦИЈА ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ

Др Шешел: „5. октобар је пуч који је испровоцирао режим својим неодговорним понашањем. Не сви унутар режима, ми српски радикали се нисмо неодговорно понашали, ми смо већ у изборној ноћи признали изборне резултате. Ако се сећате, ми смо први саопштили како стоје ствари на бирачким местима”

Водитељ: Добро вече драги гледаоци Радио телевизије „Сантос“. У овој специјалној емисији у ванредном термину обележавамо вруће политичко лето у Србији. Оно је посебно вруће јер ми је вечерас задовољство и част да у нашем студију поздравим др Војислава Шешела, лидера Српске радикалне странке. Добро вече, господине Шешел.

Др Шешел: Добро вече.

Водитељ: Добро дошли на телевизију „Сантос“.

Др Шешел: Боље вас нашао.

Водитељ: Посебно вам се захваљујем што изборну кампању почињете са овога места, учинили сте нам посебну част.

Др Шешел: Мени је задовољство.

Водитељ: Господине Шешел, трка за председника Србије је почела. Међутим, историјски гледано, само кандидовање је својеврсно стремљење у сопствену пропаст. Од Карађорђа па до данас, ниједан владар Србије српског порекла није завршио мандат или га је несрећно завршио. Или су га убили, или је абдицирао, или су га прогнали, или су као ови последњи испоручени. Да ли је то резултат традиције несрећне везе између народа и власти или је нешто друго

Др Шешел: Ви рекосте да ниједан владар мандат није окончао природним путем. Знате, ми смо имали веома кратке периоде какве такве демократије у нашем државноправном развоју протеклих 200 година. Када имате монархију ви немате законског пута да мењате шефа државе, само морате да га убијете ако је лош. Код нас су се смењивале династије, једна другу су прогониле, убијали се међусобно њихови припадници итд. Карађорђа је убио Милош Обреновић, односно Карађорђе је убијен по налогу Милоша Обреновића. Међутим, онда је следила освета. Књегиња Персида, мајка кнеза Александра Карађорђевића, организовала је убиство кнеза Михајла Обреновића у Кошутњаку. Па је 1903. године убијен последњи Александар Обреновић да би се Петар Карађорђевић довео на престо.

Дакле, доста је тих ликвидација наших суверена, монарха, шефова држава обављено на тај начин јер није се другачије могла извршити смена. Када имамо демократију то значи да имамо и републику. Демократија без републике је фелерична. Она може да се израђује као на пример у Енглеској, али је фелерична. Чим је један ван устава, ван закона, чим један не подлеже закону, чим је један вечан док му траје живот траје му и власт. Није доследно проведено основни демократски принцип да су све функције у држави под равноправним условима свима доступне и да нико не може да се роди са привилегијом. Принц се рађа са привилегијом. Због тога ја тај период монархије не бих третирао на идентичан начин као период републике. Међутим, ми праву републику имамо тек од 1990. године. Оно што смо имали од 1945, или 1946. до 1990. године била је комунистичка диктатура, аутократија. То није типични републикански облик, јер република подразумева демократију.

Међутим, република је толико леп термин да му прибегавају и они који су непријатељи републике и демократије. Ако читате Хегела, иако је Хегел био монархиста, он монархији

супротставља републику. Хегел је велики филозоф, апологета немачке државе. Дакле, политичкоправна теорија по том питању је сасвим јасна.

Оно што смо имали у време Титове деспотије, у време комунистичке диктатуре, није демократија, представља крајњу негативну демократију. Од 1990. године ми развијамо демократију, али са тешком муком. Ми немамо ни данас развијену демократију. Ми имамо у протекле две године велики пад у демократском развоју. И раније је све ишло лоше, сећате се са каквом муком је власт пристала 1990. године да се уведе вишепартијски систем. Како су прогонили наше прве тек формиране политичке партије у оно време. Па онда знамо како је та демократија са великим тешкоћама развијана кроз институције система. Како се парламентаризам батргао у различитим мукама. Трпео порођајне болове, фелере различите показивао итд. И имамо ово што се десило 2000. године, једна дубока економска, политичка и социјална криза је створила огромно незадовољство у народу. Десиле су се велике промене власти, али промене нагоре.

Претходни председник је завршио свој мандат на уставом прописан начин, нико га није терао да иде годину дана рани-

је на председничке изборе. Није морао. Председнички избори су се могли заказивати тек 2001. године, негде на лето када му истекне четворогодишњи мандат. Он је лоше проценио, о Милошевићу је реч, он је лоше проценио своје шансе. Изашао на превремене председничке изборе и изгубио. Оно што се после губитка власти са њим дешавало је крајње проблематично. На власт су дошли најгори па сматрали да им је све дозвољено и да могу да се свете политичким противницима. Ја не могу да оправдавам Милошевићеве поступке из разних фаза његове власти, али оно што је према њему урађено није само акт према Милошевићу него према целом српском народу, српској држави, српској државотворној идеји и демократским принципима.

Ако се шеф државе огрешио о демократске принципе док је био на функцији, онај ко долази после њега чини акт, стари класични акт владарске милости, односно акт председничке аболитије па каже, ако се већ није огрешио неким убиствима, најтежим кривичним делима за све оно што је било, једним потезом се ослобађа одговорности. Тако је амерички

ламенту нису они које је натрод тамо изабрао него неки други. Дobar део оних за које је народ сигурно гласао, који су предводили листу, Коштуница је био носилац листе и избачени су из парламента. Дакле, то је формални легитимитет који је стечен на изборима 2000. године. Суштински легитимитет је изгубио цели ДОС, све досманлијске партије. Јер када данас кренете кроз Србију, кроз сва места у Србији, села градове, било где видећете да је ДОС изгубио сваки ауторитет, сваку популарност, да је народ огорчен, престрављен ситуацијом коју је произвела досовска владавина. Што значи суштински они данас немају никакав легитимитет.

Сетите се 2000. године када је ДОС победио на савезним изборима, на председничким савезним и на парламентарним освојио велики број гласова, али није имао апсолутну већину. Ми који смо тада били у влади пристали смо одмах на ванредне изборе иако смо могли још годину дана да кажемо нећемо изборити народ нас је бирао на четири године. Али смо рекли очигледно се променило расположење народа, суштински легитимитет је изгубљен, идемо на превремене изборе. То се ра-

председник Форд, иако је Никсон тешко повредио амерички Устав и законе у афери Вотергејт, чим је дошао на власт дао аболитију Никсону, јер је спасавао част државе.

У овом случају, Милошевић је ухапшен на један бруталан начин. Прво су покушали криминалцима да га ухапсе, да искористе криминалце, па када то није успело, онда су послали специјални одред полиције. Он је стрпан у Централни затвор али се није знало због чега. Прво су га ухапсили па су му онда измишљали кривицу и нису могли да нађу ништа конкретно, ништа опипљиво. И потом га испоручили Хашком трибуналу. То је највећа срамота у целокупној досадашњој историји српског народа. Веће срамоте нисмо имали, и то на Видовдан се та срамота одиграла.

Садашња власт није демократска, она није ни легална ни легитимна. Да погледамо како. Она није легитимна јер не одговара вољи народа и у формалном и у суштинском смислу. У формалном смислу није легитимна јер народ је за њу гласао 2000. године, то је чињеница коју ја не оспоравам. Међутим, они су променили састав Народне скупштине и сада у пар-

ди у свакој демократској земљи, у Италији, Француској, у Немачкој. Владајућа партија изгуби локалне изборе, одмах мора, то представља њену моралну обавезу, и одмах то ради, расписује парламентарне изборе. Променио се однос снага, проверава се како то сада стоји народно расположење и према томе се прилагођава Народна скупштина. А што се тиче легалитета, такође је ова власт изгубила легалитет, она је кршила систематски Устав и Уставни суд годину и по дана нисмо имали, крше се закони, поготово изборни закон као један фундаментални закон у сваком политичком систему, крши се скупштински Пословник. Власт нема ни легитимитет ни легалитет. Тамо где нема легитимитета и легалитета власти, сигурно нема демократије.

Водитељ: Др Шешел, свакако је ово тема и ово све што сте рекли је нешто што ће обележити ову емисију, значи ваша оцена комплетног садашњег стања. Али ја бих се још мало вратио, искористио прилику што сте ви у емисији и вратио мало уназад. Кад год разговарам са политичарима о тој некој теорији новије српске политике када је посматрамо од Другог

светског рата сви говоре о периоду до 1990. године као периоду Јосипа Броза, и период који сте ви обележили као развој демократије. Међутим, бојим се да се губи из вида један период од смрти Јосипа Броза до 1990. године. Тај период се не може тек тако заобићи. Многе су се промене ту десиле, а мислим да и ваше политичко ангажовање тада почиње, наравно под тешком тортуром. Како бисте ви окарактерисали тај део развоја демократије.

Запад нам не жели добро

Др Шешел: Иако сам ја у том периоду осуђен на осам година затвора због необјављених текстова које ми је полиција у фиоци запленила, акташни на пример, иако ми је седам књига забрањено у то време, иако нигде нисам могао да се запослим, апсолутно нигде, иако сам покушавао, имао сам највише могуће квалификације, тај постпозитивистички период био је блажа фаза комунизма у односу на чисти титоизам на време до Титове смрти. Јер оно зашта су мене осудили на осам година и пустили после годину и десет месеци из затвора, док је Тито био жив осудили би ме на 15-20 година и не би ме пустили пре времена, јер не би значили ништа протести у земљи и у свету истакнутих интелектуалаца, демократски оријентисаних људи итд.

Дакле, без обзира на то тешко страдање које сам претрпео у оној деценији после Титове смрти, ја не мислим да је тада било горе него у време Титово. То је период ослобађања лаганог, постепеног. Сетите се, 1991. године је већ суђено Гојку Ђоги за књигу „Вунена времена“, за књигу песама, међутим и Ђоги није провео пуну годину дана у затвору. Дакле, већ се ослобађала атмосфера, већ су људи дизали главу, гледали својим очима и власт репресијом није успевала да сузбије слободарски дух. И ми бисмо се лако отарасили комунизма да нисмо имали Југославију. Југославија је права гробница српског народа. Да 1918. године Србија није ушла у Југославију, да је формирана Велика Србија, што је био план најистакнутијих српских државника, ми бисмо лакше поднели слом комунизма, можда комунизам не би код нас никад ни победио. Вероватно не би, сигуран сам да не би. Комунизам је код нас имао шансу да победи управо зато што је постојала Југославија, иначе никако није.

Друго, да није Хрват био на челу комунистичке партије, да је био неки Србин, та комунистичка партија не би водила изразиту антисрпску политику. Комунистички диктатор је био Хрват због тога је водио антисрпску политику. У Кини су на власти комунисти, али не воде антикинеску политику. У Вијетнаму су на власти комунисти, али воде изразито провијетнамску политику. Само су нашу комунисти водили антисрпску политику. И то је наша трагедија што нисмо могли 1990. године, на пример, у целој држави расписати изборе за уставотворну скупштину на вишепартијском принципу, променити Устав и успоставити демократију ако смо већ заглибили пола века у комунистичко ropство. То је та наша трагедија.

Наша демократија се с тешком муком развијала ових 12 година и због дејства субјективног и објективног фактора. Људи који су били на челу државе нису много полагали на демократске принципе. Њима је демократске поступке требало изнудити и они су постепено изнуђивани. А и било је тешких огрешења о демократију и прогона опозиције, медијске блокаде итд. Свега тога је било. Међутим, 2000. године на власт долазе најгори титоисти. Погледајте структуру људи који су дошли на власт 2000. године. Велики број њих, оних који су нешто старији, дакле старији од 40 година, већ раније су били експонирани као титоисти, као прогонитељи слободномислећих интелектуалаца, као комунистички тирани у правом смислу речи. И они су пали са власти због своје догматске комунистичке ригидности, због аутономаштва у Војводини које је имало изразито антисрпски призвук итд. И одједном једна бујица која се десила, једна космичка катакл-

изма доводи тај муљ са дна реке на површину. И овде две године тај муљ води главну реч. И то је могло да се деси у једној толикој пометњи, социјалној кризи, безнађу које је захватило наш народ.

Међутим, муљ не може дуго да остане на површини. Вода се смири, муљ поново иде тамо где му је место, ми смо управо у таквој фази, овај досманлијски муљ враћа се на дно, а оно што је здраво у српском народу, политички здраво, избија на површину. И можете да видите свуда у Србији да нагло расте популарност Српске радикалне странке. Одмах се можете запитати зашто је то тако. Било је фаза када се наш народ на нас љутио, када је псовао нас српске радикале. И када се љутио на нас осећао нас је као своје. Нисмо се огрешили о његове интересе, нема ниједне криминалне афере иза нас, нема никаквог нечовечног поступка. Иако су свашта покушавали ови досовци да нам припишу, народ је видео и док смо оно мало времена били на власти, непуне две и по године, покушавали смо, неке ствари смо поправљали, неки се помак осећао. То није било довољно брзо како је народ очекивао и како је народ желео, али народ сада види нема нигде умешеног па обешеног, нема ништа од ових лажних обећања са Запада, нема шест милијарди долара бесповратне помоћи. Запад нас још више упропашћује, западни агенти, западни квислинзи не воде политику у интересу нашег народа. И сада је једно ново прогледавање, једна нова консолидација патриотског духа. Неће наш народ да трпи вечито понижења. Затим, свест да нам нико споља не може поправити унутрашњу ситуацију. Свест да нам Запад не жели добро. Свест да су ови који су сада на власти крајње неспособни, да су користољубиви, да су огрезли у криминалу и слично. Сазрело је да се власт мења и то још темељитије него што је мењана 2000. године.

Водитељ: Драги гледаоци, 510-333 наш редовни телефон, претпостављам да имате шта да питате др Шешела. Моје питање јесте у контексту онога што сте управо мало пре говорили са визуре политичке теорије, како бисте ви оценили 5. октобар 2000. године. Да ли се ради о пучу, о револуцији, ерупцији народног незадовољства или неким сасвим...

Промењен однос снага

Др Шешел: 5. октобар је пуч који је испровоцирао режим својим неодговорним понашањем. Не сви унутар режима, ми српски радикали се нисмо неодговорно понашали, ми смо већ у изборној ноћи признали изборне резултате. Ако се сећате, ми смо први саопштили како стоје ствари на бирачким местима. Наш изборни штаб је најбоље функционисао. Социјалисти су погрешили што одмах нису признали те изборне резултате. Ишао би други круг, Коштуница није победио у првом кругу, тек трећом одлуком Савезног уставног суда њему је намештена победа у првом кругу, он није освојио више од 50% гласова. Ишао би други круг, победио би Коштуница сигурно у другом кругу, јер би тек онда еуфорија кренула, Милошевић је требало одмах да му честита и не би било пуча. Ствари би кренуле својим током, Коштуница би постао председник, конституисана би била Савезна влада, вероватно не би ни СНП напустио своје савезништво са социјалистима, ко зна која би ту била комбинација Савезне владе, али вероватно много веће разигравање утакмице мешање карата итд.

И друго, ишли бисмо на ванредне изборе у Србији, очигледно се променио однос снага, ми смо већ саопштили да смо за ванредне изборе, без обзира што добро нисмо проишли на тим савезним изборима. Пуча тада не би било. Међутим, многи људи из режима су иритирали народ непризнавањем изборних резултата, осионим понашањем, и то незадовољство је прокључало. Српски непријатељи, српски издајници и мафија су искористили ту ситуацију и кренули у пуч.

У пучу се видело да су неки полицијски генерали постали много пре тога страни агенти, неки армијски бивши генерали су такође постали страни шпијуни, мафија је врбована да ра-

ди на промени режима, мафија је довела на власт садашњу структуру у влади Србије кључне људе. Они су то признали својим исповестима после 5. октобра, они су се хвалили својим познанством са разним мафијашима, поготово са овим Станком Суботићем Цанетом који је кључни балкански краљ дуванске мафије, који је најбогатији међу свима њима и огрезао у многа убиства и ликвидације. И они су постали заробљеници мафије. Они глуме да воде борбу против криминала а нису у стању. Како могу водити борбу против својих пријатеља и штићеника. Кога год они да изведу на суд пропеваће, причаће све што зна из ранијег периода дружења, помагана итд. Како је онда ту могућа борба против криминала? Ко може да води борбу против криминала, само онај ко се никад није мешао у мафијашке послове. А знате ли који су то људи на данашњој српској политичкој сцени? Само за српске радикале убеђен сам можете се заклети да никад нису били умешани ни у какве мафијашке послове. Отуда оволика наша слобода, отуда оволика наша храброст да свима све

лансирају преко режимских телевизија сведоче да је то финансирао овај „Геј 17 плус“, јер сви кажу да Лабус најбоље стоји. Крените мало кроз Србију, крените мало кроз Зрењанин, питајте људе на улици, веома су ретки људи који су за Лабуса, а где онда они налазе те анкетирани грађане. Нема их. Ко озбиљан, ко нормалан у овој земљи може да буде за Лабуса. Такав не постоји. Према томе, то су све измишљотине, те измишљотине ће на изборима бити врло ефикасно демантоване.

Водитељ: Када сте већ споменули господина Лабуса, интересује ме кога сматрате својим највећим противкандидатом и која је то у ствари опција која вама прави противкандидата.

Др Шешељ: Не знамо још ко ће се кандидовати. Ја знам да ће сутра Српска радикална странка да преда сву потребну документацију за моје изборе, прикупљено је 13.500 оверених докумената са потписима грађана који подржавају моју кандидатуру. Сада је то веома тешко јер се сваки потпис оверава у суду, знате то је већ једна препрека за неозбиљне странке, то само озбиљне странке могу да савладају које има-

саспемо у лице. Против нас су понешто измишљали сада су и то престали. Сада су дигли руке. Само нас нема нигде у медијима, да нас забране да се не чујемо нигде. То је суштина.

Водитељ: Господине Шешељ, да се вратимо председничким изборима, на то нас враћају и питања наших гледалаца. Данашње анкете вам не дају превелике шансе. Колико верујете у испитивање јавног мњења и објективност маркетиншке агенције, ево само и питање Марковића из Зрењанина зашто излазите на председничке изборе када знате унапред да нећете добити више од 4% гласова. Вероватно последица ових анкета.

Др Шешељ: Ево погледајте сва истраживања јавног мњења у протеклих 15 година. Увек су слагали јавност у погледу популарности српских радикала, увек. Па како онда да им верујемо. Код нас нема озбиљних стручњака који се баве истраживањем јавног мњења, можда би их било не могу да дођу до изражаја. Код нас се истраживањем јавног мњења баве највећи дилетанти и неморални људи и они увек подешавају своје резултате жељи и вољи нарочито посла, односно онога ко финансира посао. Сва ова истраживања јавног мњења која се

ју инфраструктуру. Већ ови кукају који су се раније најављивали као кандидати, а немају озбиљну партију, не могу то да ураде. Тога има у новинама, могли сте да видите. Ми још не знамо ко ће бити противкандидати. Ако Мирољуб Лабус и Војислав Кошћуница буду кандидати, моја политичка борба ће се на њих двојицу концентрисати. Што се тиче других евентуалних кандидата ја немам разлога да са њима улазим у неке политичке сукобе. Мени не сметају.

Водитељ: Сматрате ли да су председнички избори, тј. редослед потеза што иду прво председнички избори добри за државу. Било је предлога да прво треба сачекати усвајање Уставне повеље, па републичке уставе ускладити са Уставном повељом, па после тога расписати изборе на свим нивоима. Сматрате ли да је ово погрешан редослед?

Противуставна повеља

Др Шешељ: Не, ово уопште није погрешан редослед, требало је одмах расписати изборе на свим нивоима. Шта значи та Уставна повеља, где она има уставно утемељење, у са-

дашњим уставним текстовима нема. Рад на Уставној повељи је противуставна работа. И ту је Војислав Коштуница прегазисо Савезни устав у који се заклео. Не знамо ни да ли ће бити донешена та Уставна повеља, ни како ће изгледати и да ли ће требати нешто да се прилагођава у текстовима устава федералних јединица. Зашто онда разговарати о Савезном уставу или о републичком. Мислите ли да садашњи републички парламент може да донесе Устав, није ни легалан ни легитиман. То смо разјаснили. Како сада он да доноси Устав, тај ће Устав бити у старту веома фелеричан, много више фелеричан него ранији уставни текстови из 1990. и 1992. године. Хоће ли бити легитимни – неће. Што би онда садашњи састав то доносио. Је ли легалан и легитиман савезни парламент – није више. Тамо се свакаква чудеса дешавају. Тамо имамо две године фалсификовања резултата гласања за поједине законе. То установљавамо на лицу места, хватамо их у лажи, 67 присутних они кажу 71 итд. То непрекидно чине, питање је да ли је иједан закон изгласан у Савезној скупштини оном већином гласова који прописује Устав.

Водитељ: Када смо већ споменули повељу, колико верујете у будућност заједничке државе овако осмишљене Србије и Црне Горе и какви су ваши предлози у том смеру.

Шта нам кроји Солана

Др Шешел: У даљој историјској перспективи ја искрено верујем у јединствену државу целог српског народа. Дакле, јединствену државу која ће обухватати данашњу целу Србију, укључујући Косово и Метохију и Црну Гору и Републику Српску и Републику Српску Крајину, могуће и Македонију. Ја искрено верујем у такву државу. Ми српски радикали никад нећемо признати окупацију Републике Српске Крајине и убеђени смо да ћемо кад-тад повратити српску Далмацију, српски Дубровник, српску Лику, српски Кордун, српску Барану, српску Славонију. Да ћемо кад-тад ослободити целу Републику Српску и желимо да се сачува јединствена држава Србије и Црне Горе. Она је сада бачена под ноге. Искључиво је препуштено западним силама да одлучују да ли ћемо имати заиста заједничку државу и како ће она бити дозирана. Али је најгоре у свему томе што нама Солана кроји државу која никако неће моћи самостално да функционише. И непрекидно ће бити неопходно ангажовање неких страних посредника гувернера, емисара попут Солане. Увек ће неко долазити са Запада да нам соли памет и да пресуђује у међусобним споровима политичких гарнитура из Србије и Црне Горе. То је смишљено да би НАТО управљао нашом војском и нашом дипломатијом.

Водитељ: Миље српске политичке сцене су постале политичке афере и скандали. Јесу ли оне последице неискства нове демократске власти или је то производ смишљених политичких акције са одређеним циљем.

Др Шешел: Није то проблем неискства, има много искусних људи. Погледајте Душана Михајловића, он је био високи функционер УДБ-е у оно старо титоистичко комунистичко време. Па је био председник општине 80-тих година, па је био потпредседник последње комунистичке владе Србије. Па је био на власти пуне четири године у првом мандату Марјановићеве владе. Зар је он неисксан. Погледајте Небојшу Човића, он је био један од највиших функционера Социјалистичке партије, председник њиховог Градског комитета. Који су то неискусни. Они нису неискусни, него су неспособни и грамзиви, похлепни. То је њихов проблем. Они мисле да за две године треба да опљачкају Србију као што су комунисти за пола века Титове владавине. Комунисти су извлачили у Словенију, у Хрватску итд. Сетите се колико је фабрика само из Војводине извезено. Целих фабрика. Они за ове две године покушавају да се обогате, да што више парашчепају и вероватно ће многи од њих бежати ако их на време не ухватимо.

Водитељ: Када смо већ код афера, ова последња је сигурно доста уздрмала српску јавност као и оне претходне, не можемо

их одвајати, али како вама изгледа улога генерала Павковића у међустраничким обрачунима. Да ли његови поступци иду у прилог моралном и достојанственом лику српског официра или каљају образ овог најузвишенијег српског занимања бар некад.

Др Шешел: Генерал Небојша Павковић је изразито неморалан човек. Ако се сећате, ми српски радикали нападали смо га 2000. године зато што је учествовао на политичким промоцијама ЈУЛ-а, онда се приклонио Коштуници. Па је променио табор и прешао Ђинђићу и повезао се са сурчинском мафијом, са Драгољубом Марковићем власником Крмиво-продукта и са Љубишом Бухом Чуметом. То су главни сурчински мафијаша и он им је поверавао послове за војску и узимао огроман профит из тога, провизију. Павковић је велики пљачкаш. Павковић ће кад тад у затвор.

Међутим, у овој афери нису исправни ни Ђинђић ни Коштуница. Биро за комуникације Владе Србије се бавио прислушкивањем, ја то знам поуздано, ја сам то саопштио јавности у септембру 2001. године након убиства Момира Гавриловића. И рекао сам да прислушкују и Коштуницу. Поднели су кривичну пријаву и ево већ годину дана никако да ми закажу суђење, још ни истражне радње нису завршене, боје се тог суђења. Знају поуздано и говорио сам у јавности где су још седишта са којих се илегално прислушкује, то не ради класична УДБ-а, то ради извесна парополција. Чак имају опрему и уређаје за прислушкивање и сурчинске мафије.

Друго, ни Коштуница ту није чист. Како смеју његови саветници да се мешају у војна питања. Председник Републике може да има цивилне саветнике у свом цивилном кабинету, у војном кабинету мора да има искључиво официре, не сме ниједна страначка личност да буде и ниједан цивил. Код Милошевића је тако било. Милошевић је имао цивилни кабинет, имао је војни кабинет и никада на састанке у исто време није позивао цивиле и војнике, није позивао политичаре и генерале, и код Лиљића је тако било. И код Ђосића, и Ђосићеви саветници су себи давали много права, али се нису мешали у војна питања. Сада Коштуница окупи своје саветнике и позива генерале да реферишу. Е ни то не може. Коштуница је неспособан и није дорастао Ђинђићевој покарвености, наравно.

Водитељ: Управо питање, данас се, др Шешел, често говори о појму центар или центри моћи. Где је та централна моћ данас. Неки кажу да је у скупштинској већини, неки у Влади и премијеру, неки опет у полицији. Ко данас влада Србијом?

Народ је огорчен

Др Шешел: Централна моћ је у америчкој амбасади у Београду. Србијом влада амерички амбасадор Вилијам Монтгомери. Сви иду њему на поклоњење, сви му љубе руку, неко онако сочно да све одјекује од тог пољупца, а неко стидљиво. Коштуница стидљиво, а ови из Републичке владе, Ђинђић и компанија, онако сочно, поносно. Он влада Србијом и он Србију уништава. Ми се из тих канџи морамо искобелати како знамо и умемо што пре. Видите шта су радили, данас сам чуо, смедеревски Сартид иде у стечај. Замајавали су јавност прво да улазе у велике пројекте, у откуп, у куповину. Појављује се америчка фирма индустрије челика која ће купити Сартид. Ма неће, сада ће га у стечају обезвредити, па ће га добити за багателу, добиће га скоро бесплатно, а маса наших радника ће бити отпуштена. То је суштина. То је судбина свих предузећа у Србији.

Видите шта раде са овом фабриком уља Дијамант у Зрењанину. Нећу ја да браним директора Дијаманта, бавио се он неким мутним радњама својевремено. Пуштао је велике количине уља на црно тржиште. Још док сам ја био потпредседник Владе прозивали смо га више пута, два пута је министар трговине Зоран Красић подносио и пријаве против њега итд. Па је то уље одлазило на Косово Шитгарима, одлазило у Босну и Херцеговину, Македонију, ко зна где је све ишло. Ишло и на црно тржиште по Србији. Међутим, ово што они

сада раде и њему и Дијаманту то је да се што већи хаос створи у Дијаманту, што већа криза како би неко други шчепао тај Дијамант. Неко из ДОС-а или неки странац итд., али за багателу. То је суштина приватизације коју проводи ДОС у целој Србији. ДОС је у Крагујевцу затекао 30.000 запослених радника. Знате ли колико данас има, после непуне две године, свега 8.000 и даље ће отпуштати. Је ли то та економска политика коју су обећавали народу 2000. године. Погледајте им програм с којим су изашли на изборе, ништа од тог програма није остало.

Замислите да смо ми док смо били у Влади Србије тако отпустили 22.000 радника у Крагујевцу, нас би линчовали. Нас би појели, побили. Замислите да смо ми рекли да иде Сартид под стечај. Ми смо покушали директора Дијаманта да доведемо у ред, али није нам пало на памет да га хапсимо. Замислите да смо правили хаос у Дијаманту који једини можда успешно послује у целом Зрењанину. Изашао би цели Зрењанин на улице, је ли тако, не би смели да се појавимо. Ми смо хтели да га спречимо да једна количина уља иде на црно тржиште и слично, али нисмо хтели да ометамо производњу, да ометамо фабрику. Ако је једном нешто приватизовано по оним старим законима, нисмо хтели да отимамо. Није случајно што је 1994. године донесен, на Ђинђићев предлог, закон о повратку у пређашње стање када је извршена она приватизација по закону Анте Марковића. Тада је велики број фабрика у Србији приватизован, радници су махом преузели акције, а онда се све вратило у првобитно стање. Сада видимо шта је била намера. Сада они јадикују што су многе фабрике приватизоване па радници добили 60% капитала, сада би они то отимали. Чанак ми је признао у телевизијском дуелу који сам с њим имао на новосадској телевизији да је 50 милиона марака украдено у време приватизације Беочина. Они су 50 милиона марака јефтине продали беочинску цементару него што смо ми уговарали под санкцијама, блокадом итд. И то народ сада види, од истине се не може побећи. Народ је згрожен, огорчен, народ више никада за ове не може гласати.

Водитељ: Да поклонимо мало пажње нашим гледаоцима, посебно што су гледатељке у питању. Ружица из Мужне, да ли ћете ако дођете на власт укинути закон да жене раде до 58. године, предлог је доста позитивне...

Применити позитивна искуства Запада

Др Шешел: Ја мислим, то не може сада председник Републике да укида, ако Српска радикална странка постане владајућа партија, ако формирамо владу, онда ћемо иницијирати промену тог закона. Ми сматрамо да принципијелно жене и мушкарци морају бити изједначени. Што значи и жене и мушкарци да раде до 65 године. Али, можемо свакој жени, и не само да можемо него то желимо и то смо се залагали када је била расправа о Закону о раду, свакој жени на свако рођено дете признати по две године пензијског стажа. Тиме бисмо побољшали наталитет. Тиме бисмо подстакли жене да рађају.

А видите шта су сада урадили поводом тог подстицања наталитета, они су сада практично укинули дечије додатке. Сада мора човек неких 20, 30 докумената да прибавља да би стекао то право. Крајње рестриктивно га примењује. А ми бисмо на свако дете дали по две године, па жена која роди петоро деце одмах има 10 година радног стажа. Зашто да не. Је ли то најбољи начин да се подстиче рађање, наталитет. Знате, жене су физиолошки здравије од мушкараца, жене дуже живе. А само онај ко најтеже физичке послове ради, ко копа у руднику, а ако је реч о женама, дактилографкиње које куцају на писањој машини, то је посао који се пореди са рударским по тежини ако ради свих осам сати, заиста веома тежак посао, оне могу ако желе да оду раније у пензију. Други људи који раде на неким лакшим пословима желе што дуже да раде, што касније да оду у пензију. Јер многим се дешава, знате, када оду у пензију слабо се снају, некако изгубе неку нит животну, смисао живота пого-

тово ако су им деца одрасла, окућила се, ако су и унуци поодрасли, много пензионера већ умре у првој години одласка у пензију. А да су остали да раде не би умрли.

Е, сада, било је и оних који су гледали што пре да оду у пензију није им се никад ни радило него су хтели само да стекну пензију. Знате, то не може да се поднесе, било је ту доста фалсификовања здравственог стања, лекарских уверења и слично. Али, тешко је то сада и све ретроактивно испитивати. То нико не може да уради, могу да открију понеку аферу, али суштински је то сада већ непроменљиво стање.

Дакле, шта би требало тај закон да садржи – 65 година живота и за жене и за мушкарце у државном сектору. У приватном сектору то не треба уопште ограничавати. Ако човек може да ради са 90 година нека ради. Прима плату, значи не прима пензију боље за државу, а и даље плаћа допринос. Што да иде у пензију ако неће. Кажу неки али не ослобађа радна места за млађе, ма није ни то тачно. Питање је ако он оде у пензију да ли ће ико бити запослен на то радно место или како ће бити или ко ће бити запослен и све остало. Ништа то никоме не гарантује. Дакле, треба да применимо искуство које је испробано у неким земљама на Западу, Канади на пример. С тим да Канада има најразвијенији можда најбољи тај систем и пензијског и социјалног осигурања уопште и многе ствари би се могле применити.

Али, када је реч о државној служби онда 65 година је граница подједнако за све. Па онда жена рађа једно, двоје, троје деце што више деце више годна радног стажа у старту. То је оно што би било паметно. Знате ја сам свестан сада неким да се ово свидети неким неће, можда многим неће, али ја говорим рационално о овим стварима које треба суштински решавати. Не може никада нико бити апсолутно задовољан влашћу, али треба зато истерати власт на чистину, натерати је да буде поштена и да отворено говори о својим намерама. А не да народу једно обећава у предизборној кампањи, а да се сасвим супротно понаша када преузме власт. Што они народу нису рекли да ће ово да раде што данас раде. Што нису народу рекли како ће изгледати њихов Закон о раду, да радници неће

имати никаквих права, да ће моћи аутоматски неко да их отпусти са 30, 35 година радног стажа да могу да иду на улицу. И немају где да дораде тих пет година за пензију. Што то они нису рекли у предизборној кампањи 2000. године. Па то нама никада није падало на памет да радимо. Они су ћутали, своје праве планове су држали у тајности, обећавали народу шест милијарди, пуна запосленост, велике пензије, путоваће се у иностранство, летоваће се на мору, возиће се модерни аутомобили итд. Јесу ли све то обећавали. Јефтину храну, јефтину струју, јефтин бензин. Сада је струја шест пута скупља него што је била 2000. године. Немачка марка је девалвирала под досовском влашћу. Оно што сте могли да купите за 100 марака 2000. године данас не можете за 400 марака. Погледајте цене.

Водитељ: Пеђа из Зрењанина, вероватно питање које често добијате ових дана, да ли ћете се ујединити са било којом другом партијом која држи до националног достојанства да би победили садашњу власт?

Др Шешел: Ми смо покушали да се уједини цела опозиција, када кажем ово мислим на ове најозбиљније опозиционе партије. Српску радикалну странку, Социјалистичку партију и Српски покрет обнове око председничког кандидата. Нажалост, то се показало немогућим. Било је разних идеја и није тај договор постигнут. Сада је наш најважнији задатак да оборимо ДОС са власти. Ми, радикали, најрадије би да нам народ укаже поверење да сами владамо, да добијемо више од 50%, ако то не буде могуће онда бисмо правили коалиционе споразуме са другим странкама, али бисмо ишли на то да то буде већи број странака него прошли пут. И ми бисмо радо ушли у коалицију где смо ми највећа странка, а да неко други опет буде већа странка, а не ми српски радикали, нисмо заинтересовани за ту коалицију. Бежали бисмо од тога.

Водитељ: Као правник, професор факултета и човек из струке, колико имате поверења данас у српско правосуђе, оно је данас под великим притиском, вероватно пратите, оптужено је као главно легло корупције, нерада, јавашлука и као главни кривац за лошу безбедност у Србији.

Др Шешел: Увек је наше правосуђе било под притиском и није добро функционисало. Ни у време краљевине Југославије, поготово није у време комунизма, није у ових протеклих 10 година пре петооктобарског пуча, у време социјалистичке власти, а ово што се сада дешава никад се раније није дешавало. Јесте у оном првом периоду када су комунисти преузели власт 1944, 1945, 1946. када су судови само изрицали смртне казне, скоро само смртне казне. Сада се врши притисак на судове да буду послушни власти. Власт се не меша у све судске процесе, у све спорове само тамо где су тангирани људи из власти или људи из мафије. И тамо покушавају да судовима наметну своју вољу. Оно што је добра околност јесте да је све већи број судија који се против тога буне, који се томе супротстављају. То је основна подлога наше наде да је могуће у најскорије време средити стање у правосуђу. Чак и неке судије које су се раније компромитовале сада дижу главу, буне се, супротстављају се самовољи досовске извршне власти. То је добро.

Водитељ: Актуелно питање које сте ви већ поменули јесте питање безбедности, јесте сигурно питање са којим председник Србије мора да се ухвати у коштац а то је питање организваног криминала. Ко су кумови мафије данас у Србији?

Др Шешел: Кумови мафије су блиски Зорану Ђинђићу и Влади Србије. Прво сурчинска мафија, малопре сам помињао, то су Драгољуб Марковић, власник Крмивопродукта, и Љубиша Буха звани Чуме. Али, највећи међу њима је Станко Суботић Цане. Све се ту зна и уместо да мафијаш иду у затвор, држава даје најбоље послове сурчинској мафији, целу Србију они сада асфалтирају. Најunosније послове. Сада раде за војску, набављају одређену робу из иностранства. Све држе под својом контролом.

Које су ту могућности председника Републике. Нису велике. Знате, ја бих са те функције могао да критикујем власт и да захтевам. Не бих могао неке потезе енергично да повлачим, нема институционалних могућности. Погледајте које су надлежности председника Републике. Да би се то питање решило треба освојити већину у парламенту и формирати владу, да имамо свога министра унутрашњих послова, онда би се то питање могло у пракси боље третирати, могла би се наћи добра решења, могло би се ићи на енергични обрачун са криминалом и мафијом.

Водитељ: Др Шешел, 16. августа обележиће се годишњица од званичне примене Закона о екстрапрофиту. Из ваше перспективе, какви су резултати овог закона и шта о њему уопште мислите?

Закон за отимање новца

Др Шешел: Прво, тај закон је противустанован. Тај закон је и у супротности са савезним законима. Тај закон није могао бити донесен у нашем уставном поретку. То је попут комунистичких закона након Другог светског рата, отимања имовине итд. Наравно, ја не оправдавам криминалце који су главни међу екстрапрофитерима, али им треба доказати криминал па последица судске пресуде за кривично дело да буде одузимање имовине која је незаконито стечена. А не одузимати само зато што неко има. И друго, видите они су тај закон проводили према политичким противницима, веома мали круг људи се нашао на удару, само политички противници режима. Некада је и сам тај закон кршен да би се отела имовина да би се отео новац итд. Они су обећавали милијарде долара од примене тог закона, неких стотинак милиона су успели да наплате од оних које су шчепали да би их уништили.

Водитељ: Волео бих да мало прокоментаришете територијално стање сада у Србији, знамо да на Косову немамо ингеренција готово никаквих, тамо држава Србија не функционише. Међутим, ево имали смо локалне изборе на југу Србије у три општине, а такође и врло бурну ситуацију у Рашкој области.

Др Шешел: Видите, у Прешеву се могло очекивати да победи нека од албанских партија, пошто у Прешеву живи око 90% Албанаца. У Медвеђи је огромна већина Срба и тамо су победиле српске партије, и мислим да ћемо постићи договор о формирању заједничке коалиционе власти. По први пут је тамо и Српска радикална странка јака парламентарна странка. У Бујановцу је Небојша Човић фалсификовао изборе, фалсификовао изборне резултате, фалсификовао бирачке спискове. У Бујановцу је 1990. године живело 60% Срба, а сада се испоставило да има скоро 60% Албанаца. То је немогуће, ја знам од доласка ДОС-а на власт да су се многи Срби иселили, али немогуће том брзином да се промени структура становништва. Тамо су гласања на неким бирачким местима трајала до 5 сати ујутру. То је недозвољено. Ми смо данас захтевали да се обнове избори у целости у општини Бујановац, а ево вама ћу ексклузивно вечерас у емисији да саопштим да Српска радикална странка припрема иницијативу за смену потпредседника Владе Републике Србије Небојше Човића због катастрофалних резултата његовог мешетарења и на југу Србије и на подручју Косова и Метохије. И ми ћемо за неколико дана поднети ту иницијативу у Републичкој скупштини. На 300 густо сложених страна ће то да буде са конкретним аргументима.

Водитељ: Др Шешел, док свуда мало губимо, ми у Војводини стално нешто добијамо, ево добили смо предлог основног закона, они политички образовани кажу предлог Устава Аутономне покрајине, добили смо и грб наравно без српских атрибута. Како то коменетаришете?

Нема разлога за јачање аутономије

Др Шешел: Та поплава је најгоре могуће људе довела на власт у Покрајини. И ја само прижељкујем што пре ванредне изборе да се то промени и да се то питање дефинитивно скине са дневног реда. Кома је потребна већа аутономија Војводине, то грађанима Војводине није потребно. Шта је потребно грађанима Војводине да добију много веће ингеренције у локалној самоуправи. Уместо много већих ингеренција локалне самоуправе досовци су увели диктатуру председника општине. По новом закону ко буде изабран за председника општине практично је несмењив. То је страшно. И то је директно супротно основним демократским принципима. На локалном нивоу они су укинули парламентаризам.

Што се тиче аутономије Војводине, ту нико није заинтересован. Прво, нема никаквог смисла за неку јачу аутономију Војводине, ми признајемо садашње фактичко стање по Уставу и правно и фактичко. Постоји та војвођанска аутономија и постоје њене надлежности које су прописане Уставом Србије, да се то појачава нема никаквог разлога. Прво, у Војводини сада живи већ више од 70% Срба, многе избеглице су се населиле у Војводини, и многи од њих су стекли држављанство, нису још сви, стећи ће. Дакле, нема националних разлога за аутономију. Структура Војводине сада је идентична структури целе Србије – 70% Срба, око 30% припадника националних мањина. Друго, шта је брига једног Србина, Мађара, Буњевца, Румуна, Словака да ли ће централна државна бирократија да има седиште у Београду или Новом Саду. Грађанима се нуди најгора варијанта, остаће та централна бирократија у Београду, а развиће се нова у Новом Саду. Ми знамо како је она изгледала у време Бошка Крунића, Живана Берисављевића и осталих и онда ће грађани само двоструку бирократију издржавати и ништа више. А те бирократије ће се међусобно свађати и сукобљавати око поделе плена у њиховим прљавим работима и ништа друго.

Водитељ: Ја вас ово питам, ако се не варама ви сте грађанин Војводине.

Др Шешел: Ја сам грађанин Батајнице, Батајница је део Београда али је Батајница некад била у српској Војводини.

Водитељ: Зар не мислите да сте ускраћени што не гласате рецимо за покрајински парламент.

Др Шешел: Ја се питам да ли покрајински парламент има уопште неког смисла, ми смо, српски радикали, за унитарну државу, али нисмо за централизовану државу. Супротно централизацији је децентрализација, развој локалне самоуправе, а супротно унитаризму је федерализација, регионализација, аутономизација итд. Ниједан досовац то не разуму, они лупетају глупости, мешају унитаризам и централизам, мешају све облике локалне самоуправе са регионализмом, са федерализмом, са аутономаштвом итд. То је нешто невероватно, највеће незаналице су дошле на власт.

Водитељ: Ово вас питам посебно због тога што сам био изненађен једном констатацијом да је у ствари највећи град у Војводини Земун са Новим Београдом, ако се то тако гледа онда је заиста покрајинска скупштина ускраћена јер нема тај велики део гласова.

Др Шешел: Нови Београд има око 250.000 становника, Земун има преко 200.000 не знам тачно сада резултате новог пописа. Нови Београд и Земун заједно су скоро пола милиона.

Водитељ: Арсић зашто се у Војводини гради само у Новом Саду не знам да ли имате податак?

Др Шешел: Видите и то је тај концепт аутономизма, и само би се градио Нови Сад, кочила би се градња у свим другим градовима јер би сав новац отишао за изградњу установа разноразних, парламентарних, државних каквих све још. Не би ни Новосађани од тога имали неке велике користи, јер то нису инвестиције у производњу него инвестиције у бирократију. А инвестиције у бирократију никад не доносе профит. Што су веће инвестиције у бирократију то је народ сиромашнији, то је привреда у горем стању. Зашто би Зрењанину био бољи центар у Новом Саду од центра у Београду. А рећи ћу зашто је Зрењанину бољи центар у Београду. Зато што је тај центар у Београду већ изграђен, сазидан, он има вишак објеката поготово ових федералних зграда. Нема потребе да се било шта ново гради. Ако се усвоји тај досманлијски концепт аутономије, онда ће у Новом Саду највише пара да се баца у непродуктивне сврхе од којих нико неће имати конкретне користи, а народу ће на грбачи стајати две бирократије. Неће се смањивати републички порези а конто успостављања покрајинских, него ће се покрајински додавати републичким. Видите колико су обећавали досовци паметну пореску политику, смањивање пореских стопа итд. Они су до неба дигли пореске стопе, до неба. Скоро сви приватници су галсали за ДОС 2000. године, сада многи затварају радње, одваљују фирме итд. Ове порезе не може нико да издржи.

Водитељ: Пошто се налазимо у Банату, сигурно важно питање од Петровића из Меленаца, прокоментаришите однос актуелне власти према пољопривреди.

Преварени сељаци

Др Шешел: Обећавали су чуда сељацима, а сада су их потпуно занемарили. Видите, они су сада сељацима понудили цену пшенице 8 динара, је ли тако. Они ће нико не платити тих 8 динара, платиће нешто мање, нека плате на пример 7,5 динара то је 25 пфенинга према данашњем курсу. Раније је цена пшенице била 20 пфенинга, била је и 18 пфенинга, сећам се и периода да је била 16 пфенинга, а тада ми нисмо били у Влади. Али, да се осврнемо на ову цену од 20 пфенинга. То је цена из оне последње година када смо ми српски радикали били у Влади. Било је увек муке око наплате тога, увек се каснило, било је компликација итд. Међутим, сада сељак треба да направи рачуницу шта је могао да купи за 20 пфенинга 2000. године, а шта данас може да купи за 25 пфенинга. Да би могао да купи оно што је могао да купи за килограм пшенице 2000. године данас би цена откупа једног килограма пшенице требала да буде 80 пфенинга, када погледате колико су остале цене скочиле. Па што није цена пшенице пратила цену струје, што није цену комуналија, зашто није. Дајте нека неко из власти то одговори. Јесмо ми држали ниску цену пшенице и ниску цену хлеба, али смо држали и ниску цену струје и ко-

муналија и многих других намирница. Па нико није био задовољан, али нико није ни крепавао од глади, је ли тако. А погледајте сада, догорело је до ноката. Дакле, какав год је био тај ранији концепт он је имао у себи рационалне елементе, криза је, блокада, санкције, ратно стање. Дакле, мора се привреда у условима опсаде државе организовати тако да нико не буде презадовољан али да сви некако издрже да се сачувају. И тај је концепт примењиван.

Било је много грешака и у власти, ја знам, имали смо и у Влади одређених сукоба итд. Реализовали смо само оно где бисмо се дефинитивно договорили. Није то баш све идеално функционисало. Али у односу на ове, па ми ниједну велику аферу нисмо имали, је ли тако, ни једну једину за све то време. С времена на време понешто би избијало али није ништа страшно било. Видите ове шта раде.

Водитељ: Једно, рекао бих, приземо питање, али питање које се често везује за вас па чисто да демистификујемо ствар, Бранка из Зрењанина да ли сте икада или икоме изјавили како Мађаре треба иселити из Војводине.

Др Шешел: То је измишљотина, то је неко као неку шалу смислио да сам сваком Мађару обезбедио по један сендвич, а сваком Словаку два сендвича. Онда питање зашто Словацима два сендвича зашто су дискриминисани Мађари, зато што Словаци дуже путују. То је неко онако лансирао неслану шалу у јавност. Апсолутно од првог дана наша странка се залаже за потпуну равноправност припадника свих националних мањина и ми смо јавно истицали прво да у нашој странци, у Српској радикалној странци, има велики број Мађара, и Словака, и Румуна, и Буњеваца, и Шокаца, и Рома, и свих других националности. Ми смо имали јединог Рома у историји човечанства, српског радикала Јована Дамјановића, у Влади Србије, имали смо српског радикала бугарске националности потпредседника Народне скупштине. Имали смо народног посланика Мађарицу итд. Имали смо много добровољаца Мађара,

Буњеваца и припадника других националности који су се борили на свим фронтима где се бранило српство. Ја никад не могу да заборавим да је официр који је оборио онај невидљиви амерички авион Ф-117 мађарске националности, Золтан се зове. Мађари су се понели као велики патриоти. За ових 12 година, са Мађарима никаквих проблема Срби нису имали нигде и то ми никад не смемо да заборавимо. Погледајте где је било више дезертера у време мобилизације, да ли Срба или Мађара. Мање Мађара него Срба, погледајте бројке. То је чињеница и ми то поштујемо и то ценимо и никада нећемо одустати од концепта пуне грађанске равноправности. Али ја хоћу да нападам Јожефа Касу председника једне политичке партије, као што имам прилично пријатељске односе са Шандором Палом, понекад и полемишемо на духовит начин у Скупштини, али наши односи су пријатељски и мислим да је Шандор Пал частан човек. Ја нападам Јожефа Касу због криминала, зато што је отео 16 хектара најбоље општинске земље у Суботици, за багателу продао сво-

јој кћерци, на путу од Суботице према мађарској граници где треба да прође аутопут, то је најскупије сада земљиште. Ја због тога нападам Касу, а не зато што је Мађар. Нападао бих га због тога и да је Србин, ја нападам многе друге Србе, нападам Ђинђића, Батића, Коптунуцу, Лабуса, ако нападам Душана Михајловића, ако нападам све остале, што онда да не нападам Јожефа Касу када имам аргументе. То је суштина

Водитељ: Очито је да су наши гледаоци заинтересовани и за питања спољне политике. Слободан из Новог Сада, да ли сматрате да је овај садашњи режим потпуно антируски?

Др Шешел: Да. Он је искључиво прозападни. Ми смо успели пред изборе 2000. године да постигнемо споразум са Русијом о бесцаринској унији што огромну шансу пружа нашој привреди. ДОС је потпуно незаинтересован за то. Ми имамо један антируски режим у Београду и то је сада очигледно. А ми Срби страдамо зато што смо традиционални руски савезници на Балкану, зато што је сада Русија слаба. Кад год је кроз историју Русија била слаба Србија је страдала. Русија неће дуго бити слаба. Русија ће се усправити, опоравити, опет ће бити

јака и моћна. Ми морамо да издржимо до тог момента. Уз њену помоћ ми ћемо повратити све што је српско што је привремено изгубљено.

Водитељ: Пеђа из Новог Сада је заиста актуелан, како видите трендове између Америке према Ираку и позиције српског народа у свему томе.

Др Шешел: Видите, сви српски патриоти са симпатијама прате отпор ирачког народа америчкој агресiji. Ирак смета Американцима зато што је слободан и независан. Американци би да слома све слободне и независне државе на свету. Не само Ирак, они су направили списак од седам оних који су им највећи проблем, ту су Ирак, Сирија, Либија, Иран, Русија, Кина и Северна Кореја. Нису дакле идеолошки разлози у питању. У Русији је сломљен комунизам успостављена демократија. Што онда Русија смета Америци. Зато што је велика сила, што је снажна, потенцијално веома јака. Што Кина смета, Кина има темељите реформе, велики

економски раст. Зато што ће за неких 20 година да буда јака од Америке. Што сметају Ирак, Сирија и Либија зато што воде слободну и независну политику и дају по америчком мишљењу лош пример другим државама, због тога би да их слома. Ирак има највеће залихе нафте на свету хтели би Американци да то опљачкају. Мислите ли да су они ишли у Авганистан због Ал Каиде, не зато што треба да се приближе средњеазијском нафтном базену итд. Американце руководи голи интерес и ништа друго. Нити се они осврћу на морал, на принцип, на правду, демократију, ни на шта. Само да отму.

Водитељ: Неђа са Златице, шта мислите до када ће постојати Хашки трибунал и шта мислите о суђењу Слободану Милошевићу, данас. Много пута сте већ у јавности говорили о томе, али мислим да има нових чињеница, посебно после сведочења Радета Марковића.

Др Шешел: Хашки трибунал је потпуно бесмислена институција антисрпског карактера, не знам до када ће постојати али већ је свима очигледно да је то потпуни промашај са

аспекта западњачке политике. Слободан Милошевић се веома успешно брани и он не брани само себе он, пре свега, брани Србију и српски народ. Ја поштујем ту његову одбрану и ценим. Било је разних периода када смо се ми међусобно сукобљавали. Ја сам више пута био у Милошевићевом затвору, али то је за мене прошлост која је потпуно небитна данас. Милошевић брани српство, брани га врло ефикасно, врло успешно и има моју подршку због тога.

Водитељ: Важну улогу посебно сада када почне изборна трка имају медији. Колико су данас медији слободни, колико су доступни, колико су реални посебно када знамо да ће можда бити пресудни у одлуци о будућности српског председника.

Др Шешел: Има један мали број слободних истински независних медија у Србији међу које спада и ваша телевизија, телевизија „Сантос“, КТВ телевизија из Зрењанина такође, има још неколико тих телевизија у Војводини, у дубини Србије али мало. И ове телевизије које су још увек слободне и независне су под великим притиском режима и тешко, једва састављају крај с крајем. У Београду нема ниједне телевизије на којој Српска радикална странка није блокирана, мада нам ЈУ-инфо, с времена на време, да одређен приступ, појавимо се у некој емисији, од децембарских избора 2000. године ниједан српски радикал није гостовао на првом, другом и трећем каналу државне телевизије. Никада ниједан на телевизији Политика. Никада ниједан на БК телевизији. Само једном Наташа Јовановић на телевизији Студио Б. Мене су пустили у две или три хумористичко-забавне емисије на Пинк телевизији, а и то су исекли, то је раније снимано па су цензурисали све оно што им није одговарало. Никад нас нема на Пинк телевизији. Потпуно смо блокирани и на многим локалним телевизијама у Србији. Ова власт по медијском питању је најгора могућа од титоизма, од комунистичке диктатуре ми нисмо имали тако лошу медијску сцену.

Водитељ: Како видите предлог госпође Гордане Чомић о тзв. контроли пристojности у изборној кампањи.

Др Шешел: Којој пристojности, о којој пристojности она говори када су велике опозиционе странке блокиране на режимским медијима. Каква пристojност, где ту може бити речи о пристojности. Шта значи та пристojност. Да ћутимо о њиховим криминалним аферама то не долази у обзир, има на сваком месту да кажем макар ме стрељали. Нема начина да ме уплаше, да ме поколебају или да ме одврате од тога.

Водитељ: Господине Шешел, у време бившег режима дешавало се да се поједине вести прикрију или да се мењају да на одређени начин буду, посебно ако су вести из света, буду сакривене од јавности.

Међутим, никада се није десило нешто овако, морам да приметим. Велики званичник ОЕБС-а Стефано Санино дао је једну изјаву БК телевизији, а по Студију Б сасвим другу. Ради се о његовој изјави о одузимању мандата, тј. мењању структуре Скупштине. По једном, он је рекао да је то унутрашња ствар Србије, политике у Србији, а по другом је рекао да забрањена непоштовање закона и институција. Како је ово могуће, да ли господин Санин не зна шта говори или...

Др Шешел: Па зато што је БК Телевизија потпуно под Ђинђићевом контролом, а у последње време се осећа покушај Студија Б да се мало ослободи. Зато су информације Студија Б неупоредиво објективније од информација БК телевизије или државне телевизије. Не значи то да су већ потпуно објективни из Студија Б, и ту има доста проблема, али је осетна та разлика. Имали смо и раније тај случај, знате, али ако се нека информација блокирала на државној телевизији могли сте је чути на алтернативним телевизијама. Мука је сада што су све телевизије у Београду режимске, раније нису биле све режимске. Увек сте имали неки прозор за опозицију.

Водитељ: Оно што сте ви већ окарактерисали као промену изборне воље, то је избацивање посланика ДСС-а из Скупштине, да ли се ту може говорити о државном удару и како вам у том контексту звучи позив Ђинђића да ипак ако се Кошћуница предомисли могу се посланици вратити.

Парламент је укинут

Др Шешел: Ми смо имали већи број ограничених државних удара, можда би се то могло назвати државним ударом са задршком или прикривеним државним ударом. И то што годину и по дана нисмо имали Уставни суд и то је државни удар. И то када се избацују народни посланици привремено из Народне скупштине и када се новчано кажњавају и то је врста државног удара. Знате, ви тада кажњавате део тог народа који је гласао за такве посланике, то је недопустиво. Све ово спада у државни удар и избацивање Демократске странке Србије, избацивање Социјалдемократије Вука Обрадовића и отимање мандата Социјалистичкој партији и сада немамо парламент. Парламент је укинут, обесмишљен. Дакле, у стању смо државног удара. По дефиницији по чему се разликује државни удар од пуча, имали смо петооктобарски пуч, а државни удар наступа онда када неки високи орган већ постојеће државне власти преузима ингеренције другог органа, председник Републике ингеренције владе или ингеренције парламента, влада ингеренције парламента, ингеренције суда итд. То је државни удар. Гажење Устава да би један државни орган приграбио већа овлашћења него што му Устав даје. А пуч је када је неко ко није у врху власти кренуо о освајање власти противустанним путем. Државни удар је на делу, за тај државни удар би се морало и одговарати. Већ су многа кривична дела почињена. То је чињеница.

Водитељ: Опет да се вратимо нашим гледаоцима, Вујовић из Клека зашто се не залажете за денационализацију како би повратили одузету имовину са Косова?

Др Шешел: Па видите, досовци су се залагали за денационализацију и обећавали народу, а сада када су преузели власт ништа од њиховог обећања. Ја морам искрено да вам признам, размишљао сам ја о томе 2000. године у председничкој кампањи, када нам је странка била забрањена, ја сам се залагао за ту денационализацију. Онда сам се мало дубље бавио тим проблемом, читао литературу, сазнао многе ствари које до тада нисам знао и схватио да је то немогуће провести из више разлога. Изгледа сада и досовци схватају и сада стал-

но то обећавају, али ништа не предузимају и неће ништа предузети, јер је то немогуће провести. Прво, нико нема евиденцију шта је све одузето. Неки имају доказе, неки немају. Не можете ви враћати само онима који имају доказе, а овима рећи не може ништа.

Даље, поставља се питање застарелости. Поставља се питање зашто да враћате само оно што је одузето после Другог светског рата, а не вратити и оно што је одузето после Првог светског рата. Српској православној цркви много је више земље одузео краљ Александар него комунисти. То је чињеница историјска. Треће, шта да радите онда са колонистима, извршене су две аграрне реформе после Другог светског рата, више од милион хектара пољопривредног земљишта је додељено безземљашима, међу њима многим колонистима. Нећете их ваљда сада терати са те земље.

Даље, шта да радите са Немцима, фолксдојчерима и њиховим потомцима. Пола милиона Немаца је живело, морате свима њима онда вратити имовину. Немогуће је провести, досовци кажу па законом ћемо ограничити да се врати само нашим држављанима, то је немогуће, та аспекта својинског права је то немогуће, ако се враћа мора се вратити свима па и мора се фолксдојчерима. Даље, које ту још имате проблеме. Неке породице су изумрле, немају директне потомке, ови велики богаташи, попут Дунђерских, немају директне потомке. Сада ћете ви тамо некоме споредном, који нема заправо више никакве везе са породицом, формалноправно му утврдити наследно право. Социјалисти су 1991. године донели закон о враћању 100.000 хектара земљишта које није отето привредном реформом, него у време принудног откупа сељацима који нису могли да испуне своје обавезе из принудног откупа и то је било сасвим праведно враћање те земље. Али шта се тада десило – земља је обезвређена, хектар земље је био 10.000 марака, када је враћено тих 100.000 хектара у неким крајевима је хектар пао на 500 марака. Зато што се многе породице више нису бавиле пољопривредом, отишле су у град, гледале су што пре то да распродају. Уништена су пољопривредна добра, а земља продата за багателу. Дакле, и економски аспект није рационалан.

Друго, коме ћете ви сада да враћате Вајфертову пивару, будалаштина. Друго, ти велики богаташи, овде доносите закон о екстрапрофиту и отимате, а овима да враћате. Па нису се ни они на поштен начин обогатили. Знам многи су сељаци у црнко завијени ако су имали 30, 40, 50 хектара па им је сведено на 10 хектара, они су ојађени, али ови богаташи фабриканти, индустријалци мислите да су се они на поштен начин обогатили – не. И они су се обогатили на овај начин као новокомпоновани данашњи богаташи, мислите ли да су се Рокфелер или Форд на поштен начин обогатили? Не крајама, малверзацијама, лоповлудима. То је првобитна акумулација капитала.

Сетите се оних војних лифераната из Првог светског рата што су песак убацивали у брашно, писао је Стеван Јаковљевић о томе, песак додавали брашну да би што веће паре добили. Свашта се и онда дешавало. Сетите се краља Милана и оне велике афере око изградње српских железница и мита који је он примио и његова дворска камарила. Па откуд краљу Александру када је краљ Петар 1903. дошао го као црквени миш у Србију, откуд огромно богатство. Је ли на поштен начин стекао, није него разним провизијама, посредујући код склапања уговора за стране фирме. Тако се обогатио на грбачи свога народа. Шта је његово да се врати Карађорђевићу, шта да им се врати. Да им се врати све оно што су Карађорђевићи имали до 1093. године било би праведно, да им се враћа оно што су стекли после 1903. године па отимали су.

Постоји једна врло духовита америчка пословица – нико на поштен начин не може да стекне првих милион долара. На поштен начин се може стећи сума испод милион долара. Преко милион долара не може на поштен начин у једној генерацији. И не треба уопште о томе размишљати, немогуће је.

Водитељ: Када сте већ споменули Америку, једно питање нашег гледаоца, када сте последњи пут били у Америци?

Предавања у Америци

Др Шешел: 1990. године. Три пута сам био у Америци. Први пут сам био 1978. као млад асистент, магистар сам већ био, био сам на студијском боравку два и по месеца на једном универзитету у Мичигену, а онда сам два пута ишао обилазио емиграцију држао серију предавања која су била веома добро посећена, штампао сам и неке књиге у Америци, Канади, Аустралији и у Лондону, и тада сам приличну суму новца зарадио. Много сам зарадио заиста, али мање од милион долара и поштено сам зарадио. Знате, могу да бесне до миле воље, нашли су ми неки рачун у Канади, имам ја још два три та рачуна, само шта је њима проблем с тим мојим рачунима, што од 1990. године нема промена. Ја никад нисам одаваде новац износио тамо. Него нисам све одмах доносио овде, бојао сам се да ми не направе неки проблем. Знате, још 1989. био је комунизам, мислио сам директно са аеродрома може ми се десити да идем у затвор, због тога сам нешто тамо оставио. Сада имам мало компликација око тог преношења, али сам, на пример, са рачуна који сам имао и Калифорнији пренео новац преко Рас банке све легално, све са папирима 1997, 1998. године и од тога сам доградио поткровље на мојој кући, и дотерао кућу у Батајници у којој живим од 1989. године. Тако да код мене нема ту никакве тајне. Ја сам 1989. године имао 97 предавања у Канади, Америци, Аустралији, Западној Европи. Моја предавања су изванредно била посећена, улазница се плаћала 10 долара. Када дође 1000 људи то је већ 10.000 долара. Ти који су организовали били су ми наклоњени, нису за себе ништа узимали, углавном нису, неки и јесу. Сву зараду сам добијао.

Водитељ: Кажите ми управо зато какви су ваши односи данас са дијаспором, са емиграцијом?

Др Шешел: Сада су код мене били, били су дуже време у Београду па су дошли код мене, били су и моји гости на пример Ђорђе Кнежевић и Љиљана Кнежевић Обрадовић, истакнути емигранти из Њујорка. Ђорђе Кнежевић је био потпредседник дуго година Српског културног клуба, а Љиљана Кнежевић Обрадовић је била један од уредника познатог емигрантског часописа, рекао бих чувеног емигрантског часописа „Српска борба“, који је својевремено основао Слободан Драшковић и он је био уједно и оснивач Српског културног клуба Св. Сава. То је једна од најљућих емигрантских организација и најјачих својевремено. Прошних година долазили су из разних других земаља такође.

Дакле, у основи су добри моји односи са српским емигрантима, они су били поремећени само са војводом Ђујићем. Али мислим да су ту Американци умешали своје прсте. Када сам потпрасио америчког конгресмена Џима Муџија 1991. године у Београду, рекавши му у лице, он је тражио сусрет са мном у Републичкој скупштини, рекао сам му све у лице о америчкој политици и понашању америчког амбасадора Џимермана. Одједном је Ђујић према мени захладнео, вероватно је био под сталном претњом да ће га Америка испоручити Хрватима и водио је рачуна да им се не замери. Мени је жао што је дошло до тог захлађења односа, међутим, шта је ту је, шта можете.

Водитељ: Иначе, често се говори о предлогу да наши људи у дијаспори добију право гласа и било какво право политичког учешћа овде, како ви тумачите?

Немогућа контрола гласова дијаспоре

Др Шешел: Сви наши људи коју су држављани Савезне Републике Југославије у дијаспори имају право гласа. Али морају да дођу овде да гласају. Како бисте ви организовали сада гласање по Немачкој. У неким земљама је то и забрањено. По Немачкој, по Америци, по Канади, по Аустралији, по Француској то је немогуће. Ко би контролисао то гласање, ко

ја опозициона партија може сада своје контролоре да пошаље на сва та бирачка места. Ако би то икоме одговарало онда би одговарало српским радикалима, највише емигрантских гласова би ми добили. Ми би лако нашли контролоре међу нашим људима који тамо живе. Међутим, свесни смо компликација, свесни смо проблема. И зато се не залажемо да се гласа ван територије наше земље.

Ми смо против тога да се гласа и у касарнама и у затворима. Ако је неко осуђен на мању робију па има могућност изласка у град нека изађе лепо из Забеле, оде у Пожаревац, гласа и врати се. Ако неко служи војску, изађе из касарне тог дана, гласа на најближем бирачком месту и врати се. Али тамо где су страначки контролори, а не да се гласа у касарни где нема страначких контролора или у затвору под надзором затворских стражара. Или негде у иностранству где такође странке немају могућност да контролишу. Шта то онда значи. Хоћемо ли да имамо демократске изборе ли ћемо се довести у ситуацију да нико жив не може да утврди исправне изборне резултате.

Водитељ: Господине Шешел, наш разговор смо почели неком политичком теоријом отприлике о степену демократизације, па ме интересује у поређењу са бившим југословенским народима данас, када је у питању демократизација и степен демократизације, до ког смо стигли, како би то поређење изгледало, посебно ме интересује поређење са Хрватима, рачунајући на дуализам нашег и хрватског народа кроз бивше две Југославије.

Др Шешел: Не знам о каквом је дуализму реч. Хрвати су се показали као наши непријатељи. Хрватска још држи под окупацијом целу територију Републике Српске Крајине, ми то никад нећемо прихватити. Ни у једној држави бивше Југославије нема развијене демократије, можда су Словенци нешто постигли, али ја не верујем много у то да вам искрено кажем. У свим другим државама на власти су квислиншки марионетски режими. У Хрватској је на власти режим који су Американци установили и то исти овај Вилијам Монтгомери, он је прво био амбасадор у Загребу, тамо је довео

до промене власти, и довео искључиво америчку гарнизору, претходна је била немачка. У Босни и Херцеговини је окупација, у Црној Гори је прозападни режим, али је Милу Ђукановићу истекао рок трајања и Американци га пуштају низ воду. У Србији је проамерички режим и на савезном и на републичком нивоу, послушнички, квислиншки који нашу земљу поново уводи у дужничко ропство. У Македонији је прозападни режим који су Американци инсталирали и с којим је македонски народ незадовољан. Дакле немамо нигде демократију у правом смислу речи.

Водитељ: Стигло је заиста ного питања наших гледалаца и не знам да ли ћемо стићи све да прочитамо. Ја покушавам да изаберем оне о којима нисте до сада говорили, има много питања које су потпуно промашила тему, ево једног. Данило из Зрењанина, како објашњаваате подршку Ненада Кеџмановића Драгољубу Мићуновићу за председника Србије?

Др Шешел: Не знам, знате ја сам са Ненадом Кеџмановићем више година био близак пријатељ у Сарајеву, наши односи и данас су добри. Међутим, ми се политички не слажемо. Ја се са Кеџмановићем нисам слагао ни када је ушао у Председништво Босне и Херцеговине са Изетбеговићем, нисам се слагао ни када је био у блиским везама са Милорадом Додиком, не слажем се ни данас када подржава Драгољуба Мићуновића. То је сасвим супротна политичка опција од наше радикалске, али немам ја намеру сада ни Драгољуба Мићуновића да нападам у овој предизборној кампањи. Мени би било драго да се он кандидује. Мени је сада најбитније да се спречи Лабусов избор. Ја сам овако заопштрио кампању против Лабуса да би му ставио до знања шта га све чека, па ако буде иоле паметан да одустане од кандидовања. Ако се Лабус не кандидује онда би се предизборна кампања у некој нормалнијој, мирнијој атмосфери одвијала.

Водитељ: Шта ће значити ако ДОС опет победи, у питању је народ, каже Зоран из Зрењанина.

Др Шешел: Нема нам спаса ако ДОС опет победи. А на народу је да одлучује. Не би ми Срби били први народ у историји који је извршио колективно самоубиство. Народ ову власт мора под хитно да мења. Са овом влашћу нема никакве перспективе, ја знам раније је било тешко, била је мука, било је проблема, свашта се дешавало, али ово је власт потпуног незнања. И сада то сви виде. Ништа добро од ове власти не могу очекивати.

Водитељ: Морам да приметим да су европски трендови окренути ка десници, како то тумачите?

Др Шешел: Па ја сам пре неколико година рекао да ће 21. век бити век патриотизма, век национализма. То се показује у Европи. Све ће више јачати тај десни тренд, Европа неће да трпи америчку доминацију, неће да трпи диктат једне велике силе која нема културних традиција и која нема нацију. Нацију етничког карактера, не политичког карактера. Европа има доста старих народа са израслом националном свешћу са националистичким традицијама то су Немци, то су и Французи, то су Енглези, Италијани, Руси и Срби има их још, и ја мислим да ће тај тренд бити све осетлији. Све ће се лакше распознавати.

Водитељ: Бранислав из Зрењанина инсистира да одговорите ја не знам...

Др Шешел: Што се мене тиче нема цензуре, ви сва питања...

Водитељ: Не знам само да ли сте упознати нешто сте о томе већ рекли, објасните везу између Средоја Михајлова и афере Дијамант, ово је чини ми се више локално питање.

Др Шешел: Не бих ја могао да уђем детаљно у тај проблем нисам дакле потпуно информисан. Знам суштину. Суштина је да истакнути досовци желе да отму фабрику Дијамант зато што је она веома, веома вредна и они у томе не бирају средства. Нећу ја да браним овог директора Дијаманта, брљао је он и раније, знате и било је овде периода кад без тог муљња није могло да се нешто ни постигне озбиљно у разво-

ју фабрике, нећу ја да га штитим ни од кога, ни од чега, али препознајем њихове намере да се отме фабрика и хоћу то да жигушем у јавности, да народ упозорим да је циљ досоваца да отму фабрику Дијамант да је продају странцима будућег да би они од тога узели провизију. То је суштина.

Водитељ: Мирко из Новог Сада, објасните шта је деконцентрација власти.

Паркинсов закон

Др Шешел: Деконцентрација власти може да има више аспеката, да један државни орган смањи своје надлежности како би неки други државни орган добио надлежност, да се повећа број државних органа како би већи број државних органа имао мање надлежности. То је један облик деконцентрације. Постоји територијална деконцентрација власти, ако имате државу где је сва власт концентрисана у једном центру онда се децентрализује на тај начин што одређене надлежности пребације на ниже нивое. Основни демократски облик децентрализације, а самим тим и деконцентрације власти је локална самоуправа. Неке државе имају више нивоа локалне самоуправе. Француска на пример, од арондисмана до тих њених класичних општина како се то зове код њих, њене општине су веома мале некада са неколико стотина становника. Код нас је постојао тај облик деконцентрације власти у време краљевине Србије, имали смо општине, имали смо срезове, имали смо округе итд.

По мом мишљењу не треба компликовати питање деконцентрације и ту деконцентрацију треба проводити у свим аспектима. Дакле, и по питању државних органа и смањивања надлежности појединих од њих како би неки други добили веће надлежности, или како би се створили неки други који би обављали само те послове, у томе се не сме претерати јер се повећава бирократизација друштва. Деконцентрација може да доведе до бирократизације, постоји онај чувени Паркинсов закон да бирократија саму себе производи тако што се шири геометријском прогресијом. Њене надлежности или друштвене потребе за бирократијом можда расту аритметичком прогресијом, али она себе шири геометријском прогресијом.

Водитељ: Бранко из Зрењанина прокоментаришите функцију председника Милутиновића у протекле две године.

Др Шешел: Па ја имам веома лоше мишљење о Милану Милутиновићу, он је изборним фалсификатима дошао на ту функцију. Ми смо то јасно ставили до знања јавности у више наврата на различите начине. После октобарског пуча он је издао и Милошевића који га је довео на власт, приклонио се Ђинђићу и то је за Ђинђића најбољи председник Републике који се апсолутно не меша у свој посао и који га у потпуности слуша. Када би могао да Милану Милутиновићу продужи функцију за још 10 година Ђинђић би то истог тренутка урадио. Будите сигурни. Он је, дакле, само једна крпа потпуно у Ђинђићевим рукама, али по истеку мандата иде у Хаг. Тамо ће вероватно да се лоше држи јер такав је карактер. Што се тиче његових надлежности, он је имао одређене надлежности које није хтео у одређеном моменту да искористи. Многе законе морао је вратити на поновно гласање није то учинио. Све је потписивао одмах аутоматски.

Водитељ: Љубиша из Зрењанина, претпостављам вама интересантно питање, шта планирате да учините за студенте ако победите на изборима?

Др Шешел: Ако победим на председничким изборима нећу имати могућности нешто посебно да урадим за студенте. Моћи ћу само неки закон који се тиче режима студија студентског стандарда итд. да вратим на поновно гласање ако не буде добар. Моћи ћу са ауторитетом председничке функције да наступам у јавности и да критикујем разне неправилности, недостатке нашег васпитно-образовног система, стање на универзитету итд. Али, председник Републике нема конкретне надлежности на основу којих би се уопште мешао у рад универзитета, у функционисање универзитета. За разлику од неких који још нису проучили надлежности председника Републике ја не дајем празна обећања. Ово што Лабус неки дан изјављује на телевизији што обећава то нема везе са његовим надлежностима. С тог аспекта он има много веће надлежности као потпредседник Савезне владе него што би имао као председник Републике. Али ово је звучнија функција председника Републике.

Водитељ: Ово више сматрам позивом него питањем. Ласо из Сечња, када би ви као један Херцеговац дошли у Сечњан да држите јавну трибину?

Др Шешел: Ја сам већ био у Сечњу, али поодавно, мислим 1994. године сам имао трибину последњи пут у Сечњу, давно

је то било. Нисам сигуран да ћу моћи сада у предизборној кампањи да дођем да држим јавну трибину у Сечњу, али ћу сигурно доћи да прошетам кроз Сечањ, да се задржим једно пола сата-сат, да разговарам са случајним пролазницима на улици и тако, то ћу да урадим у септембру месецу, мислим 15. септембра да сам планирао овај део Баната, Средњегбанатски округ можда још неке општине из Севернобанатског или Јужнобанатског округа, тај дан ћу провести у Банату, 15. септембра, мислим 15. септембра да имамо, је ли недеља 15. септембар, да имамо митинг у Зрењанину ако ме памћење служи, да то је недеља.

Водитељ: Углавном, када буде митинг у Зрењанину посетићете Сечањ, ја мислим да је господин Лазо задовољан. Да мистификујемо још једно питање госпође Божовић из Зрењанина, када ћете пензионерима исплатити пензије које им дугујете?

Др Шешел: Ја пензионерима не дугујем ниједну пензију. Ако се сећате, када смо ми српски радикали ушли у Владу и када сам постао потпредседник Владе три и по месеца су касниле пензије. То је била моја идеја, ја то могу отворено да кажем, досетили смо се да те три пензије исплатимо у боновима за струју. Па су пензионери преузели те бонове и плаћали струју неко неколико месеци, неко већи број месеци, а и струја је била најјефтинија у то време. Тако да је то био један веома добар начин да се измире дуговања државе. Међутим, сада опет пензије касне скоро три месеца под досовском влашћу. Они су обновили то кашњење. Када пензије касне три месеца пензионерима су заправо ускратили три пензије, скратили им три месеца живота. Јер, пензионери су ипак људи у позним годинама живота и онда када три пензије закасне може се десити да их никада не приме.

Водитељ: И да још једну категорију третирамо како бисмо то рекли, Весна из Зрењанина да ли знате колике су плате просветних радника и шта мислите о томе?

Др Шешел: Реалне плате просветних радника су данас ниже него што су биле, раније су биле мале али ви погледајте шта је просветни раник могао некада да купи са 2000 или 3000 динара и шта сада може да купи за 7000-8000 динара отприлике се тако крећу њихове плате колико сам ја упознат. Сада се много мање може купити него раније. Када само имају у виду да треба да плате струју, комуналије, храну, одећу и обућу, много мање се за ту плату може купити него пре две године. Тако је са свим другим категоријама људи који живе од свог рада.

Водитељ: Господине Шешел, време заиста брзо пролази и ја бих вам поставио последње питање које би било у ствари модификовано питање господина Саше из Београда, мени је посебно драго што се телевизија „Сантос“ види у једном делу Београда, мислим да је у Баново брдо и виши делови.

Др Шешел: Ја у Батајници не видим, нажалост, покушавао сам...

Водитељ: Иако је Батајница у Војводини. Утисак је...

Др Шешел: Има друга једна пословица, Војводина Војводини...

Водитељ: Да да. Утисак је да би грађани Србије ипак највише желели да виде председника са јасном визијом о економској будућности пратећи тешку социјалну ситуацију. Да ли ви имате господине Шешел, ту визију?

Др Шешел: Да. Српска радикална странка свој економски програм базира на ослањању на сопствене снаге. Сада смо видели како изгледа та прозападна варијанта. Видели смо да она није довела ни до каквог побољшања него до правог стрпоштавања наше привреде у амбис. Ми ћемо се ослањати на сопствене снаге, чувати сопствене потенцијале, политиком државних набавки, државних наруџби форсирати домаћу привреду, ефикаснијим царинама је заштитили од нелегалне конкуренције, усмеравати се на источноевропско тржиште, руско, кинеско, индијско, азијско уопште, арапско, афричко. То је наша перспектива. Ми тамо имамо шта да продамо буквално све што произведемо можемо да продамо. Ми

Западној Европи немамо шта да продамо. Можда пужеве, малине шта још - скоро ништа. Хоће сировине да нам узму јефтино и нема ништа друго. Дакле то је наша перспектива.

Српска радикална странка је у стању да заведе дисциплину, дисциплина је већ пола успеха. Ми бисмо подстакли приватни сектор, смањивали пореске стопе, нормализовали пореске стопе. Овако их нико не може поднети.

То је у најкраћим цртама наша економска политика. С тим што морам посебно да нагласим председник Републике нема никакве надлежности у економској сфери. Наш економски програм можемо да реализујемо када Српска радикална странка освоји парламентарну већину и формира своју владу. Ово што Лабус обећава да ће урадити са председничке функције баца народу маглу у очи. Погледајте уставне надлежности и видећете да се нигде економија не помиње.

Суштина председничке функције је да се контролише влада и да се делимично контролише парламент. Да се што више контролише извршна власт и да се бар мало контролише законодавна власт. То је контролна функција и функција државног симбола, представљања, давања одликовања, помиловања итд. Али то није оперативна функција с које се решавају државни проблеми.

Водитељ: Пошто смо на самом крају емисије...

Др Шешел: Погледајте Коштуницу функцију, то није оперативна функција. Да ли се Коштуница може мешати негде у економска питања, да ли има неке везе са економским питањима, он се бави овим крупним филозофским питањима, начелним, политичким питањима. Е тако вам је и са функцијом председника Републике. С тим што функција председника Републике нема ни ову међународну компоненту, да поставља амбасадоре, да прима акредитиве страних амбасадора итд. Нема те спољнополитичке компоненте. Дакле, остаје та контролна функција.

Али у рукама српског радикала та контролна функција би била веома важна и Влада и парламент би стрепели од критике изречене са места председника Републике. То вам ја гарантујем. Ако будем изабран на ту функцију вољом грађана Србије ја ћу се стриктно држати Устава и закона. Нико ми неће ускратити могућност да користим све надлежности које ми даје Устав. Али никада нећу прекорачивати те надлежности, никада нећу погазити Устав.

Водитељ: Пошто је изборна кампања, господине Шешел, ја вам морам пружити прилику да можда саопштите нешто што вас ја и наши гледаоци нисмо у овој емисији питали а мислите да је важно и да би емисија остала оштећена да не добијемо ту вашу поруку.

Др Шешел: Ја мислим да је све ово о чему смо разговарали прилично важно. Биће још прилике за мој боравак у Зрењанину и боравак мојих најближих сарадника. Ми спремамо и митинг у Зрењанину и ваљда ћемо и на централним медијима имати могућности да се изразимо. Тако да не треба знате сада по сваку цену настојати да се каже све, нити се у једној емисији која траје сат, бога ми већ сат и 45 минута може рећи све. Али, у ова два месеца може се рећи много тога. Али, све оно за шта се ми за ових 12 година, ми, српски радикали, боримо, за шта се залажемо све то представља наш програм, нашу идеју водиљу. За разлику од многих других политичких партија, које су од данас до сутра мењале своју идеолошку оријентацију, свој политички, национални, економски, социјални и културни програм, у нашем програму у ових 12 година никад се ништа битно није мењало. Ми смо доследни.

Водитељ: Господине Шешел, хвала вам што сте овај студио изабрали за почетак своје кампање. Желим вам како политичку тако и личну срећу.

Др Шешел: Хвала вама што сте ме позвали.

Водитељ: Толико од нас за вечерас драги гледаоци. Био је то др Војислав Шешел, председнички кандидат, ми се видимо сутра у редовном термину, а догле лаку ноћ и пријатно.

Кандидат Српске радикалне странке за председника Републике Србије проф. др Војислав Шешел
у емисији ТВ „Лав“ из Вршца, 4. августа 2002. године

ТАЈНА УСПЕХА СРПСКИХ РАДИКАЛА

„Никад нисмо били популарнији него данас. Требало је издржати оне кризне тренутке. У политици је као у животу, чашу меда још нико не попи док је са чашом жучи не загрчи, али треба издржати те тешке тренутке остати упоран, остати доследан, не поклекнути. Ми смо издржали, зато смо сада опет на крилима нове популарности у народу”

Водитељ: Добро вече драги гледаоци. Отворени студио, недеља у 9 сати, неувобичајено време и термин, али када је у питању наш гост ми смо пристали на све, наравно. Али мислим да и ви имате разлога да будете вечерас уз програм „ТВ Лав“, најављивали смо јуче и данас да је гост вечерас нико друго до господин Војислав Шешел. Добро вече.

Др Шешел: Добро вече.

Водитељ: Војо, ја морам тако да вас зовем, овако да будемо приснији мало, нећу много увод да правим оставићу времена нашим гледаоцима који су нестрпљиви да вам постављају питања, јер је ово Отворени студио. Али, ево у две три реченице само да подсетим заправо ко је Војислав Шешел мада то уопште не треба да се поставља као питање. Дакле, најпре да вам ја лично честитам на кандидатури за председника Србије. Мислим да сте повукли прави потез. Шта ви мислите?

Др Шешел: Па и ја мислим...

Водитељ: Ви сте се већ огласили у неким новинама, у оном вашем стилу, да готово сигурно побеђујете, а то мисле и неки други који се још не изјашњавају.

Др Шешел: Па ја можда нисам нарочито добар кандидат, али у овом тренутку нема ниједан бољи.

Водитељ: Добро, ви знате за ваше мане нараво...

Др Шешел: А који је то човек без мана. Да ли постоји неки човек без мана?

Водитељ: Не постоји, наравно

Др Шешел: Али ја спадам у оне људе који релативно добро контролишу своје мане. И мислим да кад мане не преовлађују над добрим особинама. Нема идеалних људи, само је Бог идеалан, а сви други су грешни.

Водитељ: Тако је, ја морам сада, дакле, још једном да искористим прилику док гледаоци не почну да се јављају, телефон видите на екрану 811-073, осим честитке да кажем да сте ви души посланик, је ли тако, и у Републичкој и у Савезној скупштини. Да сте ви у ствари власник, издавач листа „Велика Србија“, ја сам га припремио, то је један врло озбиљан лист, да сте ви рекао бих писац, осим што сте професор, то људи знају, професор права, ви сте велики писац и врло плодан писац. Нисам успео још да побројим све ваше књиге, припремајући се вечерас за ову емисију, колико сте их издали и која је најновија

Др Шешел: Па више од стотину књига, само нису то све студије које сам ја писао. Ја штампам и своје радио и телевизијске емисије, своје новинске интервјуе, своје скупштинске говоре, све то додатно излажем суду јавности на тај начин. А то има и едукативну функцију и у нашој странци у шире. Дакле, то је начин да се додатно наше идеје пласирају и да буду у оптицају. Што се тиче студија на којима сам радио, њих је такође поприличан број, ја управо завршавам књигу која ће представљати на неки начин моје животно дело. Књига се зове „Идеологија српског национализма“. И она ће бити на више од 1.000 страна, густо сложених страна Б-5 формата. Књига је моја проширена монографија о научном у публицистичком делу проф. др Лазе Костића, највећег српског емигрантског писца. На тој књизи ја интензивно радим пет годна. Како? Радим суботом

Водитељ: То сам хтео да вас питам када ви стигнете све то да...

Др Шешел: Навече, ја нигде не излазим, мене не можете видети по кафанама, по ресторанима, на ексклузивним местима. Водим један породични живот колико ми моје политичке обавезе то дозвољавају и сваки тренутак користим за читање, за писање. За тих пет година ево ја сам при крају те једне велике књиге, она ће до 1. септембра изаћи из штампе.

Водитељ: Било је доста контроверзи око неке књиге о Милошевићу, да ли је Милошевић дозволио, препоручио да штампате књигу о њему, ових дана се прича и пише о томе.

Др Шешел: Нисам ја штампао књигу о Милошевићу, него је Српска радикална странка у свом научном делу Српска слободарска мисао, то је часопис за филозофију, друштвене науке и политичку критику, објавила комплетно Милошевићево суђење закључно са крајем марта месеца. А у следећа три броја...

Водитељ: То је сепарат или посебно...

Др Шешел: То је такође на око 1000 страна, и следећа три броја то ће бити по 800 страна, комплетно суђење закључно са крајем јула.

Водитељ: Аутентично.

Др Шешел: Аутентично све што је речено у судници, буквално све укључујући и оптужницу и њене разне варијанте. Ми сматрамо да је то суђење толико важно за историју српског народа да смо посветили овај наш часопис да би то остало. То ће бити веома корисно свим научницима, публицистима који се буду тиме бавили, а мислим у наредних 1000 година да ће овај Хашки трибунал привлачити пажњу правника по томе како се не сме злоупотребљавати право. Да се укаже како су гажени елементарни правни принципи. Како је негирана сва досадашња правна историја. Фундаментална начела на којима се базира кривично право, кривично процесно право итд.

Водитељ: Да ви сте ту...

Др Шешел: И биће разголићена завера против српског народа. Тако да смо ми штампали, дакле, тај први број на 1000 страна и још три на по 800 страна и ми ћемо то пратити како суђење буде настављано, јер процес Милошевићу је најважнији хашки процес без сумње. Али, ми планирамо то да радимо и када буде процес, ако га уопште буде Момчилу Крајишнику и Милану Мартићу. И то је наш допринос српској науци, српској публицистици, а и једана додатна афирмација нашег часописа. Милошевић је дао сагласност да то све објавимо.

Водитељ: Значи дао је сагласност, око тога је био неких недоумица.

Др Шешел: Ја нисам чуо од кога су те недоумице, ја их нисам чуо.

Водитељ: Ја сам их чуо, ја сам чуо и негде сам прочитао. Реците ми када смо већ код тога...

Др Шешел: Али то је јавна ствар, чак и да није дао то би могло да се објави. Као што све новине објављују, и директан телевизијски пренос је био итд. Али ја сам га питао за то и он је потврдно одговорио.

Водитељ: Већ се јавио један гледалац и на вези је, само да вас питам, нисте планирали генерала Младића?

Др Шешел: Ја сам убеђен да генерала Младића никад неће ухватити. Зато нисам планирао ни генерала Младића ни Радована Караџића. И ја се радујем њиховој способности да избегну хашким гониоцима. Мислим да их њихови јатаци издати неће, да српски народ чувајући Радована Караџића и Ратка Младића, чува то што је остало од наше части и достојанства, поноса, поштења које су досманлије тако грозно погазиле на Видовдан прошле године испоруком Слободана Милошевића на најсветији српски празник, дан светога Вида. Дан светога Вида је дан Бога, ми Срби смо у једног Бога веровали и пре него што смо постали хришћани. Знате, доста има заблуда код људи који нису баш довољно то све истражили. Ми смо веровали у једног Бога, а сва остала божанства су имала заправо улогу хришћанских светаца. Сви нису били ни дорасли светом Виду. И није случајно што смо ми Срби трансформисали та своја божанства и полубожанства у свеце и крсну славу. Ја славим светог Луку, то моја породица слави 1000 година, с колена на колена се та слава преноси. Међутим, свети Лука замењује старо српско божанство Велс, светог Велеса. Тако да свака крсна слава почива на старом неком српском божанству, али један је био бог главни, свети Вид. Перун Громовник је био у улози његовог сина, а све остало су, може се рећи, полубожанства. Српски Пантеон није био антропоморфан као стари грчки или римски, имао је струковну суштину. И то је све пренешено у хришћанску религију, кроз хришћанство ми смо добили нову форму, а тај садржај је остао исти, могао је да остане исти јер један је Бог од када је света и века. Тако да је то једна врло интересантна ствар када се говори о српском националном духу, о српском националном бићу, о српској националној свести.

Водитељ: Занимљив је овај увод и разговор нећемо да скренемо на ту воду, него да се вратимо овамо да послушамо директно укључивање. Ја се извињавам што сте ви до сада чекали господине или госпођо, али изволите.

Гледалац: Добро вече.

Водитељ: Добро вече.

Гледалац: Поздрављам господина др Војислава Шешела и вас господине уредниче Бабићу, и желео бих да пожелим нашем и вашем госту пријатан боравак у нашем граду. Хтео бих господину др Војиславу Шешелу да поставим једно питање, шта ви као кандидат за председника Србије нудите српском народу и осталим народима који живе на просторима Србије. Јер морам да вас подсетим да сте ви у окружењу у коме сада моментално у овом делу града и у околини живи 18 нација у слози, љубави и поштовању. Толико и хвала.

Програм на основу Устава

Др Шешел: Мој програм, политички програм у овој председничкој изборној кампањи, заснива се на уставним надлежностима председника Републике. Ја сам гледао на телевизији и чудом се чудим када неки потенцијални председнички кандидати дају празна неумерена обећања, те они ће средити ово, те они ће средити оно. То са председничке функције не може да се уради, то су овлашћења Владе Србије или парламента. Ми немамо сада изборе на свим нивоима па да онда нудимо комплетан програм. Ја сада нудим политички програм који је стриктно везан за председничку функцију. То су мала овлашћења, веома мала. У јавности се може чути од ових досовских политичара, квази-политичара, да председник има превелика овлашћења. То није тачно. Некада је то можда тако изгледало док је Слободан Милошевић обављао ту функцију. Али Милошевић је имао велику политичку моћ захваљујући чињеници што је његова партија имала и Савезну и Републичку владу и локалну власт итд. А уставна овлашћења су релативно мала. Ми имамо чисти парламентарни систем иако се председник бира на директним изборима, председник Републике даје мандат за састав владе, али процењујући однос

снага у Скупштини не може дати било коме. Не може дати најмањој партији, него ономе за кога се оправдано претпоставља да може добити скупштинску већину. Затим предлаже судије Уставног суда, али мора да рачуна на подршку парламента, дакле, мора се консултовати са посланичким групама да би обезбедио већину.

Водитељ: Неки наши председници су имали, председници до сада, рекао бих протоколарну власт или се у ствари бар тако прича.

Др Шешел: Видите, ја мислим да би Зорану Ђинђићу највише одговарало да Милан Милутиновић 15 година остане председник, јер се не меша апсолутно у свој посао. Ја бих се и те како мешао, али строго у складу са Уставом, ово што Устав пружа. Дакле, председник Републике може да врати Народној скупштини закон на поновно гласање ако се не слаже са његовим одредбама и да образложи то. Ја бих то често радио. До сада то скоро нико није радио, Милошевић само једном Милутиновић никада. Ја бих то чешће радио. Затим, председник Републике има право да позива целу Владу или поједине министре да му реферишу о свом раду у оквиру уставне и законске надлежности тих министарстава и Владе. Ја бих то често радио.

Водитељ: Када су они били на прозивци.

Др Шешел: Милошевић је то радио, али ван очију јавности. Новинари нису позивани, камермани нису позивани, или само сниме да су били ти и ти министри код њега. Милутиновић то никад није радио. Ја бих то често радио, то би било отворено за све новинаре, то би било пред камерама. Ја постављам питање као председник Владе, министри одговарају. Ја немам право да им наложим да нешто ураде, али могу да их критикујем за оно што су већ урадили или што планирају да ураде.

Веома је важно што је председник Републике Србије члан Врховног савета одбране, то је колективни врховни командант Војске Југославије, ту би се посебно бринуо о војсци Југославије заштитио бих наше официре, подофицире са ратним искуством. Јер НАТО покушава да их се свих отараси,

да их отера у пензију јер му сметају, хтео би да наша војска служи само за прљаве послове на другим неким ратиштима. И председник Републике има посебна овлашћења у услови-ма ванредног или ратног стања.

Уколико Скупштина не може да се састане он може да прогласи ванредно стање, али само ако не може Скупштина да се састане. Може да доноси указе са законском снагом, али то после мора да иде на оверу Скупштини чим Скупштина успе да се састане.

И председник додељује помиловања, додељује одликовања.

То је мало надлежности, али у рукама способног и одлучног човека који зна шта хоће то је прилично много. Јер, са те функције председник контролише извршну власт. Владу и делимично контролише парламент. Ја бих се највише ослањао на снагу јавности. Ништа код мене тајно не би било. Све пред камерама, све пред новинарима да народ види како функционише држава. Народ је до сада знао како функционише парламент, законодавна власт, али није упознат како функционише извршна власт. Влада и други органи извршне власти. Зато не треба претеривати у празним обећањима може се урадити ово, оно. Сада ће куле и градове да обећавају разноразни људи који нису још стигли да прочитају Устав и да виде које су то надлежности. То је Лабус већ радио, видели сте она његова празна обећања. Са ове председничке функције то не може ништа да се уради.

Избор за пад ДОС-а

Међутим, мој евентуални избор би био битан јер би он значао даљи пад ДОС-а са власти, јер бисмо ускоро одмах имали ванредне парламентарне изборе, па локалне изборе, народ би се охрабрио па би храбрије ушао у тај процес промене власти.

Што се тиче другог дела питања, Српска радикална странка од када смо формирана води потпуну исправну политику према националним мањинама. Ми смо за пуну грађанску равноправност. У томе смо се доказивали у више наврата. И

ја сам веома поносан што су моју председничку кандидатуру поред Срба потписали припадници свих националних мањина и Мађари, и Румуни, и Словаци и Украјинци, Буњевци Шокови, Роми, Бугари, буквално припадници свих националних мањина и свих вероисповести и православци, католици, и муслимани и протестанти.

Водитељ: Верујем да је било шокантно када су Румуни...

Др Шешел: Ми имамо у нашој страници и Румуна, и Мађара, и Словака и свих других.

Водитељ: Кажем незамисливо је то својевремено било.

Др Шешел: Нема их онолико колико бисмо ми желели има их нешто мање у процентима него што има Срба, али наше руке су раширене, дакле наша врата су отворена. То је наша трајна оријентација, наша је трајна спољнополитичка оријентација пријатељство са суседним земљама и са Румунијом, и са Мађарском, и са Бугарском. Мађарска ће сада да буде укључена у Европску унију, нас не чека та судбина, нас Европска унија никада неће примити, то треба народ да зна. Они ће нас само замајавати празним обећањима као што неће ни Румунију ни Бугарску. Нама су сасвим другачију судбину одредили, нама преостаје да се што више зближавамо са Румунијом, Бугарском, Русијом, Украјином, Молдавијом, Белорусијом и да правимо алтернативу Европској унији. Погледајте, наши економски интереси тамо су усмерени, ми сву нашу робу можемо продати на источно тржиште, а Западној Европи скоро да немамо шта да понудимо. Можемо лужење, малине и још понешто.

Водитељ: Нису они много ни заинтересовани.

Др Шешел: Наравно да нису заинтересовани, они су заинтересовани да се код нас угуши индустрија, да јефтино долазе до сировина, само то, а не да се ми економски развијемо и да им будемо конкурентни. Тако да мислим таква наша спољ-

нополитичка оријентација поготово охрабрује припаднике националних мањина. За нас су различите лажи ширили у том погледу, ми јесмо српски националисти, али нико не може бити потпуни националиста, исправан националиста и патриота ако не поштује друге народе. Друго, наша историја је толико згузнута, толико испреплетана да је једноставно не можемо потпуно рашчланивати. Погледајте сада колико у румунској нацији или мађарској нацији има словенског етничког супстрата. Када су Мађари дошли у централну Европу они су затекли Словене, не само Србе, него и Словаке и Чехе углавном, они су се једноставно утопили у ту масу дајући јој језик и име, али су променили потпуно етничка својства. Нису ни налик на оне Мађаре који су дошли из Азије.

Водитељ: На Хуне.

Др Шешел: Што се тиче Румуна, Румуни су остатак старог романског становништва, латинског дакле. Међутим, и ту су се Словени укључили у стварање једног новог етничког идентитета, и Срби, и Бугари, и Украјинци итд. Када би се то процењивало, отприлике у данашњој румунској нацији је 40% словенског елемента. Али и код нас Срба. Ми смо затекли овде тзв. Влахе, старороманско становништво које је сродно Румунима. Ми смо њих асимиловали, овде су Срби као словенска маса били већи па су асимиловали Романе, а у Румунији су Романи били већински па су асимиловали Словене, али то је и једне и друге двоструко приближавало. Тако да смо ми етнички веома слични то се види по карактеру, то се види по многим другим особинама. Са Румунима имамо и идентичну вероисповест.

Друго, погледајте Румуни су се потпуно укључили у наш друштвени, културни живот. Колико је јака спона која повезује Србе и Румуне говори један од највећих српских песника свих времена Васко Попа који је Румун по националности. Дакле, он има двоструки идентитет, он никада није заборавио да је Румун, да је румунског порекла итд., али је певао на српском језику и сматрао се српским песником. Он припада и нама и Румунима. Имамо Шандора Петефија, он се родио као Александар Петровић, али он је мађаризован, он је писао на мађарском језику и највећи је мађарски песник, али је српског порекла очигледно. Тако да ту права граница није могућа и не треба је ни постављати. Ми бисмо желели да те границе буду што отвореније. Ми смо 2000. пред саме изборе потписали споразум о бесцаринској унији са Русијом, што је наша највећа економска шанса. Тренутно се прибојавамо да би улазак Мађарске у Европску унију могла да затвори северну границу и то не би било добро, ја мислим да је интерес и Србије и Мађарске да се тражи решење да та граница остане отворена. Дакле без визног режима да се она...

Водитељ: Не одлучују они о томе.

Др Шешел: Не одлучују они о томе, али ја мислим да је то решење могуће, то решење не угрожава практично никога. Наш пасош би без визе важио на територије Мађарске, можда не би важио у Аустрији, Немачкој итд., али нама је најважније у суседне земље да се путује без виза и да њихови држављани путују код нас без виза.

Водитељ: Ево слушаоца који је на вези, ја мислим, ето дали сте одговор првом слушаоцу и гледаоцу.

Добро вече, извините што сте чекали професор је...

Др Шешел: Опширан. То је професионална деформација.

Водитељ: Изволите.

Гледаатељка: Желим да поздравим др Војислава Шешела и да му се захвалим на свему што је учинио у Републици Крајини док смо живели тамо. Дивим му се као човеку и желим само једно мало кратко питање да му поставим, ако постане председник, а ја му то желим од свег срца, да ли ће помоћи нашој омладини, нашим младима да ми не одлазимо у оволиком броју из Југославије, Србије коју толико волимо, али немамо могућности за живот овде. Да ли нам он то обећава и да ли ће нам омогућити леп и безбедан живот као омладини, живот без дроге и осталих ствари које нису добре за нас.

Без празних обећања

Др Шешел: Ја то обећавам када освојимо већину у парламенту, када формирамо радикалску владу и када освојимо локалну власт у свим општинама у Србији или у већини општина у Србији, тада и могу да дам таква обећања. Са председничке функције не могу директно да то извршавам, али могу да критикујем Владу и парламент због њихових потеза који нису у прилог томе да се економски развијамо, да се поправља социјална ситуација, да се млади људи задржавају итд. А решења постоје. Сетите се пред саме изборе 2000. године, када смо ми нашли варијанту да Влада прода неке објекте који су државна својина, да се иницијални капитал створи па су се онда укључиле и вршачке фирме, па је направљена пешачка зона на главном градском тргу, веома лепа. Вечерас сам је обишао, шетао. Затим, направљен је овај центар Миленијум и други објекти. Дакле, то показује, мој је потпис на том решењу ако се сећате...

Водитељ: Као потпредседник Владе...

Др Шешел: То је био мој сектор, ја сам био задужен за привреду и финансије. То је варијанта ослањања на сопствене снаге. ДОС је обећавао шест милијарди долара бесповратне помоћи од тога нема ништа. То је бесмислено. А у Немачкој брат брату ништа не поклања, сада ће они нама да поклоне милијарде овде. Кома су то Американци поклањали. Они уложе сто милиона долара у победу ДОС-а па онда траже варијанту да те паре поврате, а не сада још да дају милијарде да се ми развијамо. Што би они сада нас развијали када су њихови људи на власти овде. Ето то је суштина. Дакле, постоји варијанта ослањања на сопствене снаге. Сетите се после рата којом смо брзином обнављали мостове, електроенергетске потенцијале, кључне фабрике и слично. Не дај боже да су досовци дошли на власт одмах после рата још би се пливало преко Дунава. Ниједан мост не би поправили ни на Дунаву, ни на Морави, ни на другим рекама. Ми смо на светог Николу 1999. произвели 130 милиона килвата струје и нисмо увозили, када су досовци преузели власт производња је пала на 80 милиона килвата. То значи да постоји огромна разлика у способности.

Водитељ: А мислите ли да у том силном инвестирању нисмо сами себе појели.

Др Шешел: Како можемо сами себе да поједемо када инвестирамо у нешто што је важно, продуктивно. Овде је рађен центар Миленијум, ви можете да кажете ко зна када ће се исплатити та инвестиција, међутим сви који су учествовали у његовој изградњи, функционисали су за то време, продавали су одређен грађевински материјал, обављали занатске радове, обављали послове итд. Ни то није онда нерационална инвестиција. И ово што се инвестира у центар итд. Кад год инвестирате у изградњу код нас овде у земљи, увек нешто друго покрећете, не нестaje тај новац, не иде он у земљу, подстакне производњу оних од чега су оне плоче којима је поплочан градски трг.

Водитељ: Да, бехатон плоче.

Др Шешел: Од тога па на даље. Подстакнута је производња у разним секторима. Ја сам то радио као председник општине у Земуну. Шест хиљада општинских плацева по багателним ценама је дато избеглицима и свим другим грађанима ко је желео да подиже сам себи кров над главом. То су најниже цене.

Водитељ: И сада вам замерају.

Др Шешел: Ма ко ми замера.

Водитељ: Па рушили су.

Др Шешел: Они само руше. И сада сваки човек, већина људи, пошто је то ипак сиротиња, људи са мало новца, сам ради на својој кући али ангажује помоћну радну снагу па плати радника који ће му поставити цреп, који ће му излити бетон, који ће му излити плочу, који ће му направити ту арматуру поставити за изливање плоче итд. А колико онда потроши, колико купи цигле, цемента, шљунка, керамичких плочица, дрвенарије...

Водитељ: Да, и ангажује радну снагу.

Др Шешел: Он онда одмах изазове потражњу за робом на тржишту и читав низ фирми подстакне на додатну производњу. Уместо да се тај новац негде кисели, да се обезвређује итд. То је начин да се покрену унутрашње резерве. А сада су досовци видели да постоји пет-шест милијарди марака код грађана и гледају да то подигну уместо да људе на одређен начин подстакну, извињавам се.

Водитељ: Добро, нема проблема. Јавите се ако је важно.

Др Шешел: Што да се јављам.

Водитељ: Код нас можете и то ми смо...

Др Шешел: Али то нећу да радим. Дакле, то би била та варијанта. А шта су радили досовци? Има ли у народу још тих пара, нема то код свих људи, није то код већине људи, него код једног мањег слоја, они дижу цене струје, шест пута је скупља струја. Дижу цене млека, хлеба, комуналних услуга. Цене иду до неба, код нас је и немачка марка обезвређена. Оно што сте могли да купите 2000. године за 100 марака, данас већ не можете ни за 400 марака. То је погрешна економска политика. Они се хвале јаким динаром. А која нам је корист од јаког динара када реалне плате непрекидно падају. Ево, погледајте све пензионере, да погледамо њихове пензије данас. Шта они могу данас да купе за своју пензију, а шта су могли да купе 2000. године.

Није 2000. године било лепо, било је лоше, лоше се живело, тешко се живело, али је било подношљивије него данас. Много подношљивије. Која је данас категорија становништва задовољна. Ниједна. Видите колико је радника отпуштено. Јесу ли задовољни просветари, лекари, здравствено особље, правосудје, државни чиновници. Сваком је горе него што је било. Ниво здравствених услуга је и даље пао, ниво школовања је и даље пао, школарине до неба дигли. Колико сукористили студенте, ако се сећате, на оним демонстрацијама да

се смрзавају по дичи зими да се туку са полицијом итд. Што им тада нису рекли да ће им до неба дигнути школарине. Они су сада изгубили по једну годину школовања, углавном, што им то тада нису отворено рекли. Што нису рекли да ће порези да се дигну до неба. Да ће пореска стопа бити несхватљива. Што нису рекли, него су обећавали шест милијарди споља, пуну запосленост, добре плате, добре пензије, сељацима шта су све обећавали. Сада плаћају сељацима око 25 пфенинга килограм кукуруза. Али сада тих 25 пфенинга реално вреде четвртину ондашњих 25 пфенинга по количини робе које сељак може да купи. То је сада као да је цена била 6,5 пфенинга, је ли тако.

Водитељ: Нешто мање.

Др Шешел: Између 6 пфенинга. Замислите да је неко у оно време рекао сељацима 6 пфенинга килограм пшенице.

Водитељ: Буна.

Др Шешел: Буна, а сада је сељак у ситуацији да још не може сасвим да похвата те конце. Он види, добија износ који је некада значајно много, али не може са тим износом да купи, отуд та збуњеност. Они су нам прво обезвредили немачку

ло је неких отпора, али ту сам био најупорнији, да пензионерима дамо бонове за плаћање струје. А струја је била најјефтинија, најјефтинија у Европи и пензионери су месецима закаснелим пензијама плаћали те рачуне, могли су себи својим синовима, кћеркама...

Водитељ: Да искористе бонове.

Др Шешел: Јесте, и то је било добро Ми смо надокнадили то кашњење. Кашњење се свело на пола месеца. Сада опет пензије касне скоро три месеца. Знате да сада касне опет скоро три месеца.

Водитељ: Ја немам никог у породици...

Др Шешел: Непуна три месеца пензије опет касне, а реалан износ који се прима је мањи када гледате шта можете купити за ту пензију.

Водитељ: Имамо гледаоца на вези, добро вече, изволите.

Гледатељка: Добро вече.

Водитељ: Извините на стрпљењу, али шта да радимо, у програму сте

Гледатељка: Хтела бих да поздравим вас у студију и др Војислава Шешела, и да кажем да смо ја и супруг чланови и

марку дизањем цена до неба и онда кажу сада је боље, некад је плата била 100 марака, сада је 200 марака и сада је већ боље јер није још стигла 300, просечна плата мислим да је непуних 300, око 260 марака, можда 270. Али за тих 270 марака не може се ни издалека купити што је могло раније да се купи за 100 марака. Ту је проблем.

Водитељ: Да, и пензионери живе у илузији да редовније добијају пензије него раније, али кажу да су незадовољни што су...

Др Шешел: Није редовније.

Водитељ: Они кажу да добијају.

Др Шешел: Ево сада ћу вам рећи. Прво, пензије су реално мање, они су сада донели нови закон, више се пензије не усклађују са платама него по њиховој процени трошкова живота. Што је бесмислица. И сада су пензије реално мање 12% у новчаном износу. Али, гледајте сада, када смо ми ушли у Владу својевремено, пензије су касниле 3,5 месеца и онда смо се досетили, то је била моја идеја и одмах сам је провео, би-

симпатизери ваше странке, и хтела бих да вас питам овако за процену на изборима и у вези предузећа која су доведена до пропасти, па продата будућашто. Да ли могу ти уговори о продаји да се пониште?

Др Шешел: Ја мислим да на изборима имам велике шансе. Али видећемо, све зависи од воље народа. Народ одлучује. На нама је да контролишемо на бирачким местима, да нам изборе не покраду и по том питању смо спремни на сарадњу са другим опозиционим странкама.

А што се тиче те њихове распродаје коју зову приватизацијом, а узимају само паре у своје целове, мени је Ненад Чанак признао на новосадској телевизији, у директном телевизијском дуелу, да су досовци украли 50 милиона марака кроз продају Беоцинске цементаре. Ја сам мислио 30, он ме исправио у самој емисији, рекао је није 30 него 50. Тако они раде. Е сада, да би се то поништило постоји само један начин да проведемо кривични поступак, да суд утврди кривично дело, да казни за кривично дело и да последица тог кривичног дела

буде повраћај у пређашње стање. То је једини начин. И ми ћемо тај начин да применимо свуда где имамо доказе да је заиста било криминала.

Водитељ: Изволите.

Гледатељка: Добро вече. Поздрављам господина водитеља, господина Бабића, и др Војислава Шешеља и поставила бих једно питање др Шешељу. Поздрав један из Павлиша. Питала бих га да ли ће, ако победи, да буде боље? Само толико и да вас пуно поздравим и желим вам успех.

Водитељ: Захваљујемо. Из Павлиша имате још три поздрава, данас пре подне сам их примио. Неки ваши другови из војске су вас поздравили срдачно, да не заборавим.

Др Шешељ: Ја сам служио 80-те цео војни рок на Топчидеру, у касарнском сектору два, гардијске дивизије, то је била специјална јединица Савезне владе.

Водитељ: То су ваши из чете били...

Др Шешељ: И вежу ме лепе успомене за војничке дане. Видите, ја сам сигуран да не може бити горе. Бојим се претераних очекивања. Ова председничка функција сама по себи није довољна да се ствари битно промене боље, него да се почне један процес. Да постоји још једна институција која ће контролисати Владу и делимично контролисати парламент и критиковати их када раде лоше. А председник Републике не може сам да доноси одлуке те врсте. То је немогуће.

Водитељ: Ја мислим, с обзиром на ваш темперамент и на ваше ангажовање да ту функцију треба некако, ако добијете изборе, сигурно треба проширити надлежности. Ви не можете да пресуђујете министрима и Влади, али очигледно свакодневно реферисање и оно прозивање мислим, може да их доведе у ред.

Др Шешељ: Може делимично да их доведе у ред, не потпуно. Али, јавни суд може да изазове и парламентарне изборе.

Друго, не мислим ја да сада треба проширивати уставне надлежности и не мислим да ту функцију треба конкретнијој личности прилагођавати. То би било погрешно. Ја тежим стабилном уставном стању где ће се врло ретко мењати Устав. А не ко год дође на власт, е сада иде да мења Устав. И ови су обећавали, ево има две године, они не знају шта треба да се мања у Уставу, они нису проучили садашњи Устав, а кажу треба га мењати. А када питам а шта то треба мењати онда они не знају, онда им ја набројим неколико ствари које заиста треба мењати.

Водитељ: Да, то смо чули и видели. А занима ме, да ли имају стручњаке.

Др Шешељ: Они избегавају стручњаке. Стручњаци им у лице кажу шта им не ваља. Зато су алергични на стручњаке. Њима се појављују Чедомир Јовановић и Горан Весић да тумаче правне норме, боже сачувај. Или Зоран Живковић.

Водитељ: Имају неке експертске тимове иза себе, нешто морају да имају.

Ђинђић држи све конце

Др Шешељ: Немају они у правом смислу речи никакве експертске тимове. То што имају у овим тзв. невладиним организацијама то све прима паре из иностранства, инструментализовани су. И ако неко покуша нешто озбиљно да уради, онда то у Влади не може да прође. Знате. А нама је циљ да се држава среди. Председничка функција може допринети доста том унутрашњем сређивању државе. А да би се побољшало економско и социјално стање, онда треба да победимо на парламентарним изборима, да формирамо Владу. Мом темпераменту би много више одговарала функција председника Владе, ја сам то отворено говорио у више наврата. Да су били избори на свим нивоима ми, радикали, би Томислава Николића кандидовали за председника Републике, а ја бих предводио странку на парламентарним изборима, и у први план бих ставио циљ да постанем председник Владе. То је најмоћнија функција у држави. Видите, сада када поред-

ите надлежности Ђинђића и Коштунице, ево да не поредимо са Милутиновићем пошто је он сам себе на неки начин изоловао. Коштуница има само надлежност у погледу војске и ништа више. Ништа друго он не може, а Ђинђић држи све конце у својим рукама. Председничка функција, функција председника Републике није функција с којом би се држали сви конци. Али би била веома важна функција од које би стрепели Влада и парламент. Водили рачуна, знали би да неко будно прати сваки њихов покрет и да их чека на свакој грешци, као што то радимо ми радикали у парламенту, тако би са посебно великим ауторитетом то радио са председничке функције. То је сушттина. Ја желим да народу отворено ставим до знања шта значи та председничка функција. Јер ће сада слушати, већ слушају разне председничке кандидате који...

Водитељ: Да не очекују...

Др Шешељ: Који обећавају урадиће ово, урадиће оно, како, нека објасне како.

Водитељ: Нема инструмената много. Добро вече, изволите, на вези сте, у програму сте. Кажите господину да је у програму.

Гледалац: С обзиром на катастрофалан пораз који сте доживели на последњим парламентарним изборима за савезни и републички парламент, а ваша прогноза је била сасвим другачија, зашто нисте дали оставку.

Др Шешељ: Прво, то није био катастрофалан пораз. То су били лоши изборни резултати, али моја странка није очекивала од мене оставку, није тражила оставку, зашто бих онда давао оставку, да обрадујем политичке противнике. Не. Немам никаквог разлога да радујем политичке противнике. Ако то странка било кад од мене затражи ја ћу одмах своју функцију ставити на располагање.

А те 2000. године, и то ми је одмах било јасно, десила се једна поплава, десила се једна космичка катаклизма која је продрла у Србију, народ је био на ивици стрпљења, био је незадовољан спорашћу промена и побољшања друштвеног стања. Затим, био је незадовољан губитком три рата, три велике националне територије. Република Српска Крајина је окупирана, Република Српска је окупирана, окупирано је Косово и Метохија. Друго, народ је био поведен обећањима са Запада, одмах укидају санкције, одмах укидају блокаду, шест милијарди долара бесповратне помоћи, све се решава, Косово се спасава итд. Било ми је одмах јасно да су то све празна обећања, одмах у октобру месецу заохтрио сам став према ДОС-у и почео народу да говорим истину. Те 2000. народ ми је слабо веровао. Ако се сећате...

Водитељ: Био је уљушкан...

Др Шешељ: ... телевизијских сучељавања пред децембарске изборе итд. Али, мало помало народ је сагледавао да ми, српски радикали, говоримо потпуну истину, целовиту истину, да су досовци давали лажна обећања, да нема ништа од тих њихових реформи о побољшању економских и социјалних прилика. Показало се какви су они карактери сваки од њих појединачно. У какве су све сукобе улазили, какве афере отварају итд. Никада ми такве афере нисмо мали. И то сам све знао, 2000. године, ту морам мало и да се похвалим, и нисам то држао у тајности, него сам говорио народу у емисијама у којима сам гостовао, у новинским интервјуима, конференцијама за штампу, за парламентарном говорницом и савезног и републичког парламента. И обистинило се то. Нисам ја срећан што су се те црне прогнозе обистиниле, ја бих био срећнији да је сада све много боље него што је било раније. Не бих имао образа онда да критикујем досовску власт, да је бар мало боље него што је било раније. Па и да је исто као раније, не бих имао морално право да их овако оштро критикујем. А сада је много, много горе него што је било раније.

Водитељ: Добро вече, изволите.

Гледатељка: Добро вече. Овде једна пензионерка, хтела сам да поздравим господина Шешеља и вас Бабићу, и да вам пожелим све најбоље и тако даље, што каже господин Шешељ, са пензионерима је јако критично, тешко је изаћи на крај, ја имам 2000 и не знам шта ћу пре. Или да плаћам ко-

муналије и телевизор, телефон или шта. Да ли ће бити нешто боље, жељна сам воће да купим, од 2000 не могу да купим једну лубеницу или брескве или нешто.

Водитељ: Да ли редовно примате пензију, госпођо?

Гледатељка: Па примам редовно, а шта је 2000 док се све плати.

Водитељ: А колико касни пензија госпођо?

Гледатељка: Има две и по, три како...

Др Шешел: Скоро три пензије касне.

Гледатељка: Ја мислим три, не могу да вас лажем, ваљда ће да буде кад буду нови избори, да се прекрстимо па да пожелимо све најбоље да буде нешто боље и напредно и пријатно.

Водитељ: Хвала на подршци, председничка трка је почела као што пише у новинама, трајаће до 29. септембра. Ви сте се отиснули на турнеју или је то само Вршац привилегован да дођете данас.

Др Шешел: Па није баш Вршац привилегован, ја сада сваки дан гостујем, синоћ сам био у Новом Саду, сутра сам у Крушевцу, прекосутра у Неготину, и тако мислим до 1. септембра сваког дана имам гостовање на некој од локалних телевизија у Србији. Моје страначке колеге, чланови најужег руководства, такође не баш сваки дан, колико можемо да добијемо, јер ипак смо под великом медијском блокадом.

Водитељ: То сам хтео да вас питам.

Др Шешел: На већини телевизија не можемо да добијемо емисије, не можемо да добијемо термине. А често се дешава да нам неким великим ценама спрече...

Водитељ: Блокирају.

Др Шешел: Блокирају. Толику цену изговоре да онда знају унапред да нисмо у могућности да платимо. Међутим, ми од 1. септембра почињемо са митинзима у свим већим градовима. Тако да ћемо имати једну једтину кампању.

Водитељ: То сам хтео да питам.

Др Шешел: Одустали смо од плаката, од постера, ако се нашло нешто од старих постера од прошлих избора то ће наши општински одбори сада да излепе. Ми нове нећемо штампати. Појачаћемо тираж наших страначких новина, листа „Велика Србија“.

Водитељ: Изволите, на вези сте, добро вече.

Гледатељка: Добро вече, зовем из Никољанеа, да питам господина Шешела да ли ће бити боља времена, ако буде он победио, за лекове, да немамо за шта да купимо лекове. Када је био Слоба опет за 200-300 динара купио си лекове, све што ти је требало, а сада не можеш да купиш да се лечиш. И да ли ће ба буду боља времена за струју и за све, за храну и за живот, ако би он добио изборе.

Др Шешел: Не може да буде горе, то је сигурно госпођо. Горе него под овим досовцима сигурно не може бити. Ја још једном инсистирам, знам да ту има доста неразумевања у народу, сама председничка функција не може то да реши, да обезбеди. Дакле, морамо ДОС оборити на парламентарним изборима, формирати нову владу. Јер све су то надлежности Владе, а не председника. И енергетика, и пољопривреда, и индустрија, и пензије, и сви други облици социјалне заштите, и здравствено осигурање, и просвета, и све остало. Све су то надлежности Владе.

Водитељ: Извршни орган...

Др Шешел: За сваку ту област Влада има по једног министра који за то одговара и који то држи под контролом. А председник може њих да критикује за лоше потезе, а не може уместо њих да преузме да то решава. Дакле, оно што би нам био циљ одмах после председничких избора, да изнудимо што пре парламентарне и локалне изборе.

Водитељ: Кратко и јасно. Изволите, добро вече.

Гледатељка: Добро вече, поздрављам све у студију. Ја волим да видим господина Шешеља, када тако зна толико да критикује ДОС, како радници немају плате, од чега би он платио плате и пензије. Толико, хвала.

Отпуштање није решење

Др Шешељ: Ја сам већ рекао, пензије су биле редовније док смо ми били на власти и имале су већу реалну куповну моћ. Што се тиче плата, није нам падало на памет да идемо на овако масовно затварање фабрика. То масовно затварање фабрика није тако изражено у Вршцу као у другим градовима. Али, погледајте Белу Цркву у каквој је ситуацији и погледајте унутрашњости Србије шта се већ дешава. ДОС је најавио отпуштање 100.000 радника, ми то нисмо радили, ми смо наручивали послове код домаћих фирми, па запошљавали металски комплекс, запошљавали пољопривредну индустрију итд. Међутим, када је реч о досовцима они иду у правцу затварања домаћих фабрика и форсирања увоза. И сав онда увоз може да се базира на продаји наших јефтених сировина и дозвонака наших радника из иностранства. Дакле, то је она материјална база на којој се формира увоз. И то обрушава просто наш животни стандард.

Водитељ: Да, нема реалних извора.

Др Шешељ: И нема воље и жеље да се концентришу на домаће снаге, на сопствене снаге и да се тражи излаз из тога. Она варијанта коју ми нудимо је можда спора, она је корак по корак, али би се побољшање одмах осетило.

Водитељ: Не знам, народ нешто нема стрпљења, наш народ је такав.

Др Шешељ: Народ нема стрпљења, али видите то нестрпљење 2000. године довело је до још горе варијанте.

Водитељ: Изволите, добро вече.

Гледалац: Добро вече. Жељко Милачић се јавља, поздрављам вас у студију и да само изнесем једну констатацију др Војиславу Шешељу. Последње ванредно заседање, ако се добро сећам, ја мислим да је са вашим наступом било најбоље од формирања вишестраначке скупштине Србије. Хтео бих да вас замолим да са таквим наступима наставите јер је ваш наступ стварно био стручан, коректан у најбољем смислу речи. То је моја констатација, не знам да ли ћете се са тиме сложити, јер сам стварно имао последњих 5-6 година времена да пратим скупштинска заседања.

Др Шешељ: Ми, српски радикали, темељито се спремамо, стручно се спремамо за та скупштинска заседања и ми никад са своје стране сами не изазивамо инциденте. Инцидент се увек деси када нам оспоре неко право на најбруталнији начин, када нам не дају да говоримо, када нам не дају да одговоримо итд. Када нас малтретирају, када нас прогоне. Мене су принудили на протеклом ванредном заседању да говорим онако дуго јер су сви остали посланици Српске радикалне странке противпословнички, противзаконито одстрањени из Скупштине. Знате, ја не бих радо толико говорио и малтретирао људе, можда и досадим гледаоцима, да су ту били сви наши посланици, јер они се заиста сви квалитетно спремају и спремају се све боље, и ми се усавршавамо кроз тај рад и ми данас много више знамо него што смо знали пре 5-6 година. Учили смо све ово време.

Водитељ: Што сте учили, ем сте се учили и на искуствима.

Др Шешељ: И на искуствима, али и из књига, највише се из књига научи.

Водитељ: Имамо неког на вези, добро вече, изволите.

Гледалац: Добро вече. Хтео сам да поставим једно питање Шешељу, да ли пензионери морају да после, ако би дошло до тога да он победи, плаћају болнице и операције, као што је сада припрема за операцију треба да се изврши, на пример једнога пензионера, од 15.000 - 20.000, то је прво.

Друго питање, када је држава и која је држава најбогатија, она је држава богата која је пољопривредом јако добра и

добро стоји. А код нас је све запуштено и нико ништа не ради нити неко нешто откупљује, на пример жито, кукуруз, сунцокрет. Стално лажу, лажу, лажу, лажу. Докле ће то тако, иако ја немам земље, ја сам пореклом из Босне, али мој покојни отац је рекао овако – када је земља богата, када роди, онда је богата и држава. То сам хтео да вас питам.

Др Шешељ: Док смо били оно кратко време у Влади Србије, ми смо тада укинули и ону малу симболичну партиципацију здравства, ако се сећате. Било је доста проблема у здравству, али смо их концентрисали у набавку увозних лекова, завели бољу контролу итд. Досовци су обећавали бесплатно лечење, они су сада прописали цене до неба које људи не могу да плате. Сада је снабдевеност здравствених установа много гора него што је била раније под санкцијама, под блокадом, у ратном стању. Ко је онда томе крив. Они су томе криви.

Ја не могу са председничке функције да спречим наплату здравствених услуга, али могу да је критикујем. Да бисмо то укинули, ту наплату, морамо да победимо на парламентарним изборима. То је други ниво власти једноставно. Влада одлучује о партиципацији и парламент законом.

Водитељ: Ја мислим да су гледаоци схватили да је председничка функција ипак ограничена.

Др Шешељ: Веома је ограничена.

Водитељ: Да, и када би на парламентарни, изборима и победили, заправо добили власт у своје руке у буквалном смислу, онда би нешто могли ефикасно да учините.

Др Шешељ: Онда би потпуно одговарали за ситуацију.

Водитељ: Добро вече, изволите.

Гледатељка: Добро вече. Желим да поздравим господина др Војислава Шешеља и да питам да ли ће се обистинити од 15. септембра да почне комплетна блокада Србије, да отерано једном ове лопове са сцене, толико и хвала.

Др Шешељ: Ја не знам, онај ко је планирао ту блокаду да ли ће то сада да проводи или не. Ми сада идемо у праву

председничку кампању. Ми сматрамо да је много ефикасније ДОС победити на председничким изборима него било каква блокада. Јер, та блокада вам је увек мач са две оштрице, знате. Ви властима нанесете много проблема, али нервирате друге људе, поготово оне који се затекну тада на путевима, журе негде, итд.

Водитељ: Контраефекат.

Др Шешел: Јесте, увек ту има контраефеката. Много је боље поразити их на изборима, онда је то најчистија победа. Ако бих победио на председничким изборима, ја вам гарантујем да би врло брзо изнудио и ванредне парламентарне и локалне изборе.

Водитељ: Како ћете контролисати изборе?

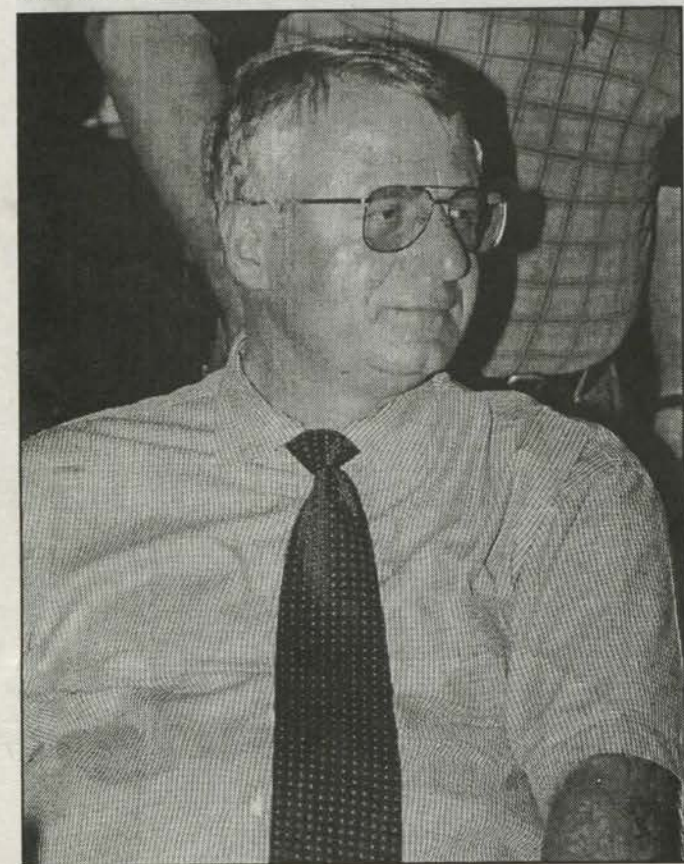
Др Шешел: Српска радикална странка има најбољи изборни штаб. Ако се сећате и 2000. године ми смо исте ноћи, први имали поуздане резултате. Имаћемо контролоре на свим бирачким местима, а спремни смо на сарадњу и са другим опозиционим странакама, и са Српским покретом обнове и са социјалистима, да птица не може да пролети.

Водитељ: На вези имамо новог гледаоца, добро вече, изволите.

Гледатељка: Добро вече господине Иване, добро вече господине Шешел. Желим вам све најбоље, а ви мени дајте један добар одговор, један правилан али искрен одговор. Владе се мењују, председници се мењају и све то, радници трпе ли трпе. Радим у фирми за 4000 које добијам негде у два и по месеца до три, нормално која још увек није затворена, то не значи да сутра неће кључ у браву. Питам се, остало ми је још мало до пензије, шта ћу сутра, нажалост и ја и супруг смо у истој фирми, има тога сијасет, јако пуно случајева, да не кажем која је фирма, препознаће ме они који слушају, шта ћу сутра, да останем на улици без средстава за живот. Где, шта и коме. Молим вас само један кратак, искрен одговор, шта обећавате за сутра када доћете на власт.

Никад већи монопол

Др Шешел: Обећавам када освојимо власт на парламентарним изборима, када формирамо радикалску владу, да ћемо

те ствари убрзо променити набоље. Да ће од пензије моћи пристojно да се живи, да ће од плате моћи пристojно да се живи и да ћемо створити услове за што већи степен запослености. Како? Пре свега ћемо форсирати тај самоникли приватни сектор, смањивати пореску стопу и успостављати економску сарадњу са Русијом, Кином, Украјином, Румунијом, Бугарском, арапским земљама, Ираком, Сиријом, Либијом, Алжиром. Дакле, са оним земљама где буквално сву нашу робу можемо да продамо, а имамо шта да увеземо. Да решимо проблем енергената, посебно нафте, гаса, итд. Дакле, да оно што су државни ресурси концентришемо и паметно усмеримо. А да подстакнемо људе да се сами сналазе са најнижим пореским оптерећењима, да се развијају. Раније смо на томе инсистирали.

Видите, ми смо ослобађали приватни сектор. Приватници су масовно гласали за ДОС 2000. године и сада отпуштају раднике, затварају радње, одјављују фирме итд. Приватни сектор, који је најздравији, сада досовци уништавају. Никада већи монополизам у привреди није владао него сада. Погледајте ко асфалтира путеве, по Србији, овај Чуме што су пуцали на њега, замало га не убише. Он је добио да асфалтира и аутопут и Ибарску магистралу и сада добија пут од Београда до Новог Сада.

Водитељ: Бухин брат.

Др Шешел: Није му баш рођени брат, рођаци су, не знам сада у ком степену сродства је, није рођени брат овог генерала Бухе.

Водитељ: Да, покојног...

Др Шешел: Да. Видите шта се дешава у Србији, морамо ту мафију да склонимо. Да ослободимо људе, наша је политика што мањи порези да би било што више пореских обвезника, да у маси држава има више пара. Пореска политика Ђинђићеве владе порези до неба, једном опорезују, наплате порез и угине им порески обвезник. И после више немају од кога да наплате. Знате, сељак када шиша овцу он води рачуна када се шиша овца, онда када треба ново руно да јој се појави, је ли тако, када би сама почела да губи длаку. Тада се овца опишиша, па сељак води рачуна да су то топли дани да се не прехлади, да не угине итд. А они би да шишају пореске обвезнике свако дана, сваког месеца, баш их брига хоће ли порески обвезник то да преживи. Е то не може. Ја сам их на то упозоравао када су доносили пореске законе, ви можете да наплатите те порезе само једном, после више нећете имати од кога да наплаћујете. Ево, управо им се то сада дешава. Не треба уништити пореског обвезника, а шта после, цела структура финансирања државе почива на тим пореским обвезницима. Ако их не опорезујете немате здравство, немате школство итд. Али пазите пореског обвезника, чувајте га да имате од кога да наплатите порез. А ови као да би одједном све да отму и да беже негде. Треба планирати паметно, на пет-десет година унапред.

Водитељ: Имамо некога на вези, добро вече, изволите.

Гледалац: Добро вече. Ивана ћемо поздравити као старог знанца овога града, а господина Воју добро нам дошао. Па да ти, господин Војо, поставим једно овако питање из народа, јер ти си потекао из народа и бориш се за овај народ и у тој скупштини, и на улици, па ево и у овом граду. Ево, да ти кажем овако чисто, гласно и јасно. Довечерашњи радник органа унутрашњих послова, па брате мој мили зар целога мога радног века ја не куших и не стекох ниједну кућу, брате мој, на спрат и којешта, а ово данас бог те јебо, па брате мој, куће на спрат и кола пред кућом, све радници милиције, односно полиције, па брате како ти мислиш да се одбраниш од те багре. Хајде, одговори ми, јер од тебе очекујем врло паметне речи. Хвала ти, жив био, велики поздрав и све редом.

Др Шешел: Ја мислим да то није случај са свим полицајцима. Јер када погледате, у Србији има око 25.000 полицајаца, досовци су говорили да их има 100.000, 150.000 итд. И онда дошли и затекли 25.000. То је веома мали број оних који су повезани са мафијашима. Не може полицајац да се обогати

од своје плате. Та плата је релативно мала, једва некако за живот и не може ако му жена не ради нема ни за живот довољно. Мале су полицијске плате. Међутим, има један број полицајаца који су умешани у криминал, у шверц, у разне недозвољене ствари и они одмах одскачу својим богатством. И то је оно што боде очи људима. Када видите да се неко преко ноћи обогатио знате да то није на поштен начин, ако није сада добио наследство, ако му није жена донела у мираз итд. Али да сам стекне преко ноћи богатство, то није могуће. Е, и то су ти који су везани са мафијом. И онда убију једног с једне стране, убију другог с друге стране и одмах знате каква су то нечиста посла. Полицијски генерал иде у три сата ноћу да се виђа с криминалцима у хотел Југославија, тамо ваљда у ону коцкарницу, где ли је то било ја не знам. Знате, ја не знам шта ће он у три сата тамо без пратње, без икога иде он, полицијски генерал. Ја у три сата увелико спавам, ја легнем измеђи 22-23 да бих устао у шест сати, да бих био свеж за радни дан. Е то је оно што народ види, та власт губи ауторитет.

Што се нас српских радикала тиче, нас народ не виђа у таквим ситуацијама. Ниједну криминалну аферу нису успели да нам пронађу јер их нема. А покушавали су, монтирали, измишљали, гађали се цифрама итд. На шта се све свело, нема ништа. Нигде ништа.

Водитељ: Јесте радикални овако у наступима и у мишљењима итд. Дакле, нема неких трагова иза вас...

Др Шешељ: Ја сам у Влади највише контролисао радикалске министре, знате, да ли се сећате као потпредседник Владе више сам пута прозивао вашег бившег шефа Хаџи Драгана Антића, неки полицијски шефови су преко њега продавали заплењене цигарете без акцизних маркица. Да ли се сећате тога?

Водитељ: Сећам се да...

Др Шешељ: Као потпредседник Владе више пута сам га прозивао, па министар трговине Зоран Красић звао инспекцију, па су они истеривали инспекторе, полиција није хтела да да асистенцију итд. Али ја сам јавност обавестио у неколико наврата шта се дешава. Ми смо врло строги према својима.

Ми смо Раду Трајковић одмах сменили зато што је хтела да протежира свог брата који је био судија општинског суда у Нишу, да постане судија окружног суда. Она је била министар и употребила је свој ауторитет да га форсира, није могла преко странке, ишла је преко ЈУЛ-а, заобилазним путем и дошла до скупштинског одбора. Када сам то сазнао одмах сам седницу сазвао и рекао она не може бити министар. Тражили смо од ње да поднесе оставку, није хтела. Одмах смо је сменили и избадили из странке.

Водитељ: Тај разлог у јавности није много познат.

Др Шешељ: То смо говорили, упознали смо јавност.

Водитељ: Заговарате ви јавност у раду, али ево овога се ја не сећам.

Др Шешељ: То смо више пута поновили и она се чак појавила на Студију Б и рекла како она не може без свог брата, њој је брат најважнији.

Водитељ: Да, да.

Др Шешељ: Е не може преко наше странке, ни брат рођени не може да се форсира ако не заслужује нечим другим напредовање итд. И не може министар да користи своју функцију. Ја јој брата у животу нисам видео, можда је он и способан, али не може министар да форсира свог брата на такав начин. То је тај морални кредибилитет који нашу странку држи на окупу, који нам непрекидно јача дисциплину и који нас оспособљава да издржимо сва малтретирања, све тортуре, све прогоне, медијску блокаду итд. Имали смо ми и раније, није нама ово први пут, да смо медијски блокирани. Раније је било и прогона, и затвора, и овога и онога, али увек чврсти, увек јединствени.

Водитељ: Добро вече, изволите.

Гледалац: Добро вече Бабићу, све најбоље.

Водитељ: Хвала лепо.

Гледалац: И све најбоље господину Шешељу, добро нам дошао у Вршац. Господине Шешељ, да ли знате, мислим да знате, да нисте заборавили два пута два мандатна избора, имали сигурну власт са кумом, нисте прихватили, отишли сте тамо где је најгоре, са комунистима. Па, мислите ли да је то

народ заборавио. Немојте да се варате. Памти то народ добро. За боље сутра треба, требали сте у власти, јер сте имали власт, али нисте хтели изгледа. Хвала вам.

Др Шешел: Да, ви сте само делимично у праву, у целини нисте. Прво, нисмо били са комунистима у коалицији, јесмо са левичарским партијама, али бих вас подсетио, 1997. године шест месеци смо ми српски радикали инсистирали да се прави четворна коалиција Српска радикална странка, Српски покрет обнове и две левичарске странке, да ли се сећате тога?

Водитељ: Како не.

Др Шешел: Шест месеци и ми уопште нисмо учествовали у преговорима, стајали смо по страни и на томе инсистирали. Српски покрет обнове је шест месеци био у преговорима са левичарским странкама, они су хтели са њима, али нису хтели да радикали буду четврти партнер. То су чињенице.

И друго, мислим да су социјалисти вешто изазвали дубок сукоб између радикала и Српског покрета обнове 1997. године. Ја сам убеђен да ми нисмо криви што су успели у томе, а ви се сећате ја сам инсистирао на дуелу на телевизији са Миланом Милутиновићем, али нису дали, јер су знали како се провео Зоран Лилић у претходном изборном турнусу. Али су ми и без питања заказали дуел са Драшковићем. Драшковић је лоше прошао у том дуелу, али ја сам политички оштећен изашао. А а они су представљали Милана Милутиновића као финог, као оваквог као онаквог, а уопште га нису излагали политичким окршајима да видимо какав је тај човек. Па би се видели да не вреди ништа.

Водитељ: Какав је данас ваш однос са Драшковићем?

Др Шешел: Сада су односи коректни, ми се често чујемо телефоном, понекад се видимо. Знате ми радикали имамо своју политику, Драшковић има своју политику, а и један и други схватамо да је ДОС највећа опасност за Србију. Да је ДОС најгора варијанта. Ту се сада Драшковић и ја слажемо. Имамо заједничког политичког противника и зато нема разлога да се међусобно сукобљавамо. И надам се да сада неће неко са стране успети да мало потпири ту ватру. Знате, велике су идеолошке разлике између мене и Вука Драшковића, огромне. Као планина, много већа планина од вршачког брега, али сада те наше идеолошке разлике не треба да буду у првом плану. Сада је проблем ДОС, проблем је Ђинђићева влада, треба да их срушимо. А нека народ одреди која је то боља варијанта од ДОС-а.

Водитељ: Имате и два крила СПС-а.

Др Шешел: Ту постоји Социјалистичка партија регуларна, значи чији је председник Слободан Милошевић, и постоје ови одметници које финансира Ђинђић, које форсира. ДОС их задржава у парламенту, иначе немају они неког великог упоришта.

Водитељ: Добро вече, изволите.

Гледатељка: Хтела бих да поздравим господина Шешела и вас у студију, дивим се његовим речима и његовом знању и како доказује своје знање у Скупштини. То ниједан тако не може да докаже као он и бори се против ових идиота што нас уништише и издадоше свој народ.

Водитељ: Госпођо, шта мислите како ће проћи господин Шешел на изборима?

Гледатељка: Ја не знам како, ја увек гласам за њега и желим да прође, да буде први, једанпут да докаже овом народу да је стварно најбољи међу свима. Ја сам једна пензионерка која живим са 3000 динара.

Водитељ: Захваљујемо госпођо.

Гледатељка: Хвала и велики поздрав за господина Шешела и за вас исто.

Водитељ: Захваљујемо. Но комент. Нема много коментара. Ми смо пробали наравно термин, ја сам знао да ће тако бити. Сат времена је планирано да траје емисија, уобичајено је 10 и 10, ви сте рекли да у ово време већ морате на починак. Међутим, задржаћемо вас још мало, јер је велико интересовање гледалаца и ја нисам стигао ниједно моје неприпремљено питање да вам поставим. Али, нема везе, на

услуги смо гледаоцима и претпостављам вашим будућим гласачима, и људима који су симпатизери. Немамо никог на вези тренутно, продужићемо емисију и могу да саопштим гледаоцима, не знам шта сада има на другим програмима, али продужићемо емисију за још 15 минута, тако да немојте да одустајете. Јесте да се мало чека на телефонску везу, али ево већ мамо неког на вези.

Бићемо краћи и ефикаснији. Изволите, добро вече

Гледатељка: Добро вече, желим да поздравим господина др Војислава Шешела и вас господине Иване и да господину Шешелу упутим све најбоље и пуно успеха на изборима. Он је јединствени, најбољи човек на свету.

Водитељ: Дакле, то је само подршка, немате питање.

Гледатељка: Да, ја немам питања за њега, ја верујем у њега и његову странку.

Водитељ: Захваљујемо госпођо, пријатно. Не знам стварно од силних делатности којима се бавите и изложени сте дакле и суду јавности итд. И припремате се веома подробно, ниједан ваш коментар није несувисан, имате аргументе. Да ли за вас ради неки експертски тим, када ви стигнете нешто сами да проучите?

Др Шешел: Не може ниједан експертски тим за вас тај посао да уради ако се сами здружите у то не укључите. Јер некима раде експертски тимови, али онда они то нису у стању да презентирају јавности. Дакле, мора човек душом да се унесе у тај посао да би постигао успех, да би постигао жељени ефекат. Ја сам се посветио овом послу, знате од најраније младости ја сам се посветио политици и политичкој науци, политичкој теорији, политичкој историји, касније политичкој парци и као што неко ко се посвети природним наукама, хирургији на пример или биологији, или је инжењер грађевински, овакав, онакав било чему да се човек посвети ако то ради с љубављу, ако се својски посвети резултати неће изостати.

Водитељ: Добро вече, изволите.

Гледалац: Добро вече. Поздрављам господина Шешела и вас господине Иване. Имам једно питање можда и два, питао бих господина Шешела да ли постоји могућност да се умири или да се затвори она његова лаж и она његова безобразина онога господина Јовановића Чедомира који је досадио целом свету, а поготово нама Србима, у Скупштини Србије. Питао бих господина Шешела друго питање, да ли постоји нека веза између њега и социјалиста у вези заједничке предизборне кампање за председника Републике Србије. И ако постоји, нека они то учврсте добро. И још једно, питао бих господина Шешела да ли је могуће, да ли постоји у једној држави како је називају досовци, таква демократија да се забрањује једној групи посланика да присуствује Скупштини, која је најпаметнија у нашој Скупштини.

Водитељ: Захваљујемо се, пријатно.

Скуп незналица

Др Шешел: Ја мислим да Чедомир Јовановић највише штете наноси ДОС-у.

Водитељ: Да, симпатично разговарате са њим.

Др Шешел: Знате шта, није могућ озбиљан разговор јер он ништа не зна. Човеку се диже коса на глави од његовог тумачења правних норми. И пошто више немате шта с њим озбиљно онда морате да окренете на неку шалу и том шалом покажете додатно како он ништа не зна и ништа не разуме. И не само с њим, такав случај је и са многим другим досовцима који наступају испред те коалиције у парламенту. Ретки су они који изађу па кажу нешто трезвено, на пример онај Шандор Пал. Он када изађе види се човек интелектуалац, па некада мало и када се махнемо онда то има неке сврхе, неку суштину.

Водитељ: И припремљен је.

Др Шешел: Али он се разуме у нешто. А када изађу ови који не знају ништа и онда лупетају тамо глупости, осионо, бахато, са аспекта власти итд. Он мисли неко ће га се уп-

лаштити, мисли да га се неко боји тамо. Друго, они са нама не могу да изађу на крај на други начин осим голим насиљем. Непрекидно инцидентну атмосферу изазивају, одузимају нам реч, изричу опомене, новчане казне. Те су новчане казне сада достигле више од два милиона динара.

Водитељ: Јесте ли платили?

Др Шешел: Одбијају то од плата.

Водитељ: Ви примате заправо две плате.

Др Шешел: Не, ја примам плату савезног посланика, а у Републичкој скупштини имам само посланички паушал. Али те плате су сада велике, много веће него када смо ми били у Влади. Моја плата је сада пет, скоро шест пута већа него што је била када сам био потпредседник Владе. Досовци су до неба дигли плате државним функционерима, не овим чиновницима, овим ситним који обављају те обичне послове. Функционери сада имају огромне плате. И онда не могу да дигну само себи него морају и опозиционим посланицима. А онда нас радикале новчано кажњавају па добар део тог отму, могу само до трећине да отму у једном месецу, знате, па нам онда те казне распоређују на више месеци. Како казна казну сугиже треба 100 година да измире све те казне које су нам изрекли. Наравно, претерујем мало шале ради.

Водитељ: Да.

Др Шешел: И ово треће питање је било...

Водитељ: Ви сте и сатиричар ... помало, то се осећа.

Др Шешел: Реците ми ово треће питање.

Водитељ: Треће питање СПС-овци, сарадња.

Др Шешел: Ми смо покушали да све опозиционе партије изађу са једним председничким кандидатом и неких контаката је било, али само неформалних то морам да нагласим, и са социјалистима и са Српским покретом обнове. И то није успело. Онда се појавила та могућност да Милошевић меће подржи као председничког кандидата, он то још није писмено потврдио, званично. Видећемо, за неко време он ће се ту дефинитивно изјаснити. Он је сада усмено поручио из Хага да жели да опозиција има једног кандидата који има најозбиљније шансе за победу. Међутим, у Социјалистичкој партији има ра-

зличитих мишљења па ћемо видети какав ће ту бити исход. Ја сада разумем њихову улогу и не желим никоме да се намећем. Српска радикална странка је сада мене одредила, ја идем у кампању као кандидат Српске радикалне странке. Ако се појави још нека опозициона странка која би подржала моју кандидатуру она је добро дошла. Онда ћемо то на сва звона да објавимо, јавности. И ако се не појави свако иде на изборе рачунајући на гласачко тело које за њега показује симпатије, па ћемо видети како се народ изјасни.

Водитељ: Ја мислим да би та подршка Слободана Милошевића вама добро дошла.

Др Шешел: Она би много значила, она би заиста много значила.

Водитељ: Реално.

Др Шешел: Ако ме подржи Слободан Милошевић ја мислим да могу већ да победим у првом кругу.

Водитељ: Кажите ми шта мислите о осталим вашим противницима?

Др Шешел: Па не знамо још ко ће се кандидовати, овде су само неки на тим...

Водитељ: Лабус је званично, је ли тако?

Др Шешел: О Лабусу мислим све најгоре и највећи део моје кампање ћу посветити раскринкавању његових лоповлука, његових криминалних радњи итд.

Апсолутно немам разлога да улазим у сукоб са Надом Костић, чак ми је врло симпатична, једна лепа жена се кандидовала зашто да не. Мало ће нам улепшати предизборну кампању.

Што се тиче Пелевића, он глуми да је опозиција, његова странка је инструментализована од стране Ђинђићеве владе, он увек у кључним ситуацијама, у пресудним моментима гласа за Ђинђићеву владу, за све противставне законе, даје му када му затреба кворум на седници. Тако да са Пелевићем апсолутно ништа немамо.

Што се тиче Велимира Илића, ја са симпатијама пратим његове критике Ђинђићеве Владе и других досоваца. И немам разлога ни са њим у кампањи да улазим у сукобе.

Очекује се још кандидатура Вука Драшковића, такође мислим да овога пута не би требало међу нама да буде било каквих политичких сукоба, јер нам је јединствен противник кога треба победити, оборити на леђа. Видећемо ко ће се још појавити.

Водитељ: Да ли имате неких наговештаја?

Др Шешел: Немам, ја мислим да неће бити претерано велики број кандидата.

Водитељ: И скупо је.

Др Шешел: Па да, и онда ова баријера је доста значајна. Треба да сакупите 10.000 потписа, али сваки појединачно у суду да оверите.

Водитељ: 75 динара.

Др Шешел: Не, то су са грешком били наплаћивали 75 динара, мораће да врате по 25 динара, јер је такса прописана само 50 динара. Рекао сам ја мојима у Српској радикалној странци овде у окружном и општинским одборима да одмах поднесу писмени захтев да се тих 25 динара врати. То је самовоља локалних председника судова.

Водитељ: Добро вече.

Гледатељка: Добро вече, Тања на телефону, хтела бих да поздравим вас господине Иване, и велика ми је част што могу да поздравим господина Шешела. Жао ми је што никад нисам могла лично да га упознам и ово ми је част што могу да вас поздравим макар преко телефона. Жао ми је што нисам могла да будем на митингу у Вршцу. Све најбоље за вас господине Шешел, имам велику трему док причам и само да вас пуно поздравим и ништа више, све најбоље вама.

Водитељ: Значи, подршка без питања.

Гледатељка: Подршка. Има мој муж једно питање, али још нешто имам да кажем, све што кажете до сада, све што сте до сада рекли је истина. Волим што имате одговор на сва питања, сваком можете да станете на пут, што имате храбрости да кажете оно што мислите, и увек кажем истина је мој човек. Свака вам част.

Водитељ: Дајте мужа.

Гледатељка: Може, моменат.

Водитељ: Само ефикасно. Добро вече господине, изволите.

Гледалац: Поздрав за др Шешела и више коментар његово питање за овај покушај убиства Бухе што је он још од раније наговештавао и говорио шта је и ко је, само ме коментар интересује његов на тај догађај.

Водитељ: За Буху или за Чуму.

Др Шешел: И Чуме се презива Буха.

Гледалац: Овог што га је Павковић примио на ВМА.

Сукоб у мафији

Др Шешел: Да, Павковићев пријатељ и Ђинђићев и Чедин и Горана Весића и тако. Две су овде могућности, заиста немам сада подробније информације, сазнају ја то за који дан. Ја сам човек за кога се просто лепе информације, знате, и људи имају поверења који су у току када ми саопште да их нећу одати никоме. Ја никада ниједан свој извор нисам одао. Имају поверења да ћу то изнети у јавност и да ћу саопштити баш онако како се десило. Нећу ништа ни измишљати, ни додати итд.

Овде су две могућности да у мафији сада наступа један дубок раскол јер тај се Чуме ного осилио и изненада је скочио у главу српске мафије, постао је главни. Оно што је некад био Аркан на пример. То и Арканови, Пелевићеви нису сада у стању да држе на тој висини, они су одмах пали много ниже у тим мафијашким круговима. А Чуме је нагло избио на врх и вероватно је изазвао суверенитет код неких других центара мафијашке моћи. Претпостављам да би то сада могао бити обрачун конкуренције. Јер не могу други мафијашки шефови да пусте да Чуме баш све најбоље послове добија од државе и он ту смета. Ако би њега убили одмах би његова фирма пала, не би ту остао ни камен на камену. То је једна могућност.

И друга је могућност да неко из власти покуша да ликвидацијом главних мафијашких особа опере своју везу с њима, да се отараси баласта, не зна како другачије да их се реши итд. Не видим која би трећа варијанта била. Дакле, или сукоб међу самим мафијашима или неко из власти покушава да елиминира неке који су му најкомпромитованији.

Водитељ: На крају, власт је и објавила борбу против криминала.

Др Шешел: Да, само што је много више полицајаца јуче ангажовано да се тражи атентатор на Чумета него када је убијен генерал Буха. Када је убијен генерал Буха онда су полицајци шетали по травњаку и завртали сено тамо, а сада су ангажовани и хеликоптери и специјалци и чуда технике итд. Тако да је очигледно да је за режим Љубиша Буха Чуме много важнији од полицијског генерала Бошка Бухе.

Водитељ: Имамо некога на вези, приближавамо се крају емисије, па вас молим...

Др Шешел: Иначе још ово да вам кажем, можда ће вам бити интересантно, ово је други покушај убиства Љубише Бухе Чумета. Недавно је жена покушала да га отрује, вероватно у спрези са неким. Сипала му је неки отров у лек и једва су га спасли на Војномедицинској академији, данима је био у коми.

Водитељ: То није било у јавности, оваква ствар није у извештајима.

Др Шешел: Ја сам то рекао за скупштинском говорницом једном приликом. Ово је други пут да га покушавају убити за кратко време.

Водитељ: Добро сте обавештени и чак унапред знате неке информације. Добро вече, изволите.

Гледатељка: Добро вече. Пуно поздрава вама двојици и господину Шешелу, хтела сам само да вас питам нешто. Ја сам болесна, а пензија је мала мом мужу и ја морам да купим лекове, ти су лекови 1000 динара да ли ће то тако да остане, упут за Београд не дају а ко ме лечи, то што мене треба да лечи тог лекара нема ни у Вршцу ни у Панчеву, а ми живимо у Банату и шта да радим, како да се лечим.

Водитељ: Госпођо, да ли могу ја пре господина Шешела да вам одговорим што се лекова тиче да се некако спасете у овој ситуацији. Једно добровољно друштво жена поред поште главне у Вршцу има у подруму, тамо у социјалном, апотеку која се снабдева сваких недељу дана не знам одакле, из Француске итд. Једна наша Вршчанка из Француске шаље лекове, тамо донесите рецепт и добићете лек цабе, дакле имају све лекове, док их имају наравно. То је толико овако за локално становништво да сазна где може да се снабде.

Гледатељка: А због чега нас неће да шаљу за Београд специјалисти где треба да идемо.

Водитељ: Доктор је ипак доктор, правних наука, па да видимо.

Др Шешел: Ми смо имали комунистички режим који нас је увео у слепо црево историје. И ми смо морали да се ослободимо комунизма. Нажалост, споро смо се ослобађали, могло је то много брже. Повратак на капитализам је био нужан, јер само капитализам може економски прогрес да оствари и да се развија, али није сваки капитализам исти, постоје разне варијанте. Садашња досовска власт форсира најпримитивнији, најбездушнији, најнехуманији капитализам. Онај из времена првобитне акумулација капитала о коме је писао Фридрих Енгелс у свом чувеном делу „Положај радничке класе у Енглеској”. То ми сада овде доживљавамо. Дакле, крајња криминализација, највећи могући степен експлоатације, уништавања становништва, уништавања поготово оних категорија грађана који нису способни за рад. Њих сматрају као баласт. ДОС све пензионере сматра за баласт и он уместо да пензионерима олакша лечење, побољша лечење, продужи им тако животни век, ДОС пензионерима вештачки скраћује живот ускраћујући им лечење, лекове, смањујући пензију. Последица ове две године, не верујем да ће бити више година владавине ДОС-а, биће смањивање животног века у Србији. И то је смишљено.

Водитељ: Да ли су и неки други потези смишљени, да ли се то осмишљава неком центру?

Др Шешел: Сви кључни потези су смишљени, смишљени су на Западу досовци су овде само извршитељи. Јер, знате, тим бездушним капиталистима из мултинационалних компанија баласт је давање пара за пензионере. Ти пензионери више неће радити, не могу се више експлоатисати, не могу бити привезак некој машини, јефтина радна снага и слично.

Водитељ: Збиља, споменусте Америку, дакле Запад, Немачку и остале западне земље.

Др Шешел: Они то не раде код себе, они то раде овде као што раде по целој Африци, у великом делу Азије, по Латинској Америци итд. Ми преживљавамо оно што је деценијама преживљавала Латинска Америка. Огроман раст америчког животног стандарда је заснован на експлоатацији других народа и држава. Американци нису никога поклањали они само отимају. Отимају и нама и Европска унија.

Водитељ: Кажите ми какав ће бити њихов однос, да ли можда имате већ неких коментара на кандидатуру, још је рано додуше да они реагују, али реаговаће сигурно.

Др Шешел: Они су изненађени мојом кандидатуром, јер смо ми најчешће говорили, то су биле моје речи да би можда Томислав Николић био кандидат. Затим, они су нас потцењивали за ове две године. И сада ћуте. Ја мислим да ће они онако да дрекну на моју кампању, али мој избор може да има само позитивне последице. Ако иоле има неких шанси да уђу са инвестицијама овде мој избор за председника то може да подстакне. Јер мој избор за председника би ставио до знања Американцима и Европској унији да следи пад ДОС-а са свих нивоа власти и ако желе да им мало поврате ауторитет и симпатије морају да улажу не да нам омчу новим дужничким ропством везују, него да улажу, да уђу здраве инвестиције. И када виде да сам изабран на ту функцију, знаће следи избор радикалске владе, победа радикала на нивоу локалне власти губе сва упоришта. Ако их ишта може подстаћи на инвестиције то је моја победа на председничким изборима, да би тако спречили пад досовске владе итд.

Водитељ: Значи, ту баријера неће бити према Западу што се тиче стварног неког улагања.

Др Шешел: Каквих баријера, не пада ми ни на крај памети, све инвестиције су добро дошле. Ми бисмо прво укинули ову Динкићеву меру да се мора доказивати порекло новца када неко дође да уложи у нашу банку. Шта ме брига за порекло новца, ко год има много новца на прљав начин је дошао, нико на поштен начин не може да заради милион долара, нико, гарантујем вам, за свог животног века ниједан човек не може да заради милион долара и да покаже ево тих милион долара сам зарадио. Не може се поштено много зарадити.

Водитељ: Мајкл софт је зарадио и његов газда.

Др Шешел: Првих милион долара.

Водитељ: Он је почео са долар два.

Др Шешел: Првих милион долара нико поштено није зарадио, а када човек стекне велико богатство онда само с каматом то може повећавати.

Водитељ: Имамо неког на вези

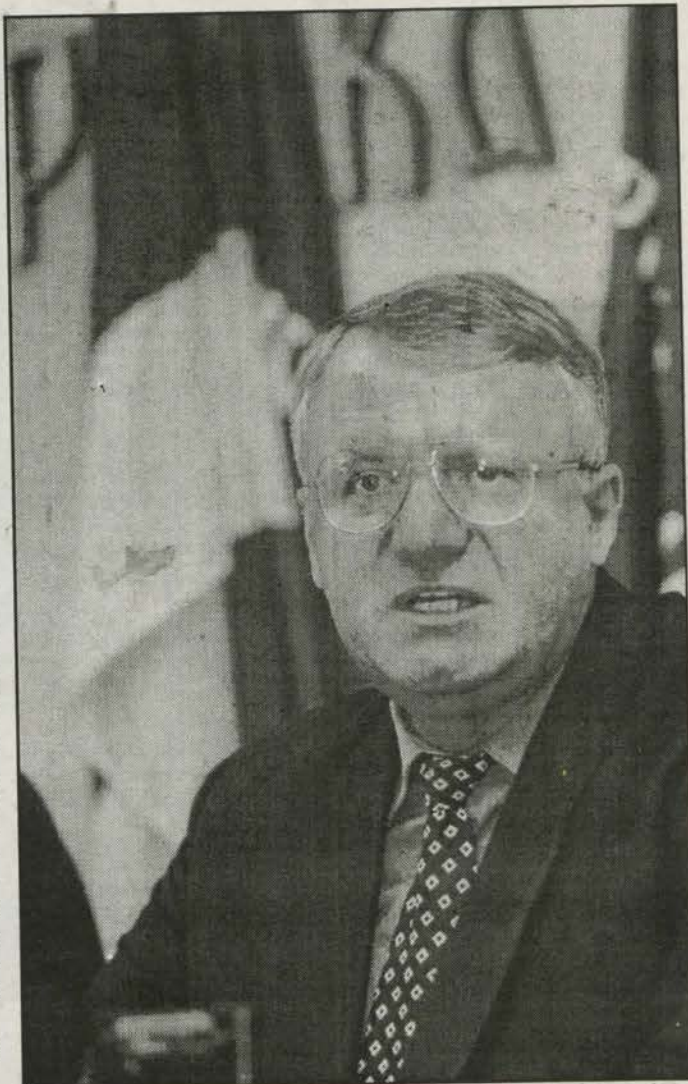
Др Шешел: Према томе, ми нисмо гадљиви на тај новац одакле год да дође само да иде у инвестиције, а не да се подмићују државни функционери да би се budзаштo распродала наша државна имовина.

Водитељ: Добро вече, изволите, на вези сте.

Гледатељка: Добро вече, пријатно вече свима. Једно питање за господина Шешела. Молим вас, да ли у Скупштини има речи о овом проблему уопште нашег народа о сектама и проблему нашег града, јер се дешавају чудне ствари до нестанка деце и свега и свачега још. Бабић је довољно упознат, баш ме интересује шта ради Влада по том питању и радикална странка.

Водитељ: Хвала госпођо. Било је питања око дрога.

Др Шешел: Да, ми то непрекидно потенцирамо. Погледајте сада досовце, међу њима има много наркомана,

Чедомир Јовановић је наркоман, онај министар Лечић је наркоман, има их још доста наркомана. Погледајте сада верске секте, Драган Веселинов припада верској секти...

Водитељ: Јесу ли вас тужили због ових речи већ изговорених?

Др Шешел: То је истина, ја једва чекам да ме туже.

Водитељ: Нису до сада.

Секташи на власти

Др Шешел: Они поднесу неке кривичне пријаве па онда то месецима тамо стоји по годину дана нико ништа не реагује. Драган Веселинов припада верској секти Назарена. Није то протестантска црква то је секта. Овај министар просвете Гашо Кнежевић припада Јеховиним сведоцима. У влади има хомосексуалаца ноторних. Дакле, оно све што је најнегативнија појава у једном друштву, што је најнездравије, наркоманија је апсолутно нездрава, верске секте су апсолутно нездраве, хомосексуализам је апсолутно нездрав као социјална појава, то просто врви у Влади Србије. То никад раније нисмо имали у тој мери. Причало се и раније у ранијим владама да се понешто тога појављивало, али у овој мери то никад нисмо имали. Сада имамо отворено залагање досоваца да се тзв. лаке дроге легализују. Одмах би се појавио неки Чуме да узгаја плантаже марихуане. Невероватне нам се ствари збивају.

Водитељ: Изволите на вези сте, ја мислим да ће то бити једно од претпоследњих питања.

Гледалац: Добро вече. Хтео сам да поздравим господина Шешела и вас у студију и да му поставим једно питање које ме већ дуго овако мало занима, пошто је он учествовао у тим законима у вези пореза, па сам хтео да га питам шта

мисли о тим порезима на оружје. Пошто се сада зна да људи лопови, најобичнији ситни криминалци имају оружје, упадају по кућама, узимају, за ситне паре могу да убију човека и тако то, и сада ми ту неко оружје ситно које смо купили, када је онда било време да се купује и када није био тај закон, добијамо сваке године порез 900 динара на најобичнији пиштољ који имамо да заштитимо своју породицу или евентуално кућу од неких насилника. Па сам хтео да га питам, пошто је учествовао у томе, ја гледам Скупштину редовно, шта мисли о томе и желим му победу на изборима пошто сам велики симпатизер Српске радикалне странке, то је једина ставка која ми је овако мало сметала код њега, па да видим шта мисли о томе.

Др Шешел: Па добро, мора нешто да вам смета господине, не може све баш да буде идеално.

Водитељ: И мени је сметало.

Др Шешел: Не постоје идеални људи.

Водитељ: И мени је сметао закон о информисању, односно Шешелев закон, тако су га звали.

Др Шешел: Није то Шешелев закон, то је скупштински закон, али...

Водитељ: На ваш предлог врло радикалан...

Др Шешел: Да видимо шта вам је сметало у том закону?

Водитељ: Одговорите прво гледаоцу па ћу ја.

Др Шешел: А ви смислите шта вам је сметало.

Водитељ: Добро, знам ја шта...

Др Шешел: Ја ћу вас можда разочарати господине ја мислим да није лоша такса на пиштољ или порез како је то сада дефинисано. То је 900 динара годишње, то онда месечно изађе око 80 динара и мање од 80 динара.

Водитељ: То је само за држање пиштоља.

Др Шешел: За држање. Ја имам три пиштоља и ја платим редовно ту годишњу таксу. Али, боље је такса на оружје него висока цена хлеба. Не смета мени та такса на оружје, али ми смета што је хлеб сада четири или пет или шест пута скупљи него што је био раније, је ли тако? Имали смо хлеб по 3 динара, па после жетве 5 динара, сада је 20 динара.

Водитељ: Зависи од грамаже.

Др Шешел: Та се грамажа тенденциозно и спушта да би хлеб заправо просто покушљивао. И што је струја шест пута скупља. Ја мислим да ни овом господину не би сметало да плати таксу за оружје да му је цена струје остала као што је била раније, а сада је...

Водитељ: Добро је ли стварно нереална цена струје била, да ли имате неки прорачун.

Др Шешел: Јесте она била, она је била најјефтинија у Европи, али јефтином струјом се водила социјална политика. Када имате јефтину струју, јефтин хлеб, јефтине основне животне намирнице, јефтине комуналије, нико не може да каже нема шта да једе да је гладан. Дакле, оно што је најужније људи имају за врло јефтину цену. А онда да видимо шта још може да се оствари поред тога. А сада оно што је најезистенцијалније, без чега се буквално не може, цене су му скочиле до неба. Ми смо социјалну политику водили кроз јефтину струју.

Водитељ: А како сте регресирали, из чега, од којих пара?

Др Шешел: Држава је улагала с времена на време одређен новац у поправку електроенергетских потенцијала итд. То је био државни новац који је усмеравао из буџета. Друго, давали смо разне олакшице електропривреди, ослобађали их плаћања доприноса, ослобађали плаћања пореза итд. Налазили смо варијанте, али и електропривреда је о томе водила рачуна. Смењивали смо оне директоре ако се сећате Бабића, Ускоковића па разне, сваки од тих директора имао је куће у иностранству, огромно богатство и слично. Такве смо смењивали. Већину од њих што смо ми сменили ДОС је вратио да руководеће функције. И њима су сада тек апетити порасли, сада они надокнађују оно што нису могли да украду за две и по године наше власти.

Шта вам није ваљало у том закону?

Водитељ: Мени је сметало, мени лично, имао сам само један процес и то поподне у шест сати код судије за прекршаје, човек ме тужио за клевету у новинама и готово да су били спремни да ме осуде. Дакле 300.000, 500.000 како је већ...

Др Шешел: А јесу ли?

Водитељ: Нису.

Др Шешел: Јесте ли се одбранили, доказали сте да је истина?

Водитељ: Доказао сам да је истина, али захваљујући и како бих рекао имали су петљу судије, имали су петљу.

Др Шешел: Ја не знам ни за један случај да је неко осуђен за истинито писање.

Водитељ: Да вам кажем, у Београду је ли било неких редакција.

Др Шешел: Не знам ниједну. Сада ћу вам ја рећи нешто. Дакле, одбранили сте се зато што сте писали истину. Ја сам се одбранио на свим тим процесима када су ме тужили за клевету. Увек докажем истину. Међутим, када мени београдски „Данас“ објави да сам претио уколико се Црна Гора отцепи да ће Црногорци носити жуте значке, слажу, шта да ја радим, како ја да спречим такве лажи у новинама. Или „Дневни телеграф“ дан пред изборе у изборном ћутању на пола стране објави да сам заклао жену Слободана Јовића. Да ли се сећате тога?

Водитељ: Сећам се, да, али то је будалаштина.

Др Шешел: Ма чекајте...

Водитељ: Па да ли мислите да ће неко поверовати, да ли утичу на јавност?

Др Шешел: Ви мислите да се такве ствари могу десити у Америци. Знате колика би казна била у Америци, 10, 20 милиона долара. У Америци се зна да се такве ствари не могу објавити. То је чиста клевета. Циљ нашег закона је био да се спречи клевета. Могли сте да кажете да сам будала, да сам глуп, могли сте да ме вређате до миле воље. Вређање није било кажњиво по том закону и то мени не смета. Кажете ми будала, неће нико поверовати. А када тамо напишете да сам претио да ће Црногорци носити жуте значке, онда је то страшна клевета.

Водитељ: Да, нешто што има последицу

Др Шешел: Јер ће се наћи одређен број људи који ће у то поверовати. Или да сам заклао жену Слободана Јовића, или што су лансирани у Недељном телеграфу досовци пре две године да сам украо 50 милиона марака, у Недељном телеграфу око полицијско гласило, да ли се сећате тога. 50 милиона марака украо. Онда треба шлепер да се те паре...

Водитељ: Одакле имали су извор?

Др Шешел: Са неке гомиле, али пазите то су толике паре да то не може без трага да нестане. Али 1000 или 10.000 марака то може да се украде неостено, ко да украде толико. Знате, и да би се то спречило то је био смисао закона.

И друго, хтели смо да забранимо реемитовање ових шпијунских радио-станица Дојчевеле, Глас Америке, Слободна Европа, ББС, Франсинтернационал итд. Масовно се то реемитовало преко наших локалних радио и телевизијских станица. И опет то раде. Глас Америке не сме да се емитује у Америци, за америчку публику, јер то није слободно гласило. Није то независни медиј. То је шпијунска радио-станица америчке владе за субверзивни психолошки рат. И они вешто пласирају информације које су у интересу Америке на српском језику. То све ове станице раде. Шта је њима циљ, је ли то комерцијално - није. Је ли то информативно - није. То је утицај на јавно мњење, политички утицај, субверзивне природе. Е те две ствари смо забранили и зато закон није био лош, добар је био.

Тајна радикалског успеха

Водитељ: Убедили сте ме. Добро вече, изволите.

Гледалац: Добро вече.

Водитељ: Имате част да затворите ову емисију.

Гледалац: Драго ми је због тога.

Водитељ: Извините што сте чекали, изволите.

Гледалац: У ствари жао ми је што сам потрошио пар импулса на вашег госта, надам се да је ово последњи пут да господин, тј. да овај Воја гостује ту.

Др Шешел: Најбоље да уштедите импулсе па да...

Гледалац: Добро, нема проблема, овај жао ми је уопште што гостује овде на телевизији Лав.

Водитељ: Имате ли питање, кажите питање.

Гледалац: Питање да ли ћете још да долазите у Вршац јер ја се најискреније надам да нећете.

Др Шешел: Хоћу и сада ћу долазити много чешће него што сам мислио баш зато да бих вас иритирао, да бисте пукли од мржње, да бисте се распали, експлодирали као бомба од мржње. Ја просто растем...

Водитељ: Ви то искрено, не претите наравно.

Др Шешел: Не, ја просто растем на мржњи мојих политичких противника.

Водитељ: Пуните батерије.

Др Шешел: Јер шта разара наше политичке противнике истина, коју говорим свима у лице, свакоме истину и лице. Пуну истину у правом тренутку саспем у лице. И због тога нашим политичким противницима преостаје само да нас мрзе и да пуцају од те мржње, а ми српски радикали нисмо људи мржње. Ми не мрзимо никога. Ми смо пуни самопоуздања, верујемо у своју идеологију, њом се руководимо, истински смо привржени тој идеологији, никада нисмо били страни плаћеници, ми смо неподмитљиви, непоткупљиви. Нико нас не може уплашити, нико нас не може уценити и на крају нико нас не може победити. Шта је тајна нашег успеха. Ми говоримо из душе нашег народа. То је суштина. И наш народ може да се љути на српске радикале, да нас псује, да нас критикује, али опет зна да смо његови, близак нам је и онда када смо до-

бијали много мање гласова на изборима, ја сам могао слободно да се крећем широм Србије и сваког погледам директно у очи.

Водитељ: Као и данас, уосталом.

Др Шешел: Данас је то много лакше, јер је наша популарност опет нагло порасла. Ја мислим да никад нисмо били популарнији него данас. Требало је издржати оне кризне тренутке. Знате, у политици вам је као у животу, чашу меда још нико не попи док је са чашом жучи не загрчи, тако вам је у политици, али треба издржати те тешке тренутке остати упоран, остати доследан, не поклекнути. Ми смо издржали, зато смо сада опет на крилима нове популарности народа.

Водитељ: Знате шта ме забрињава, ви можда јесте популарни, али ја нисам чуо неки нови виц о вама у последње време, па ме брину те кухиње које иду и на ту пропаганду, на ту врсту пропаганде.

Др Шешел: Хајде, можемо да смислимо неки виц на наш рачун.

Водитељ: Овде, у овом часопису „Велика Србија“ врхунске су карикатуре објављене заиста и нигде нема никог из ваше странке, осим бившег министра за информисање, коме је ова Мићићка запушила уста, вас нема ни на једној карикатури па ме то брине.

Др Шешел: Видите, ово је карикатура Синеше Аксентијевића, он ја аутор свих ових карикатура.

Водитељ: Главни и одговорни уредник.

Др Шешел: Не знам да ли сте и раније пратили „Велику Србију“ он је објавио и доста карикатура на мој рачун и на рачун Милошевића и Мире Марковић итд. Ово му је тематски број посвећен досманлијама и наслов је „Пером против досманлија“ карикатуре Синеше Аксентијевића. И цели овај број је састављен од његових веома успешних карикатура, али тематика је досманлије.

Водитељ: Да, да ограничавајући фактор.

Др Шешел: Ја мислим да је то највећи живи српски карикатуриста.

Водитељ: Ја искрено могу да препоручим љубитељима карикатуре да погледају ово, јер има заиста перо и тај графички израз фантастичан, има порука нека итд. Неке нисам разумео, тражићу објашњење накнадно од вас. Шта да вам кажем, драги гледаоци, прекардашили смо заиста, затворили смо телефон, питања би било до ујутру, гост је био др Војислав Шешел, ми из ове позиције желимо да вам захвалимо на сарадњи. Да се захвалимо њему што је издржао ето и време када он обично иде на спавање. Дакле, до Београда ћете морати још да пређете ових 80 километара, односно до Земунa. Да вас питам само, али буквално на самом крају, како ћете проћи у Земуну?

Др Шешел: Ја мислим добро.

Водитељ: Ништа се није променило.

Др Шешел: Видите, та поплава која се десила, та катаклизма 2000. године, збрисала је радикалску власт у Земуну и народ сада увелико увиђа последице. Док смо ми зидали, поправљали, градили, ови само руше, разваљују, корупција је опет несagleдиве размере достигла итд. Мислим да ћемо се апсолутно вратити на власт и на локалном нивоу у Земуну, а видећете да ћу сада добити енормно висок број гласова баш у Земуну. Не долази уопште у питање да ли ћу имати више него други кандидати појединачно. Али, ево смем да се кладим да ћу имати ја сам више него сви други кандидати појединачно управо у Земуну. То могу са пуном одговорношћу, с пуним правом да вам кажем.

Водитељ: Добро, ви сте домаћин у Земуну ја сам на неки начин домаћин у Вршцу и ваш домаћин вечерас, знате ли нешто о Вршцу и вршачким приликама што ми не знамо. Ви сте добро обавештен човек.

Др Шешел: Не верујем да знам нешто што ви не знате, одмах бих ја то саопштио не бих ни тренутка оклевао. Али знам да ова ваша локална власт ништа није урадила за ове две године, а у претходном периоду је била способнија та локална власт и сарађивала је са владом Србије, а ми смо јој помогли да крене у те велике инвестиције. Ми смо јој омогућили да прода, мислим да је то било негде 1.000 квадратних метара.

Водитељ: Локала, да.

Др Шешел: Ја сам потписао та документа, али не могу сада прецизно да се сетим, ми смо омогућили да се то прода и то је био иницијални капитал. Онда су ове разне фирме из Вршца саме додатно уложиле неки новац и видите колико данас Вршац лепше изгледа него раније. Ова садашња локална власт је апсолутно неспособна. Треба је што пре мењати.

Водитељ: Да вам захвалим на гостовању вечерас.

Др Шешел: Хвала вама што сте ми омогућили да дођем.

Водитељ: Изволите, имате до 29. септембра термина колико хоћете.

Др Шешел: Па дошле би моје колеге из најужег руководства странке. Томислав Николић, Александар Вучић, Маја Гојковић, Јоргованка Табаковић..

Водитељ: Они су већ били наши гости

Др Шешел: Кога пожелите, Гордана Поп Лазич, Наташа Јовановић.

Водитељ: Наташу, она се радикално тамо обрачунавала, по нашем, узору са чашом воде.

Др Шешел: Не, она је са бокалом.

Водитељ: Она је са бокалом. Захваљујем Војо, пријатно.

Др Шешел: Хвала вам.

Водитељ: Срећан пут. Била је ово емисија Отворени студио у нередовном термину, али ја мислим гледаном. Недеља је, 10 до 23 сата, наставите да гледате наш програм и једноставно сабирајте утиске после овог Отвореног студија који је овог тренутка затворен. Довиђења и пријатно.

Др ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ

**ИДЕОЛОГИЈА
СРПСКОГ НАЦИОНАЛИЗМА**

БЕЛКА СРБИЈА А.Д.
БЕОГРАД 2002.

**У ИЗДАЊУ
СРПСКЕ
РАДИКАЛНЕ
СТРАНКЕ**

У својој најновијој књизи проф. др Војислав Шешел, на хиљаду страна текста, синтетизује све научне чињенице, филозофске парадигме и теоријске постулате на којима је саздана идеологија српског национализма. Шешелево дело одликује критички приступ и бриљантна анализа, а аутор се и овде потврђује као ерудита и стрпљив истраживач, који је у току вишегодишњег рада проучио огроман број историјских, лингвистичких, филозофских, социолошких и политиколошких студија,

дела водећих научних ауторитета у разним дисциплинама и областима, селекционишући њихове врхунске резултате и доводећи их у хармоничан склад.

Др Шешел је ову обимну студију довршио проширујући своју претходну монографију "Научно и публицистичко дело проф. др Лазе Костића". Српски народ је тако добио компактно, систематизовано и комплетно дело у коме су обрађени сви значајнији аспекти српског национализма, његова природа, циљеви и систем моралних судова. Пред нама је први прави уџбеник српског национализма.

**КЊИГА ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ
11. ОКТОБРА 2002. ГОДИНЕ**

**ТВРДИ ПОВЕЗ
ЗЛАТОТИСАК**

**КЊИГА "ИДЕОЛОГИЈА СРПСКОГ НАЦИОНАЛИЗМА" МОЖЕ СЕ КУПИТИ
У СЕДИШТУ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ, ТРГ ПОБЕДЕ 3, 11080 ЗЕМУН
КАО И У СВИМ ОПШТИНСКИМ ОДБОРИМА СТРАНКЕ**

**ЦЕНА ЈЕДНОГ ПРИМЕРКА ЈЕ 1000 ДИНАРА
ПРАВО НА ПОПУСТ ОД 70% ИМАЈУ СВИ ЗАИНТЕРЕСОВАНИ
КОЈИ КЊИГУ КУПЕ ДО 31. ОКТОБРА 2002. ГОДИНЕ**

СВЕ ИНФОРМАЦИЈЕ НА ТЕЛЕФОН: 011/316-46-21

МИТИНЗИ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

14. септембар, Вршац у 12 часова
14. септембар, Панчево у 17 часова
15. септембар, Зрењанин у 18 часова
16. септембар, Сомбор у 17 часова
17. септембар, Ваљево у 18 часова
18. септембар, Смедерево у 17 часова
19. септембар, Јагодина у 18 часова

20. септембар, Кикинда у 17 часова
21. септембар, Лозница у 12 часова
21. септембар, Шабац у 18 часова
22. септембар, Сремска Митровица
у 18 часова
23. септембар, Ниш у 18 часова
24. септембар, Нови Сад у 18 часова

БЕОГРАД 25. СЕПТЕМБАР

У 17 ЧАС. ИСПРЕД САВЕЗНЕ СКУПШТИНЕ

КОСОВСКА МИТРОВИЦА

26. СЕПТЕМБАР У 12 ЧАС.

ТРГ ШУМАДИЈА

